

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Anja Pečnik

**Socialno delo in šolsko svetovalno delo na osnovnih šolah
v Zgornji Savinjski dolini**

Magistrsko delo

Ljubljana, 2019

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Anja Pečnik

**Socialno delo in šolsko svetovalno delo na osnovnih šolah
v Zgornji Savinjski dolini**

Magistrsko delo

Mentor: doc. dr. Srečo Dragoš

Ljubljana, 2019

ZAHVALA

... mentorju doc. dr. Sreču Dragošu za vse usmeritve, pomoč in podporo pri pisanju magistrske naloge.

... staršem in bratu Marku, ki so mi v času študija stali ob strani, mi pomagali in me podpirali, vodili in spodbujali s pozitivnimi besedami ter verjeli vame.

... fantu Mihi in prijateljici Sonji za pomoč, podporo in spodbudne besede.

... šolskim svetovalnim delavkam in ravnateljema, da so bili moji sogovorniki.

Univerza v Ljubljani

IZJAVA

Spodaj podpisani/-a **Anja Pečnik**, študent/-ka drugostopenjskega študija Fakultete za socialno delo Univerze v Ljubljani, z vpisno številko **6170132**, s svojim podpisom izjavljam, da sem avtor/-ica magistrskega dela z naslovom:

» **Socialno delo in šolsko svetovalno delo na Osnovnih šolah v Zgornji Savinjski dolini**«.

S svojim podpisom zagotavljam:

- da je predloženo magistrsko delo rezultat mojega samostojnega raziskovalnega dela ter da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev citirana in navedena v seznamu virov, ki je sestavni del predloženega magistrskega dela;
- da se zavedam, da je plagiatstvo, ne glede na obliko in način predstavljanja tujega avtorskega dela kot svojega, v nasprotju z akademsko etiko in s pričakovanimi moralnimi prepričanji ter pomeni hujšo kršitev pravil in predpisov, ki urejajo to področje, kot tudi posledic, ki jih ima takšno dejanje za predloženo delo in z njim povezani status;
- da sem seznanjen/-a z določili Pravilnika o študiju na programih druge stopnje;
- da je predloženo pisno delo identično elektronski verziji istega dela;
- da v skladu s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah (Ur. l. RS, št. 16/07, 68/08 in 110/13) dovoljujem, da se zgoraj navedeno magistrsko delo objavi v digitalni zbirki eGradiva in repozitoriju UL.

V Ljubljani, 2.3.2019

Podpis avtorja/-ice: *A. Pečnik*

S svojim podpisom:

- dovoljujem knjižnici Fakultete za socialno delo Univerze v Ljubljani uporabo svojega rojstnega datuma za namen obdelave magistrskega dela v sistemu COBISS;
- soglašam z objavo svojega magistrskega dela na svetovnem spletu;

V Ljubljani, 2.3.2019

Podpis avtorja/-ice: *A. Pečnik*

PODATKI O MAGISTRSKI NALOGI

Ime in priimek: Anja Pečnik

Naslov naloge: Socialno delo in šolsko svetovalno delo na osnovnih šolah v Zgornji Savinjski dolini

Kraj: Mozirje

Leto: 2019

Število strani: 113

Število prilog: 3

Mentor: doc. dr. Srečo Dragoš

Ključne besede: delovni odnos, soustvarjanje, šolska svetovalna služba, spoštljiv in odgovoren zaveznik, strokovnjak iz izkušenj, socialno delo

Povzetek: V prvem delu magistrske naloge sem predstavila teorijo s področja šolske svetovalne službe. Pogledala sem, kakšna je vloga šolske svetovalne službe in katera načela morajo svetovalni delavci upoštevati pri svojem delu. Predstavila sem tudi vse dejavnosti šolske svetovalne službe, teorijo s področij dela šolske svetovalne službe in se dotaknila teme funkcij, ki jih ima šolska svetovalna služba. Seveda nisem mogla mimo zakonodaje, saj je pri delu v šoli treba poznati kar nekaj, šolski svetovalni delavci morajo namreč vedeti, na katere zakone in predpise se lahko pri delu opirajo. Ker me je v raziskovalnem delu magistrske naloge zanimalo tudi, kateri so poklicni profili strokovnih delavcev zaposlenih v šolski svetovalni službi, sem v teoretičnem delu na kratko predstavila tudi vse poklicne profile, ki so lahko zaposleni na tem področju. Zdi se mi, da je za uspešno delo šolskih svetovalnih delavcev pomembno tudi, da so za kvalitetno opravljanje dela izpolnjeni določeni pogoji, zato sem se dotaknila tudi te teme. V raziskovalnem delu magistrske naloge sem se osredotočila na to, kako je z zaposljivostjo socialnih delavcev v šolski svetovalni službi in kakšen bi lahko bil doprinos socialnega delavca v šolsko svetovalno službo, saj sem želela ugotoviti, kakšne možnosti imamo socialni delavci glede zaposljivosti na tem področju dela in kako bi lahko našo zaposljivost še izboljšali. Šolski svetovalni delavci pri svojem delu naletijo tudi na nekatere ovire, težave, zato sem v teoretičnem delu predstavila tudi teorijo s tega področja, v raziskovalnem delu pa sem raziskovala tudi, kako je s supervizijo ali intervizijo pri šolskih svetovalnih delavcih, se ju poslužujejo, imajo sploh možnost za to ali ne.

Title: Social work and school counselling work at primary schools in Zgornja Savinjska valley

Key words: Working Relationships, Co-creation, School Counselors, Respectful and Responsible Ally, an Expert with Expertise, Social work

Abstract: The first part of my graduation thesis is about school counselling work. I looked at the role of the school counselling work and principles, which they should take into the account of their work. I also presented all the activities of the school counselling work, the theory about field of work, and also I touched the theme of functions of the school counseling work. I could not pass the legislation, because it is necessary for school counseling workers that they know something about laws, which are connected to school work, so they know on which laws they lean on. I was also interested in the research work of the master's thesis, which are the professional profiles of professional staff employed in the school counseling work. I also talked about the professional profiles that can be employed at this workplace. Because I think that for the successful work of school counselor is also important that some of conditions are completed, I touched this topic too. In the research part of my master's thesis, I focused on employability of social worker in the school counseling work. What could be the social worker's contribution to the school counseling work, and I also wanted to find out what options social workers have in terms of employability in this field of work and how can our employability be improved here. I also presented the theory of obstacles and problems on which school counseling workers may encounter. In the investigation part I researched about intervision and supervision. If they have it or not and if they even have the option of doing it or not.

Kazalo

1. Teoretični uvod	1
1.1 Zgodovina šolskega svetovalnega dela.....	1
1.2 Vloga šolske svetovalne službe.....	2
1.3 Temeljna načela šolske svetovalne službe.....	5
1.4 Osnovne dejavnosti in področja dela šolske svetovalne službe	8
1.4.1 Osnovne dejavnosti šolske svetovalne službe	8
1.4.2 Področja dela šolske svetovalne službe	10
1.5 Temeljne funkcije šolske svetovalne službe	11
1.6 Zakonodaja na področju šolske svetovalne službe.....	15
1.7 Poklicni profili šolskih svetovalnih delavcev.....	17
1.7.1 PEDAGOG.....	19
1.7.2 PSIHOLOG	20
1.7.3 SOCIALNI DELAVEC	21
1.7.4 SOCIALNI PEDAGOG	23
1.7.5 DEFEKTOLOG	24
1.8 Pogoji za kvalitetno opravljanje dela v šolski svetovalni službi	25
1.9 Supervizija pri šolskih svetovalnih delavcih	27
1.10 Ovire in težave pri delu ter stres in poklicna izgorelost šolskih svetovalnih delavcev	30
1.10.1 Ovire in težave, s katerimi se pri delu soočajo šolski svetovalni delavci.	30
1.10.2 Stres in poklicna izgorelost šolskih svetovalnih delavcev	31
1.10.3 Posledice, ki jih povzročata stres in poklicna izgorelost pri šolskih.....	34
svetovalnih delavcih	34
1.10.4 Načini soočanja šolskih svetovalnih delavcev s stresom in poklicno	35
izgorelostjo	35
1.11 Doprinos socialnega dela v šolsko svetovalno službo.....	36
2. Problem	40
3. Metodologija	42
3.1 Vrsta raziskave	42
3.2 Spremenljivke oziroma teme raziskovanja	43
3.3 Merski instrumenti ali viri podatkov.....	43
3.4 Opredelitev enot raziskovanja – populacija, vzorec.....	43
3.5 Zbiranje podatkov oziroma empiričnega gradiva	44
3.6 Obdelava gradiva	45

4. Rezultati.....	47
4.2 Izobrazba šolskih svetovalnih delavk in trajanje zaposlitve na tem področju	47
4.3 Kdo je lahko zaposlen v šolski svetovalni službi?.....	48
4.4 Delo šolskega svetovalnega delavca (vloga, naloge, načini dela).....	48
4.5 Sodelovanje z učenci, starši in drugimi strokovnimi delavci	50
4.6 Ovire, težave, na katere pri svojem delu naletijo šolske svetovalne delavke	52
4.7 Pogled šolskih svetovalnih delavk in ravnateljev na socialno delo na področju šolske svetovalne službe, doprinos socialnega delavca in zaposljivost le-teh v šolski svetovalni službi	53
4.8 Spretnosti, reference, ki jim pri zaposlovanju šolskih svetovalnih delavcev dajejo ravnatelji prednost	56
4.9 Timsko delo šolskih svetovalnih delavcev (intervizija, supervizija, aktivni)	57
5. Razprava	59
6. Sklepi.....	64
7. Predlogi	66
8. Uporabljena literatura.....	67
9. Priloge	73
9.1 Priloga 1: Kodirani intervjuji.....	73
9.2 Priloga 2: Odprto kodiranje	83
9.3 Priloga 3: Osno kodiranje.....	98

Kazalo tabel

Tabela 1: Značilnosti vzorca	44
Tabela 2: Primer izseka tabele (celoten postopek odprtega kodiranja je razviden iz Priloge 2)	45

PREDGOVOR

Za izbrano temo sem se odločila, ker me delo šolske svetovalne službe zelo zanima in ker bi si tudi sama nekoč želela delati na tem področju. Ker pa imam občutek, da smo socialni delavci, sploh v zadnjem času, na tem področju malo zapostavljeni, se mi je zdelo še toliko bolj pomembno, da to raziščem in poskusim ugotoviti, na kakšen način bi se naša zaposljivost lahko izboljšala in kakšne so potrebne spremembe, da bi se naš poklic na tem področju bolj cenil.

V teoretičnem delu sem predstavila teme povezane s šolsko svetovalno službo in socialnim delom znotraj nje. Pregledala sem literaturo povezano z zgodovino šolskega svetovalnega dela, pri tem sem se osredotočila predvsem na to, kako je njegov razvoj potekal pri nas. Pregledala sem literaturo s področja dejavnosti, funkcij in načel šolske svetovalne službe. Dotaknila sem se tudi tega, kakšna je vloga šolske svetovalne službe. Predstavila sem poklicne profile, ki se lahko zaposlijo v šolski svetovalni službi. Tudi zakonodaji na področju šolskega svetovalnega dela sem namenila nekaj časa ter predstavila tiste zakone in pravilnike, ki jih šolski svetovalni delavec mora poznati in na katere se pri svojem delu tudi opira. Predstavila sem tudi, kateri pogoji morajo biti izpolnjeni, da lahko šolski svetovalni delavec svoje delo kvalitetno opravlja. Dotaknila sem se tudi teme ovir in težav, na katere šolski svetovalni delavci naletijo pri svojem delu. Ker določene težave lahko vodijo v stres, in kadar je res hudo, tudi v poklicno izgorelost, sem predstavila, kaj je v teh primerih šolskim svetovalnim delavcem lahko v pomoč in oporo, zato sem predstavila tudi teorijo s področja supervizije in intervizije. Za konec teoretičnega dela pa sem predstavila še, kakšen je doprinos socialnega dela v šolsko svetovalno službo.

V raziskovalnem delu magistrske naloge se osredotočam na to, kateri so poklicni profili šolskih svetovalnih delavcev zaposlenih na osnovnih šolah v Zgornji Savinjski dolini. Zanimalo me je, kakšne so njihove naloge, kako vidijo svojo vlogo, kako sodelujejo z učenci, starši, učitelji in drugimi strokovnimi delavci. Predvsem pa sem se osredotočila na to, kakšen je njihov pogled na socialno delo v šolski svetovalni službi in v čem vidijo doprinos socialnega delavca kot šolskega svetovalnega delavca. Zanimalo me je, kaj menijo o zaposljivosti socialnih delavcev v šolski svetovalni službi. Povprašala pa sem jih tudi po tem, kako je s timskim delom šolskih svetovalnih delavcev, na kakšne ovire, težave naletijo pri svojem delu in če se udeležujejo supervizij/intervizij. Namen raziskave je bil ta, da ugotovim, kje se socialno delo že kaže kot dobro in kje še potrebuje dodatne kompetence in znanja, da bo to bolj cenjena stroka. Menim, da lahko moja raziskava prispeva k temu, da vidimo, kaj je potrebno izboljšati pri socialnem delu že v času študija, kaj je tisto, kar lahko naredimo sami in na kakšen način se lahko potrudimo še izboljšati naše kompetence. Iskreno upam, da bodo moji rezultati pripomogli k temu, da se naredi kakšen korak k izboljšanju zaposljivosti socialnih delavcev na področju šolske svetovalne službe.

Pomembno se mi zdi, da spremljamo trg dela in nasploh potrebe po raznih kompetencah na področju šolskega svetovalnega dela, da se na to osredotočamo že v času študija ter da se bodočim socialnim delavcem že tekom študija omogoča razvoj kompetenc, ki jim bodo kasneje pri iskanju službe v šolskem svetovalnem delu pomagale, da se bodo na tem področju lahko zaposlili in da bodo lahko dobra konkurenca ostalim poklicnim profilom.

1. Teoretični uvod

1.1 Zgodovina šolskega svetovalnega dela

Kot piše Vajdl (2016), lahko kot začetek govora in razvoja področja svetovalne dejavnosti pripisujemo objavi Rogersove knjige z naslovom Svetovanje in psihoterapija: novi koncepti in prakse, v štiridesetih letih dvajsetega stoletja (Rogers, 1942, po Lambie in Williamson, 2004, v Vršnik, 2008).

Tudi Resman (2008) govori o tem, da so imela pomemben vpliv na delo svetovalnih delavcev prav Rogersova dela. Kot pove Vajdl (2016) je Rogers v središče pozornosti postavil klienta, prav tako je bil klient izhodišče za iskanje rešitev iz težav, poleg tega pa je svetovalno pozornost preusmeril od svetovanja na posameznem področju človekove dejavnosti (npr. odnosov, vedenja, učenja, poklicnega svetovanja) k celostnemu človeku, torej od razdrobljenega obravnavanja k obravnavanju človeka kot celote.

Svetovalno delo se je v Sloveniji pričelo razvijati v drugi polovici šestdesetih let prejšnjega stoletja, ko so začele šole z namenom nudenja pomoči učencem in staršem zaposlovati posamezne svetovalne strokovnjake (psihologe, socialne delavce in pedagoge). Na ta način so bili postavljeni temelji današnjega koncepta svetovalnega dela (Vogrinc in Krek, 2012).

Kot je povedala Lea Povše (2016), »je šolsko svetovalno delo, kjer povzame Kovača (2013, str. 11) staro toliko, kolikor je staro zanimanje občutljivega učitelja za svoje učence. To pomeni, da odkar učitelji čutijo skrb do svojih učencev, da se bodo le-ti v izobraževalnem procesu kar se da optimalno razvijali.« Prav tako Povše (2016) omenja, da se je svetovalno delo pričelo izvajati, ker so se začele kazati potrebe po poklicnem usmerjanju, sočasno pa so začeli prepoznavati otroke, ki imajo učne in vedenjske težave (Kovač, 2013). Tu že lahko vidimo, da se šolska svetovalna služba že vse od svojih začetkov ukvarja z različnimi področji pomoči učencem in prav ta področja so ključna tudi v današnjem delu šolskih svetovalnih služb.

Pomembno se mi zdi omeniti tudi zgodovino zaposlovanja različnih poklicnih profilov na mesto šolskih svetovalnih delavcev. Prva svetovalna delavka v osnovni šoli je bila

v Ljubljani, šolska psihologinja Hedvika Virant, in sicer leta 1959. Leta 1962 se je v osnovni šoli v Ljubljani zaposlila prva delavka. Leta 1963 so prvo socialno delavko v osnovni šoli dobili tudi v Mariboru. Zatem pa je sledilo zaposlovanje šolskih pedagogov (Bezić, 1999).

Povše (2016) povzema Pedička (po Bezić, 1999, str. 97), ki nam pove, da je bilo v leta 1968 v Sloveniji zaposlenih 51 šolskih svetovalnih delavcev, in sicer 39 socialnih delavcev, 9 psihologov in trije pedagogi. V šolskem letu 1975/76 se je zaposlil prvi specialni pedagog, v šolskem letu 1998/99 pa so se začeli zaposlovati prvi socialni pedagogi, o tem na govori Povše (2016). Povše (2016) doda še, da se je čutila čedalje večja potreba po svetovalnih delavcih na šolah, tako je bilo v Sloveniji leta 1968 zaposlenih 51 svetovalnih delavcev, leta 1978 jih je bilo 299, leta 1999 pa že kar 584 (Bezić, 1999, str. 107).

Vogrinc in Krek (2012) navajata, kot piše Vajdl (2016) da je, če primerjamo Slovenijo z drugimi državami, le malo držav, kjer so svetovalni delavci zaposleni na šoli ali v vrtcu. Takšno ureditev lahko najdemo le pri naši sosednji državi Hrvaški. Večina ostalih držav pa najame strokovnjake, ki so zaposleni v raznih strokovnih centrih, npr. svetovalnih centrih ali vzgojnih, pedagoško-psiholoških in mentalno-higienskih posvetovalnicah, da opravljajo svetovalno delo. Ti so v večini primerov organizirani lokalno in v večjih mestih in so odgovorni za več šol.

Lončarič (2005) govori ravno o tem, da se je projekt uvajanja šolskih svetovalnih služb v javne zavode (vrtce, osnovne šole, srednje šole), ki ga izvajamo v Sloveniji in ga v večini drugih evropskih držav ne prakticirajo, izkazal za uspešnega, unikatnega, kjer gre za kreativen in drugačen način dela strokovnjakov, ki so iz različnih profilov, ki delajo znotraj institucij in so vanje vpeti. Vpeti so tudi v njihov način dela in življenja in zato posledično tudi v njihove težave, o čemer piše Vajdl (2016).

1.2 Vloga šolske svetovalne službe

Šolska svetovalna služba je zelo pomemben del življenja in dela v šoli. Nudi pomoč in podporo učencem, njihovim staršem, učiteljem in vodstvu šole.

Temeljni cilj šolske svetovalne službe je optimalen razvoj otroka ne glede na njegov spol, socialno in kulturno poreklo, veroizpoved, narodno pripadnost ter telesno in

duševno konstitucijo. Vsi otroci ne glede na individualne ali skupinske razlike imajo pravico do enakih možnosti za optimalno napredovanje v vzgoji in izobraževanju (Programske smernice, 2008, str. 6).

Zaradi temeljnega cilja, ki sem ga omenila zgoraj, delo šolske svetovalne službe temelji na:

- posebni skrbi pri sprejemu in uvajanju otrok v šolo, pri prehajanjih znotraj osnovnošolskega izobraževanja in pa kasneje pri prehodu učencev v srednjo šolo oz. v poklic;
- upoštevanju splošnih značilnosti učenja in razvoja otrok, ki so v osnovni šoli, ter hkrati na ugotavljanju in upoštevanju posebnosti v telesnem, osebnem (spoznavnem in čustvenem) in socialnem razvoju;
- ugotavljanju in upoštevanju značilnosti ožjega in širšega socialnega okolja, iz katerega prihajajo otroci;
- upoštevanju značilnosti in posebnosti šole kot ustanove;
- ugotavljanju značilnosti in možnosti vsakodnevnega življenja in dela v šoli (Programske smernice, 2008, str. 5).

Povše (2016) v svojem delu govori tudi o tem, da kot pove že sam izraz »svetovalna služba«, je osnovna dejavnost svetovalne službe svetovanje, ki ga lahko preprosto razumemo kot to, da človeku nudimo pomoč. Pri nudenju pomoči gre za to, da se zadovoljijo človekove potrebe, kot so izboljšanje razumevanja samega sebe, sposobnost sprejemanja lastnih odločitev, sprememba vedenja, preprečevanje problemov, reševanje težav, razvoj svetovančevih potencialov (Kovač, 2013, str. 14). Prav tako je tudi Resman (1999a, str. 110) podobnega mnenja, ko pravi, da svetovalno delo pomeni »usposabljanje človeka za to, da razume sebe, se zaveda svojih interesov in zmožnosti ter okoliščin, v katerih se nahaja (Povše, 2016)«.

Povše (2016) povzame Resmana (1999b, str. 67), ki opozarja tudi na to, da se pojem »svetovanje« lahko razume v ožjem ali pa v širšem pomenu besede. V ožjem pomenu lahko svetovanje razumemo kot nudenje pomoči ene osebe, torej svetovalca, drugi osebi, torej svetovancu. V širšem pomenu pa svetovanje razume kot organizacijski okvir, kjer se pomoč ponuja tako posameznikom kot tudi celotni skupini. In v ta širši pomen sodi tudi šolsko svetovanje.

Šolska svetovalna služba kot piše Vodošek (2009) učencem na način, da jim svetuje in nudi neposredno pomoč, pomaga pri njihovem razvoju tako na šolskem kot na osebnošnem razvoju. Učencem odpira možnosti za to, da je njihov stil življenja bolj produktiven v danih socialnih okoliščinah, ki jih ponuja šola na način, da posega v šolski prostor in pomaga pri njegovem razvoju (Resman, 1999c, str. 85).

Kot lahko preberemo v Programskih smernicah (2008, str. 5), je temeljna naloga šolske svetovalne službe, da se vključuje v kompleksno reševanje pedagoških, psiholoških in socialnih vprašanj vzgojno-izobraževalnega dela v šoli, na način, da pomaga in sodeluje z vsemi udeleženci v šoli in po potrebi tudi z ustreznimi zunanjimi institucijami. Pri tem pa se opira na strokovno znanje in avtonomnost.

Avtonomnost predstavlja temelj šolske svetovalne službe, saj je odgovorna za posredovanje strokovnega mnenja in znanja. Na področju stroke svetovalni delavec sam odloča o načinu svojega dela in ima pravico odkloniti vse naloge in zadolžitve, ki niso v skladu s strokovnimi načeli dela ali etičnim kodeksom. Svetovalna služba s svojo avtonomijo prispeva tudi k avtonomnosti šole (Programske smernice, 2008).

Šolska svetovalna služba predstavlja posebno mesto v šoli, saj se s tega mesta vzpostavlja svetovalni odnos z vsemi udeleženci. Temeljne funkcije šolske svetovalne službe so svetovanje, posvetovanje in koordinacija. Za dobro opravljanje teh funkcij je potreben dober odnos z vsemi udeleženi. Šolska svetovalna delavka se preko posebnega svetovalnega odnosa vključuje v procese dogovarjanja, sodelovanja, povezovanja in pobude. Svetovalna delavka skozi svoje delo nagovarja tako otroke in njihove starše kot tudi učitelje in vodstvo šole, včasih pa tudi strokovne sodelavce izven šole. Ravno zaradi tega je tako zelo pomembno, da je svetovalna delavka na šoli enako dostopna za vse in da je ta dostopnost dobro razvidna. Sama se mora potruditi in si prizadevati, da najde pot do tistih udeležencev na šoli (učencev, učiteljev, staršev ...), ki se ne čutijo nagovorjene. V projektu prilagajanja šole učencem s posebnimi potrebami (kamor spadajo tudi učenci z učnimi težavami) šolska svetovalna delavka sodeluje kot koordinator, ki spodbuja in povezuje vse potrebne strokovne moči za pripravo, izvedbo in spremljanje individualiziranega programa (Programske smernice, 2008, str. 16–17).

Kot piše Vajdl (2016) je temeljno strokovno izhodišče za svetovalno službo v osnovni šoli svetovalni odnos, ki temelji na dogovoru z vsakim posameznim udeležencem v

projektih svetovalnega dela. »Svetovalni odnos razvija in vzdržuje ustvarjalno soočenje in sodelovanje vseh udeležениh v kompleksnem projektu izobraževanja.« Svetovalna služba je tisto posebno mesto v šoli, kjer se vsakokrat na novo mobilizirajo strokovne in človeške moči, in sicer z namenom podpore posamezniku, na katerem se raziskuje in odloča o novih rešitvah (Mešl, 2005).

Šolsko svetovalno delo je zasnovano interdisciplinarno, zato je za delo v tej službi nujno povezovanje različnih ved, ki proučujejo človeka in njegovo okolje in so sorodne vedi socialnega dela. To znanje pa je potrebno vseskozi dopolnjevati in nadgrajevati. Delo šolske svetovalne službe zahteva znanje pedagogike, psihologije (psihologija osebnosti, psihologija družine), poznavanje načel in metod socialnega dela ter nenazadnje tudi metodologije raziskovanja v socialnem delu. Pri svojem delu je občasno treba uporabiti tudi pravne zadeve, zato je potrebno poznati tudi zakonodajo. Delo šolske svetovalne službe je delo z ljudmi, zato moramo imeti spretnosti pri vzpostavljanju in razvijanju medosebnih odnosov (Privošnik in Urbanc, 2009).

Šolski svetovalni delavci dajejo največji poudarek skupinskemu delu z učenci. To skupinsko delo jim namreč pomaga, da osvojijo primerne socialne sposobnosti, povečajo samozavedanje in razvijejo sposobnosti za reševanje težav (Schmidt, 2008, str. 58).

1.3 Temeljna načela šolske svetovalne službe

Povše (2016), je izhajala iz Programskih smernic in opredelila temeljna načela šolske svetovalne službe. »Pomembno je zavedanje, da šolska svetovalna služba deluje kot strokovni sodelavec v šoli in ne kot strokovni servis šole, ki bi interveniral samo ob različnih motnjah in težavah (Programske smernice, 2008, str. 7).« Da bi šolska svetovalna služba lažje dosegla zastavljene cilje, Programske smernice navajajo temeljna načela dela, ki jih bom v nadaljevanju podrobneje predstavila. Šolski svetovalni delavci pri svojem delu sledijo devetim načelom, ki jim služijo kot okvir ali osnovna orientacija za profesionalno opravljanje šolskega svetovalnega dela.

Ta načela so:

➤ *Načelo strokovnosti in strokovnega izpopolnjevanja:*

Svetovalni delavci v šoli morajo svoje delo opravljati, tako, da upoštevajo strokovna znanja in etična načela, ki v svetovalnem delu zajemajo: načelo

dobrobiti (to pomeni, da svetovalni delavec deluje v dobrobit otroka, da mu ne škodi in mu ne povzroča neupravičenega nelagodja, stresa, stisk; pomembno je, da ga ne stigmatizira, saj s tem otroku naredi največ škode); načelo prostovoljnosti (potrebno je upoštevati, da udeleženci v proces pomoči vstopajo prostovoljno, da niso prisiljeni, če posameznik ne želi pomoči oziroma jo zavrača, mu le-te ne moremo vsiliti; temu načelu se je dovoljeno izogniti le v primeru, da so otrok ali drugi udeleženci, ki so z nami v odnosu, ogroženi); načelo zaupanja in zaupnosti (predstavlja osnovni pogoj, da lahko vzpostavimo svetovalni odnos, dopolnjuje se s pravili o varstvu osebnih podatkov). Svetovalni delavci se morajo poleg tega vedno znova strokovno izpopolnjevati in to kako so strokovni, preverjati v supervizijskih, intervizijskih in drugih podobnih skupinah.

➤ Načelo strokovne avtonomnosti:

Svetovalni delavec je pri svojem delu vedno avtonomen, samostojen, kljub temu pa je vedno dolžan, da posreduje prava, korektna znanja, ki jih narekuje stroka. O svojem delu odloča sam in ima pravico odkloniti naloge in zadolžitve, ki so v niso v skladu s strokovno-etičnimi načeli dela ali niso v njegovi pristojnosti. Načelo strokovne avtonomnosti se mora upoštevati tudi takrat, ko gre za odnos med svetovalnimi delavci, znotraj svetovalne službe. Svetovalni delavec v timu ima pravico in hkrati dolžnost, da odkloni naloge, ki niso v skladu z njegovo stroko. »Hkrati pa strokovna avtonomnost pomeni tudi, da se svetovalni delavec zna obrniti na druge strokovne delavce zunaj šole, kadar je to potrebno.«

➤ Načelo interdisciplinarnosti, strokovnega sodelovanja in povezovanja:

Svetovalna služba je najbolj učinkovita takrat, ko jo sestavlja tim različnih strokovnjakov, ki pokrivajo vsak svoje strokovno področje. Ne glede na to, koliko svetovalnih delavcev deluje v šolski svetovalni službi, je pomembno, da med seboj sodelujejo, da sodelujejo s predstavniki vodstva šole, učitelji, starši, otroki, zunanjimi institucijami (centri za socialno delo, Zavod RS za šolstvo, Zavod RS za zaposlovanje, zdravstveni domovi, razna društva, vzgojni zavodi, mladinski centri ipd.). Namen tega strokovnega sodelovanja je v dopolnjevanju svetovalne dejavnosti na področju posameznika, skupine, razvojnih in preventivnih dejavnosti, ki se nanašajo na šolo kot na celoto.

➤ Načelo aktualnosti:

Šolska svetovalna služba mora pri svojem delu upoštevati posebnosti posamezne šole in izhajati iz aktualnih potreb šole in posameznikov ter skupin v njej. Prilagajati se je potrebno aktualnim situacijam, okoliščinam in trenutnim potrebam, ki nastajajo.

➤ Načelo razvojne usmerjenosti:

To načelo izhaja iz temeljnega cilja šolske svetovalne službe, to je iz skrbi za optimalni razvoj otroka, učenca in hkrati usmerjenosti v razvoj šole kot celote. Pri tem je pomembno razvojno-analitično delo, ki pomeni ugotavljanje in spreminjanje pogojev, da se dosežejo zastavljeni cilji.

➤ Načelo fleksibilnega ravnotežja med osnovnimi vrstami dejavnosti svetovalne službe:

Osnovne vrste dejavnosti svetovalne službe so dejavnosti pomoči, razvojne in preventivne dejavnosti ter dejavnosti načrtovanja in evalvacije. Pomembno je, da so v delo svetovalne službe zajete vse te dejavnosti, ne glede na to, koliko strokovnih delavcev šolsko svetovalno službo sestavlja. To je namreč edini način, da je zagotovljena celostnost prispevka svetovalne službe v šoli. Katere konkretne dejavnosti znotraj posamezne vrste dejavnosti bo izbral svetovalni delavec, je odvisno od njegovega strokovnega profila in od posebnosti aktualnih razvojnih potreb šole.

➤ Načelo celostnega pristopa:

Pomemben je celosten pristop k vsakemu problemu in k vsaki nalogi. Svetovalni delavec mora upoštevati, da je posameznik hkrati individuum in član širšega socialnega okolja. Zato je tako pomembno, da šolska svetovalna služba deluje na obeh ravneh, tako na individualni kot na ravni konteksta oziroma širšega socialnega okolja. Pomembno je, da svetovalni delavec opazuje otroka v njegovem primarnem okolju in tudi izven njega, saj s tem pridobi širši in jasen vpogled v nastalo situacijo. Probleme je vedno potrebno reševati tam, kjer nastajajo, velikokrat je to prav v otrokovem socialnem okolju (družina, razred, interesna skupina ipd.).

➤ Načelo sodelovanja v svetovalnem odnosu:

Svetovalna služba si preko svetovalnega odnosa prizadeva vzpostaviti in vzdrževati pogoje za stalno odprte možnosti sodelovanja z vsemi udeleženci in za ustvarjalno sodelovanje udeležencev med seboj, v raznih projektih pomoči oziroma sodelovanja. Svetovalna služba pomaga sebi in drugim preseči

konflikte na odnosni ravni ter tako ponovno vzpostaviti pogoje za sodelovanje z udeleženci in med udeleženci samimi.

➤ Načelo evalvacije lastnega dela:

Eden izmed najpomembnejših pogojev profesionalnosti je evalvacija lastnega dela. Z rezultati dela se moramo soočiti čim bolj kritično in objektivno, saj bomo tako lahko pri svojem delu v prihodnje boljši in učinkovitejši. Bistvo evalvacije je kritična analiza svetovalnega dela, ki temelji na primerjavi načrtovanih ciljev in rezultatov (Programske smernice, 2008, str. 13–14), ki jih je opredelila Povše (2016).

1.4 Osnovne dejavnosti in področja dela šolske svetovalne službe

1.4.1 Osnovne dejavnosti šolske svetovalne službe

V Programskih smernicah (2008, str. 17) lahko preberemo, da so osnovne vrste dejavnosti šolske svetovalne službe tri, in sicer:

a) DEJAVNOSTI POMOČI:

Za svetovalno službo je zelo pomembno, da k opravljanju svojega dela pristopa celostno in kompleksno, zato dejavnosti pomoči obsegajo različne neposredne oblike dajanja pomoči posamezniku ali skupini, poleg tega pa tudi vrsto posrednih strokovnih aktivnosti, ki so potrebne znotraj in zunaj šole (Programske smernice, 2008, str. 14).

Tudi Privošnik in Urbanc (2009, str. 416) nam v svojem članku z naslovom Svetovalna služba v spremembah vzgoje in izobraževanja povesta nekaj podobnega, in sicer da dejavnost pomoči obsega neposredne oblike pomoči posamezniku ali skupini, to je na primer svetovanje. Poleg tega pa obsega tudi vrsto posrednih strokovnih dejavnosti, kot sta posvetovanje in koordiniranje. Vse te dejavnosti so potrebne tako v šoli kot zunaj nje. Pomoč torej zajema dejavnosti, naloge in projekte šolske svetovalne službe, ki so odgovor na potrebo po pomoči kogar koli, ki je udeležen v šoli.

b) RAZVOJNE IN PREVENTIVNE DEJAVNOSTI:

Svetovalna služba spremlja in ugotavlja obstoječe stanje ter tako sodeluje pri načrtovanju sprememb in izboljšav v vzgojno-izobraževalnem procesu. Na podlagi

tistega, kar pokažejo ugotovitve, potem pripravlja različne preventivne dejavnosti. Pri teh dejavnostih je pomembno, da niso usmerjene le neposredno na posameznika oziroma skupino, ampak so usmerjene tudi na odstranjevanje ovir in na vzpostavljanje ustreznih pogojev v vzgojno-izobraževalnem okolju (Programske smernice, 2008, str. 14).

Privošnik in Urbanc (2009, str. 416) govorita o tem, da razvojne naloge šole temeljijo na razvojno-analitičnem delu, ki spremlja in ugotavlja obstoječe stanje. Gre za različne dejavnosti svetovalne službe, na podlagi katerih se lahko pripravljajo različne spremembe in izboljšave, hkrati pa se lahko vodi različne preventivne projekte. Del razvojnih nalog je preventivne narave, te dejavnosti se dotikajo tako pogojev širšega kot ožjega okolja in so usmerjene bolj na spremembe na ravni ustanove in širšega okolja kot pa na spremembe pri posamezniku.

Preventivne dejavnosti izpolnjujejo predvidene razvojne potrebe učencev, preden se te sploh pojavijo. Kot piše Vajdl (2016) lahko šolski svetovalni delavci takrat, ko predvidevajo, da se lahko nekoč otroci srečajo z okoliščinami, ki bodo njihove vrednote in stališča postavile na preizkušnjo, poskusijo otroke pripraviti na to z različnimi programi, ki otrokom pomagajo, da raziščejo in bolje spoznajo svoja čustva ter, da pridobijo večje zaupanje v lastno sposobnost razumevanja drugih (Baker in Gerler, 2004).

c) DEJAVNOSTI NAČRTOVANJA IN EVALVACIJE:

Dejavnost načrtovanja in evalvacije je temeljna dejavnost šolske svetovalne službe. Prepleta se z nudenjem pomoči in razvojnim ter preventivnim delom. Dejavnosti načrtovanja in evalvacije so pogoj, da se delo lahko opravi kvalitetno ter da se lahko razvija tako svetovalna služba kot šola kot celota (Programske smernice, 2008, str. 14).

Tudi Privošnik in Urbanc (2009, str. 416) govorita o tem, da se dejavnost pomoči nujno prepleta z dajanjem pomoči in razvojnim ter preventivnim delom. Dejavnost načrtovanja in evalvacije je pomembna za operacionalizacijo, vrednotenje ter za zagotavljanje celostnosti in kontinuitete prispevka svetovalne službe pri reševanju tako individualnih kot tudi skupinskih in celostnih problemov šole. Ta dejavnost je pogoj za kakovostno delo in za ustvarjalen razvoj tako svetovalne službe kot šole v celoti.

Pri vseh teh dejavnostih pa delo svetovalne službe zajema:

- **Delo z učenci:** Poteka lahko individualno ali skupinsko, najboljša je kombinacija obojega. Zelo pomembno je preventivno delo, ker lahko z njim preprečimo razvoj marsikatero težave, hkrati pa lahko vplivamo tudi na šolsko kulturo. Poleg preventivnega dela pa je v primeru težav potrebno interventno delo, ki pomeni nudenje pomoči.
- **Delo z učitelji:** Prav tako je lahko individualno ali skupinsko. Pomembno je, da smo pri delu z učitelji svetovalno usmerjeni, da jim nudimo nasvete, kako reševati nastale situacije, kako se izogniti težavam. Učitelje je potrebno opolnomočiti, da bodo znali ukrepati v primeru težav in da bodo znali težave v prihodnje pravočasno preprečiti.
- **Delo s starši:** Je lahko individualno ali skupinsko, cilj je ravno tako preventiva. V določenih situacijah gre tudi za intervencijo in načrtovanje nadaljnjega šolskega dela.
- **Delo z vodstvom šole:** Sodelovanje svetovalnega delavca z vodstvom šole pri načrtovanju vzgojno-izobraževalnega procesa z namenom poseganja v te procese.
- **Delo z zunanjimi ustanovami:** Gre za sodelovanje z vrtci, srednjimi šolami, drugimi šolami, centri za socialno delo, zdravstvenimi domovi, raznimi društvi, mladinskimi centri ipd. (Programske smernice, 2008, str. 18–19).

1.4.2 Področja dela šolske svetovalne službe

Šolska svetovalna služba preko treh osnovnih dejavnosti (dejavnosti pomoči, razvojne in preventivne dejavnosti, dejavnosti načrtovanja in evalvacije) pomaga vsem možnim udeležencem v osnovni šoli in z njimi sodeluje na različnih področjih vsakdanjega življenja in dela v osnovni šoli (Programske smernice, 2008, str. 15).

Ta področja so:

- o **Področje učenja in poučevanja:** Gre za svetovalno in posvetovalno delo z učenci, učitelji, starši in vodstvom šole z namenom izboljšanja kvalitete učenja in poučevanja.

- o **Šolska kultura, vzgoja, klima, red:** Gre za svetovalno in posvetovalno delo z učenci, učitelji, starši in vodstvom šole z namenom spoznavanja dnevnega poteka vsakdanjega življenja in dela v šoli, spoznavanja reda, ki velja v šoli, ter svetovalno in posvetovalno delo na področju vzgojne in disciplinske problematike.
- o **Telesni, osebni (spoznavni in čustveni) in socialni razvoj:** Svetovalno in posvetovalno delo z učenci, učitelji in starši o splošnih značilnostih učencev na področjih telesnega, osebnega in socialnega razvoja ter o posebnostih v telesnem, osebnem in socialnem razvoju učencev.
- o **Šolanje:** Svetovalno in posvetovalno delo z učenci, učitelji, starši, vodstvom in zunanjimi ustanovami (drugimi šolami, Zavodom RS za zaposlovanje ipd.) o različnih vprašanjih v zvezi s šolanjem.
- o **Poklicna orientacija:** Vključuje delo šolske svetovalne službe z učenci, učitelji, starši in vodstvom šole. Namen je pomoč učencem pri izbiri in uresničevanju izobraževalne in poklicne poti. Poklicna orientacija zajema poklicno informiranje, diagnosticiranje, poklicno svetovanje, poklicno vzgojo, zastopanje, povratno informiranje in spremljanje svetovancev.
- o **Socialno-ekonomske stiske:** Gre za vključevanje šolske svetovalne službe v iskanje in nudenje možnih oblik podpore in pomoči družinam, pri katerih je zaradi njihovih socialno-ekonomskih stisk ogrožen učenčev telesni, osebni in socialni razvoj (Programske smernice, 2008, str. 19–26).

1.5 Temeljne funkcije šolske svetovalne službe

V preteklosti se je poudarek dajalo razvoju posameznega učenca, poudarek je bil predvsem na odnosu med svetovalcem in svetovancem. Z razvojem šolske svetovalne službe se je bistvo šolske svetovalne službe, ki je prej temeljilo na odnosu svetovalec – svetovanec, preneslo na skupinske procese v povezavi z individualnim svetovanjem. Tako so šolski svetovalni delavci začeli zajemati širšo populacijo svetovancev, ki se udejanja v različnih funkcijah v odnosu do učencev, učiteljev, ravnateljev in staršev (Kovač, 2013, str. 17).

Šolska svetovalna služba opravlja tri temeljne funkcije:

- neposredno svetovanje (svetovanje v ožjem pomenu besede, interpersonalni proces) → counseling,

- posredno svetovanje oziroma posvetovanje → consulting,
- koordinacijo → coordinating (Pečjak in Košir, 2012).

Dahir (2008, v Pečjak in Košir 2012: 46) dodaja, kot pravi Vajdl (2016) da šolski svetovalni delavec poleg tradicionalnih spretnosti uporablja še: »spretnosti vodenja, zagovorništva, sodelovanja in timskega delovanja.«

V nadaljevanju bom opisala vsako od temeljnih funkcij.

Neposredno svetovanje je osrednja dejavnost šolske svetovalne službe. Je najpogostejša in najbolj neposredna vrsta pomoči učencem. To vrsto pomoči šolski svetovalni delavci izvajajo s posameznimi učenci, v majhnih skupinah, ki jih sestavlja od tri do pet učencev, z oddelki, na primer vzgojnimi skupinami, ali pa tudi z večjimi skupinami učencev, šolskimi novinci ipd. Pomoč je usmerjena tudi v reševanje problemov in vprašanj, povezanih tako z osebnimi kot tudi socialnimi stiskami učencev. Šolsko svetovanje lahko delimo kot piše Povše (2016) na dva dela, in sicer 1) na svetovanje, kjer je izhodišče zastavljen program, cilj pa je uresničitev tega programa in 2) na svetovanje učencem, kjer so izhodišče razvojne posebnosti otrok, cilj pa je učenčeva šolska, profesionalna in življenjska uspešnost (Resman, Bečaj, Bezić, Čačinovič Vogrinčič in Musek, 1999).

Schmidt (2008) pa govori o tem, da gre pri neposrednem svetovanju tako za pomoč učencem in staršem kot tudi učiteljem pri zbiranju informacij, pri raziskovanju možnih rešitev in pravih odločitev. Torej je šolsko svetovanje lahko namenjeno tako posamezni osebi kot tudi celotni skupini in prav zaradi tega pri svetovanju razlikujemo med osebnim ali skupinskim svetovanjem.

Za neposredno svetovanje je značilno, da so učenci neposredno udeleženi tako pri definiranju ciljev, nalog kot tudi pri reševanju šolskih, poklicnih in vseh ostalih vprašanj, ki zadevajo življenje in delo učencev. Pomembno je, da pri neposrednem svetovanju šolski svetovalni delavec pozna razvoj človeka, njegove osebnosti, razvoj odnosov, na kak način rešuje probleme ipd. (Pečjak, 2005).

Šolsko svetovanje učencem ima naslednje funkcije:

- učencem lahko pomaga pri raziskovanju težav, ki jih doživljajo, in jim hkrati omogoča vpogled v dejavnike, ki so v ozadju teh težav;
- spodbuja odločanje;

- omogoča možnost pogovora o težavah v medosebnih odnosih in o spoprijemanju s tovrstnimi težavami;
- učenci lahko tekom svetovalnega procesa prepoznajo lastne strategije spoprijemanja s težavami in jih še bolje razvijajo;
- učenci lahko prepoznajo, kje so njihovi viri podpore, npr. podpora vrstnikov, družine, strokovnjakov;
- učenci dobijo vpogled v razne tehnike, ki jih lahko uporabijo pri spoprijemanju s težavami (Pečjak, 2005, str. 33–34).

Posvetovanje je proces, v katerem šolski svetovalni delavec sodeluje s »tretjo stranko«. Ta tretja stranka so lahko starši, učitelji, vodstvo šole in tudi drugi, ki jim je v ospredju skrb za učenca, ki imajo na učenca vpliv in jim je v ospredju njegovo delo in razvoj. Svetovalni delavec se z njimi stalno posvetuje, pomaga jim v razmišljanju, pri reševanju problemov in pri iskanju odgovorov na vprašanja o boljši uspešnosti pri delu s posamezniki ali skupinami učencev. Posvetovanje se najpogosteje uporablja na pedagoških konferencah in pri različnih razvojno-izobraževalnih oblikah sodelovanja svetovalnih delavcev in učiteljev (Resman, Bečaj, Bezić, Čačinovič Vogrinčič in Musek, 1999).

Dougherty (1990, v Pečjak in Košir, 2012) govori o posvetovanju kot o procesu, kjer svetovalci dela s posvetovancem s ciljem, da na specifičen način pomaga tako posvetovancu kot tudi svetovancu. Posvetovanje ima tako tri udeležence: svetovalca, posvetovanca in svetovanca, pri čemer dva delata skupaj (svetovalci in posvetovanec), s ciljem, da bi pomagala tretjemu (svetovancu). Pri šolskem svetovanju so posvetovanci najpogosteje učitelji in starši, ki želijo pomagati učencu. Svetovalci pomagajo posvetovancu (učitelju, staršu) pri neposrednem delu s svetovancem (učencem) na način, da odkriva in spodbuja strokovne pristope posvetovanca.

Šolski svetovalni delavec pomaga posvetovancem pri usvajanju znanj, pridobivanju specifičnih veščin, spoznavanju učencev, objektivnem ocenjevanju, sodelovanju s starši in drugimi. Učiteljem pomaga pri izboljšanju samozaupanja in samozavesti pri vzgojno-izobraževalnem delu. Svetovalci (šolski svetovalni delavci) lahko na ta način direktno pomagajo učiteljem, staršem (posvetovancem), da so lahko učinkovitejši pri delu z učenci (Resman, Bečaj, Bezić, Čačinovič Vogrinčič in Musek, 1999).

Schmidt (2008) pove, da so tako za svetovanje kot za posvetovanje značilne veščine aktivnega poslušanja ter podpora in sposobnost odločanja. Kljub tem podobnostim med obema procesoma obstaja dve bistveni razliki, o katerih piše v svojem delu Vajdl (2016):

- 1) »Posvetovanje poudarja triangulacijski odnos, sestavljen iz posvetovalca, posvetovanca in zunanje institucije, ki jo lahko predstavlja posameznik ali skupina ljudi.
 - 2) Posvetovanje pogosto uporablja posredne procese, ko gre za prepoznavanje določenih situacij.
- ➔ V nasprotju s svetovanjem, kjer gre za neposredne procese, ki so ljudem v pomoč pri doseganju ciljev, učenju novih načinov vedenja, osredotočenosti na samostojni razvoj (Schmidt, 2008).«

Koordinacija je proces, kjer je svetovalec tisti, ki prevzame pobudo za upravljanje in vodenje posameznih aktivnosti ali programov, vezanih na rast, razvoj, življenje in delo posameznikov ali skupin. Svetovalni delavec je v tem procesu spodbujevalec sprememb, to pomeni, da se mora zaradi normalnega razvoja posameznika spreminjati tudi socialno okolje, in sicer na način, da bo čim bolj naklonjeno posamezniku (Resman, Bečaj, Bezić, Čačinovič Vogrinčič in Musek, 1999).

Svetovalni delavec kot koordinator, kot piše Vajdl (2016), sodeluje v raznih timih, ki so namenjeni izobraževanju učiteljev in staršev, v projektih med šolo in zunanjimi institucijami (vrtec, srednja šola ...). Svetovalni delavec je koordinator v programih šolskih novincev, koordinator poklicnega usmerjanja, razni projekti, ki govorijo o vzgojnem delu in pa koordinator, ki nudi otrokom svetovalno pomoč med počitnicami in pa koordinator pri programih, kjer se dela s posebnimi skupinami staršev in otrok. Svetovalni delavec mora biti za koordiniranje specifično usposobljen, poznati mora sisteme, imeti mora sposobnost poseganja v sistem, sposobnost evalvacije itd. (Pečjak in Košir, 2012).

Za socialne delavce kot šolske svetovalne delavce se mi zdi pomembno, da omenim tudi zagovorništvo, o katerem smo socialni delavci podučeni, zato smo lahko dober doprinos v šolsko svetovalno službo.

Zagovorništvo je proces, kjer svetovalni delavec zagovarja pravice drugih, ki si iz različnih razlogov ne morejo sami pomagati pridobiti določene storitve. Šolski

svetovalni delavec največkrat deluje v vlogi zagovornika takrat, ko je potrebno zagovarjati pravice učencev s posebnimi potrebami, pravice socialno ogroženih družin in pravice učencev kot najšibkejših členov v vzgoji in izobraževanju. Deluje lahko tudi kot zagovornik učiteljev, učencev, družin, šole, duševnega zdravja in širše skupnosti. Poznamo različne primere zagovorništva. Zagovorništvo učiteljev je na primer potrebno takrat, ko ima učitelj težave v odnosu do učencev. Zagovorništvo družine se pojavi takrat, ko je potrebna pomoč pri komunikaciji med družino in šolskim sistemom. Zagovorništvo šole pa je potrebno, da se krepijo vezi med šolo in širšo skupnostjo, namen takega zagovorništva pa sta boljša komunikacija in sodelovanje (Pečjak in Košir, 2012).

1.6 Zakonodaja na področju šolske svetovalne službe

Šolski svetovalni delavec mora poznati tudi osnove zakonodaje s področja šolske svetovalne službe. Zakonov mu seveda ni treba poznati na pamet, mora pa jih poznati v tej meri, da ve, na kateri zakon se mora sklicevati v določenem primeru, in da ve, kam lahko pogleda, da bo našel opredelitve tega zakona.

Svetovalna služba mora svoje delo načrtovati v skladu z opredelitvami v zakonodaji. Še posebej pomembni so Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Ur. l. RS 16/2007), Zakon o osnovni šoli (Ur. l. RS 81/2006), Pravilnik o pravicah in dolžnostih učenca v osnovni šoli (Ur. l. RS 75/2004) in Pravilnik o dokumentaciji v osnovni šoli (Ur. l. RS 61/2012 in 51/2013).

Po pregledu in analizi Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI) lahko ugotovimo, da so šolski svetovalni delavci eni izmed tistih strokovnih delavcev šole, ki so izvajalci dejavnosti vzgoje in izobraževanja, o čemer je govora v petem členu. Šolski svetovalni delavci so prav tako člani učiteljskega ali vzgojiteljskega zbora, kar navaja enainšestdeseti člen. Lahko so tudi ravnatelji ali drugi vodstveni delavci šol in drugih zavodov, kar lahko preberemo v triinpetdesetem členu tega zakona. Šolsko svetovalno delo pa je posebej opredeljeno v sedeminšestdesetem členu zakona, ki govori o tem, da v javnem vrtcu ali šoli deluje svetovalna služba, ki kot piše v svojem delu Kolar (2010) »svetuje otrokom, učencem, vajencem, dijakom, učiteljem in staršem. Poleg tega pa sodeluje z vzgojitelji, učitelji in vodstvom šole pri načrtovanju, spremljanju in evalvaciji razvoja vrtca oziroma šole in opravljanju vzgojno-izobraževalnega dela ter opravlja poklicno svetovanje. Svetovalna služba sodeluje tudi

pri pripravi in izvedbi individualiziranih programov za otroke s posebnimi potrebami. Delo svetovalne službe lahko opravljajo svetovalni delavci, ki so psihologi, pedagogi, socialni delavci, socialni pedagogi in defektologi.« Po dvaindevetdesetem členu so šolski svetovalni delavci strokovno avtonomni, ravnatelj spremlja njihovo delo (dvainštirideseti člen), po zakonu pa je razrednik dolžan sodelovati s šolsko svetovalno službo, kar določa triinšestdeseti člen. Štiriindevetdeseti člen govori o tem, da imajo šolski svetovalni delavci na osnovni šoli status strokovnih delavcev in so tudi člani učiteljskega zbora, kar preberemo v enainšestdesetem členu (ZOFVI, 2007, Ur. l. RS 16/2007).

Zakonski okviri pa ne podpirajo stališč strokovnjakov, ki zagovarjajo visokokakovostno storitev, zato bi bilo dobro upoštevati predloge, ki so že bili uradno podani. Sedanja zakonodaja bi se morala na podlagi ugotovitev kurikularne komisije iz leta 1999 dopolniti s predlogi za spremembo normativov in večjo prožnost pri zaposlovanju svetovalnih delavcev. Ti predlogi so naslednji:

1. Kurikularna komisija je že leta 1999 predlagala, da bi vsak vrtec in šola morala imeti zaposlenega vsaj enega svetovalnega delavca. To je predlog z vidika družbene skrbi za zagotavljanje uresničevanja pravic otrok in njihovih družin. Z vidika samega koncepta, torej temeljnih opredelitev in še posebno nekaterih temeljnih načel, je komisija predlagala, da v vsakem vrtcu in šoli delo svetovalne službe opravlja več kot en svetovalni delavec.
2. Društvo šolskih svetovalnih delavcev Slovenije predlaga, da se normativi v vrtcih in šolah uskladijo s programskimi smernicami svetovalne službe, ki predvidevajo, da je en svetovalni delavec odgovoren za 16 oddelkov.
3. Društvo šolskih svetovalnih delavcev Slovenije predlaga Ministrstvu za šolstvo in šport, da za področje osnovnih in srednjih šol v odredbe o normativih in standardih vnese določbo o oblikovanju timov, kot je vnesena za področje vrtcev, in tako podpre timsko delo, ki je za koncept svetovalne službe zelo pomembno (Privošnik in Urbanc, 2009).

Seveda pa ne smemo pozabiti omeniti tudi Programskih smernic za svetovalno službo v osnovni šoli, ki so jih pripravili Nacionalni kurikularni svet, Področna kurikularna komisija za osnovno šolo in Kurikularna komisija za svetovalno delo. Kot je dejala Gabi Čačinovič Vogrinčič (predsednica Kurikularne komisije za svetovalno delo): »Zares želim, da se Programske smernice berejo na način, da svetovalna služba strokovno

ravna tako, da bi vsi udeleženi v vzgojno-izobraževalnem procesu imeli boljše pogoje, bolj spodbudno okolje, več moči, več poti, več alternativ in več perspektive. /.../ Ne izključevati, temveč vključevati in podpirati vse sodelujoče v vzgojno-izobraževalnem procesu, to se mi zdi strašansko pomembno. Želim si ta način branja Smernic, ker smo jih zapisali za vse, ki sodelujemo v projektih za otroke, saj vedno gre zanje» (Programske smernice, 2008, str. 4).

Programske smernice torej predstavljajo osnovo dobrega dela z učenci v osnovnih šolah, so pomoč šolskim svetovalnim delavcem pri delu z učenci. Poleg programskih smernic pa morajo šolski svetovalni delavci seveda upoštevati tudi aktualno zakonodajo in predpise, ki zadevajo njihovo delo, pri svojem delu se morajo nanje sklicevati in opirati.

1.7 Poklicni profili šolskih svetovalnih delavcev

Doktor Franc Pediček je v svojem delu Svetovalno delo in šola opredelil šolsko svetovalno službo kot službo treh profilov, in sicer šolskega psihološkega delavca, šolskega socialnega delavca in šolskega pedagoškega delavca. Vsi ti strokovnjaki naj bi s svojim znanjem in svetovalnim načinom dela pripomogli h kvalitetnemu vzgojno-izobraževalnemu delu na šoli. Po njegovem mnenju so šolske službe po strokovni strani čisto samostojne delovne enote znotraj okvira šolske svetovalne službe, pa vendar nobena izmed njih ne more sama nastopati kot šolska svetovalna služba (Pediček, 1967, str. 217).

Kot piše v svojem delu Valand (2016), so ob začetkih svetovalne službe v osnovni šoli to delo opravljali svetovalni delavci, ki so bili psihologi, pedagogi in socialni delavci. Pedagogi in socialni delavci so se ukvarjali z reševanjem osebnih problematik učencev (Jurman, 1978). Ko je bil sprejet Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (2007, 67. člen), so bili med svetovalne delavce umeščeni še socialni pedagogi in defektologi (Bezić, 2007).

Danes kot piše Valand (2016) to, kdo je lahko šolski svetovalni delavec, določa Pravilnik o izobrazbi učiteljev in drugih strokovnih delavcev, ki je bil sprejet leta 2011. Ta pravilnik določa, da je svetovalni delavec lahko, kdor je končal:

- »univerzitetni študijski program defektologije, pedagogike (smer pedagogika), psihologije, socialnega dela, socialne pedagogike ali specialne in rehabilitacijske pedagogike ali
- magistrski študijski program druge stopnje psihologija, pedagogika, socialno delo, socialno delo z družino, socialno vključevanje in pravičnost na področju hendikepa, etničnosti in spola, duševno zdravje v skupnosti, socialna pedagogika, specialna in rehabilitacijska pedagogika, supervizija, osebno in organizacijsko svetovanje, inkluzivna pedagogika ali inkluzija v vzgoji in izobraževanju (Pravilnik o izobrazbi učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževalnem programu osnovne šole, Ur. l. RS 109/11, 10/12, 92/12, 49/13 in 75/15).«

Različne raziskave (Vogrinc in Krek, 2012) so prišle do podobnih ugotovitev, in sicer da je med svetovalnimi delavci največ pedagogov (36,74 %), psihologov (28,28 %), socialnih delavcev (20,70 %), sledijo pa še socialni pedagogi (8,45 %) in defektologi (5,8 %). Iz tega torej izhaja, da je v svetovalnih službah v osnovnih šolah nekje dobra tretjina pedagogov, četrtna psihologov, drugi profili pa zajemajo manjše deleže.

V grobem bi lahko svetovalne profile razdelili takole: psihologi naj bi diagnosticirali otroka, vloga pedagogov in defektologov je, da se ukvarjajo s specifičnimi učnimi težavami učencev, socialni delavci so v pomoč pri celotnem delu z družino, socialni pedagogi pa naj bi delali z otroki z motnjami v vedenju in osebnosti. Vsak profil ima svoje specifično področje, pa vendar identitete profila in nalog ni mogoče določiti na način, da področja šolskega dela in dejavnosti učencev razdelimo med posamezne svetovalne profile (Resman, Kroflič in Bezić, 2000).

Vlogo pri zaposlovanju svetovalnih delavcev v šolah, kot piše Pančur (2009) ima tudi ekonomska situacija družbe in finančno stanje na področju šolstva. Te službe za državo in šolski proračun predstavljajo neko obremenitev. Kadar nastopi finančna kriza in je potrebna racionalizacija, so po navadi svetovalni delavci prvi na udaru. To, če v šolstvu primanjkuje denarja vpliva tako na to kakšno bo zaposlovanje svetovalnih delavcev v šoli, kot tudi na projekte, ki so dolgoročno usmerjeni in, na katerih se čutijo negativne posledice le-tega. Ko šola zaposluje nove svetovalne delavce, se zato vedno postavi dilema, kateri profil je najboljše zaposliti. Šolske oblasti dajo zeleno luč za zaposlitev svetovalnega delavca, posamezna šola pa se odloči, kateri profil bo

zaposlila. Odločitev posamezne šole temelji tudi na potrebah in pričakovanjih šole (Resman, Bečaj, Bezić, Čačinovič Vogrinčič in Musek, 1999).

V nadaljevanju bom podrobneje predstavila posamezne poklicne profile šolskih svetovalnih delavcev in njihov prispevek k šolski svetovalni službi.

1.7.1 PEDAGOG

Pedagog si svoja temeljna znanja in sposobnosti za delo (svetovalna pomoč otrokom, učencem, vzgojiteljem/učiteljem, vodstvu institucij in staršem), kot v svojem delu navaja Pančur (2009), tako kot ostali profili šolskih svetovalnih delavcev pridobi v dodiplomskem študiju. Ko se zaposli, pa pridobiva še dodatna znanja in se dodatno usposablja glede na to, kaj potrebuje za delovno mesto, ki ga zaseda. »V času dodiplomskega študija se pedagogi seznani s filozofsko-teoretskimi modeli vzgoje in izobraževanja, z modeli svetovanja, s posebnostmi šole ali vrtca kot institucije, pridobijo si splošno metodološko znanje, ki ga bodo potrebovali pri načrtovanju in evalvaciji pedagoškega procesa in pri samem načrtovanju in izvedbi raznih projektov.« Pedagogi so usposobljeni tudi za poučevanje pedagogike in pedagoških predmetov (Resman, Kroflič in Bezić, 2000).

Vse pridobljene kompetence, kot v svojem delu navaja Valand (2016) bo pedagog v svetovalni službi lahko uporabil na naslednjih področjih:

- »pri načrtovanju, spremljanju in evalvaciji procesov vzgoje in izobraževanja;
- pri oblikovanju, načrtovanju posameznih ciljev procesov vzgoje in izobraževanja, pri izbiranju didaktičnih sredstev in pripomočkov ter pri načrtovanju preverjanja in ocenjevanja;
- v pomoč bo pri uvajanju pedagoških inovacij, izvajanju raziskav in v procesih spodbujanja kakovostnega učenja in poučevanja;
- prispeval bo k internemu izpopolnjevanju vzgojiteljev in učiteljev in hkrati odkrival potrebe za izvajanje le-teh;
- sodelovanje pri delu strokovnih aktivov;
- izvajanje predavanj za starše;
- sodeloval in koordiniral bo vzgojno-izobraževalno delo z otroki s posebnimi potrebami, z nadarjenimi učenci, z učenci z učnimi težavami;

- analiziral bo kakovost vzgojno-izobraževalnega dela;
- analiziral bo vzgojno-izobraževalno neuspešnost ter načrtoval cilje posebnih programov za osebni in socialni razvoj (Resman, Kroflič in Bezić, 2000).«

1.7.2 PSIHOLOG

Psiholog kot svetovalni delavec sodeluje pri vseh osnovnih dejavnostih šolske svetovalne službe. Posamezniku ali skupini nudi neposredno in posredno psihološko pomoč, pomaga pri razvojnih in preventivnih dejavnostih ter dejavnostih načrtovanja in evalvacije. Pri svojem delu izhaja iz temeljnih načel svetovalnega dela in se opira na izhodišča zapisana v Programskih smernicah. Delo psihologa kot svetovalnega delavca pokriva pet temeljnih področij (Pečjak, 2000):

1. Svetovalno delo z učenci:

- o delo z vsemi učenci → psihološka diagnostika, prilagajanje učencev, njihova samopodoba, napredek in težave v prvih letih šolanja ipd.;
- o delo z učenci, ki imajo vzgojne ali učne težave → jim svetuje, ugotavlja vzroke za nastale težave in usmerja učence, ki potrebujejo posebno diagnostično ali terapevtsko obravnavo;
- o delo z učenci s posebnimi potrebami → ugotavljanje psiholoških posebnosti in svetovanje tem učencem;
- o delo s šolskimi novinci → ugotavlja njihovo osebno zrelost in poda predloge za individualizirano delo.

2. Svetovalno in posvetovalno delo z učitelji:

To področje je za delo psihologa kot šolskega svetovalnega delavca zelo obsežno, zato bom izpostavila le nekaj nalog s tega področja:

- o učitelje seznanja z novimi spoznanji s področja pedagoške, razvojne in socialne psihologije;
- o učitelje sproti informira o metodah in tehnikah spoznavanja in spremljanja razvoja učencev;
- o svetuje jim pri oblikovanju individualiziranih programov in prilagajanju pouka;
- o učiteljem sproti predstavlja psihološke značilnosti otrok s posebnimi potrebami in jim svetuje, na kakšen način naj delajo s temi učenci;

- o ugotavlja, kateri so stresni dejavniki pri učiteljih, in jim svetuje, kako se jim izogniti oziroma kako se z njimi spoprijeti.

3. Svetovalno delo s starši:

- o seznanja starše z razvojnimi značilnostmi učencev (njihovih otrok);
- o jim svetuje, nudi oporo in podporo pri delu z otrokom z razvojnimi ali učno-vzgojnimi težavami;
- o svetuje, pomaga in seznanja starše s psihološkimi značilnostmi otrok s posebnimi potrebami;
- o staršem svetuje glede nadaljnjega izobraževanja in poklicne usmeritve učencev.

4. Svetovalno delo z vodstvom (Pančur, 2009):

- o »vodstvu pomaga pri oblikovanju ustrezne šolske klime in kulture;
- o pri svojem delu z vodstvom izhaja iz psiholoških ugotovitev.«

5. Razvojno-analitično delo (Pančur, 2009):

- o »analizira individualne programe in posebne oblike dela z vidika učenčevega spoznavnega, čustvenega in socialnega razvoja (Pečjak, 2000).«

Kot piše Vajdl (2016), Fabjančič (2000) govori o tem, da psiholog na šoli nastopa v vlogi psihologa in v vlogi člana tima, torej kot šolski svetovalni delavec, kjer znotraj tima deluje avtonomno.

Ruff (2011) prav tako govori o tem, kot piše Vajdl (2016), da mora psiholog zagotavljati varno in zdravo učno okolje ter skrbeti za svetovalno in posvetovalno delo z učitelji. Psiholog učitelje seznaja z spoznanji na področja psihologije, ki so najnovejša in o metodah in tehnikah dela z učenci, ugotavlja, kateri si stresni dejavniki pri učiteljih in jim pomaga spopadati se z le-timi. Starše seznaja z razvojnimi značilnostmi njihovih otrok, jim svetuje ter jim je v podporo in pomoč.

1.7.3 SOCIALNI DELAVEC

Pri opisu profila socialnega delavca kot šolskega svetovalnega delavca se mi zdi najbolj primerno, da se opiram na besede Gabi Čačinovič Vogrinčič, ki je prva strokovno opredelila socialno delo z družino v slovenskem prostoru. Poleg tega smo

se tekom študija pri njenih predavanjih res ogromno naučili in dobili vpogled v dobre prakse, ki so jih izvajali v šolah.

Profil socialnega delavca je Čačinovič Vogrinčičeva (2005) dobro predstavila in povedala, da je po njenem strokovnem stališču prva naloga socialnega delavca, da vzpostavi delovni odnos z uporabnikom, pa naj bo to učenec, učitelj, starš, torej oseba, s katero želimo stopiti v delovni odnos. Elementi delovnega odnosa so dogovor o sodelovanju, instrumentalna definicija problema in soustvarjanje rešitev ter osebno vodenje. Seveda pa delovni odnos težko vzdržujemo, če se ne opiramo še na štiri pomembne sodobne koncepte v socialnem delu, in sicer perspektivo moči, etiko udeležnosti, znanje za ravnanje ter ravnanje s sedanostjo.

Glavne naloge socialnega delavca, o katerih piše tudi Valand (2016) so predvsem dajanje pomoči in iskanje rešitev socialnih problemov ljudi. Ključni pojmi, ki so povezani z delom socialnega delavca so pomoč, reševanje problema in iskanje novih rešitev. Nove rešitve se iščejo preko socialnodelovnega odnosa na način, da se mobilizira moč ljudi. Socialni delavec kot šolski svetovalni delavec izvaja različne projekte, ki vodijo v večjo vključenost učencev. Ti projekti učencem omogočajo tudi novo socialno učenje, bolj učinkovito vedenje in prispevajo k razvijanju pozitivne samopodobe. To pa je uresničljivo le v primeru, če se vzpostavi mreža, v kateri sodelujejo vsi, ki so otroku pomembni za pomoč in podporo. Socialni delavec v šoli pri svojem delu sodeluje tudi z zunanjimi institucijami (npr. s centri za socialno delo, zdravstveni domovi ipd.). Socialno delo je kompleksna psihosocialna pomoč pri reševanju otrokove in družinske stiske, povezane s šolo (Čačinovič Vogrinčič, 2000).

Pomembno področje socialnega delavca v šoli je tudi delo s starši in sodelovanje z njimi, na vseh tistih področjih, kjer učenec ne more uspešno delovati in mu tudi učitelj sam ne zmore zagotoviti dovolj spodbudnega okolja, in ko starši ne zmorejo in ne znajo sami pomagati. Staršem svetuje, jim nudi podporo in jih vodi ter usmerja, da bodo skupaj dosegli želene cilje. Gre za socialno delo z družino, ko povabimo vse člane družine, da prispevajo svoj delež k rešitvi (Čačinovič Vogrinčič, 2000).

Socialni delavec v šoli svoje pomembno delo opravlja tudi na področju razvojnih in preventivnih dejavnosti. Preverja, kakšno je stanje na že obstoječih projektih pomoči, če potekajo uspešno, če je treba kaj na novo zastaviti, da bodo projekti učinkovitejši. Poleg tega socialni delavec skrbi tudi za izvajanje projektov, ki bodo pozitivno vplivali

na celotno šolsko klimo, ki bo otroku omogočila, da pokaže svoja močna področja (Čačinovič Vogrinčič, 2000).

Teme, ki jih socialno delo ubesedi in vidi, so procesi pomoči in solidarnosti, to so tipične teme, ne pa tudi edine in možne teme raziskovanja. Socialno delo, kot piše Purgaj (2009) bolje prepozna ovire v socialnem okolju otroka, kot so nevzdržne družinske razmere, prostorska stiska, pomanjkanje potrebščin, izključenost zaradi drugačnosti, status glede na socialni in ekonomski položaj. V svoje delo mora šolska svetovalna služba vključiti tudi to, da raziskuje kakšni so šolski pogoji za učenje in razvoj učencev in jih mora prilagajati glede na njihove potrebe. Svetovalne službe, ki so preventivno in razvojno usmerjene, se ne zapirajo v svoje prostore, ampak se vključujejo v skupno življenje na šoli (Resman, 1995: 237).

1.7.4 SOCIALNI PEDAGOG

Socialni pedagog, kot navaja v svojem delu Valand (2016) proučuje, razvija in izvaja delo z ljudmi. Pri delu z ljudmi se ozira na posameznikovo življenjsko okolje, izhaja iz temeljnih potreb in potencialov, ki jih posameznik ima. Njegova glavna naloga je, pomoč posamezniku pri razvijanju aktivnega in ustvarjalnega odnosa z okoljem, njegovo delo pa temelji na osebnem odnosu (Sande, Dekleva, Kobolt, Razpotnik in Zorc-Maver, 2006).

V primerjavi z ostalimi profili šolskih svetovalnih delavcev (psiholog, pedagog, socialni delavec), ki imajo svoje teorije že dokaj izdelane, je profil socialnega pedagoga po statusu mlad in si šele utira svojo pot v šolski svetovalni službi. Področje delovanja socialnih pedagogov so otroci s čustvenimi in vedenjskimi težavami, socialni pedagogi te otroke strokovno poimenujejo »otroci s težavami v socialni integraciji«. Njihove intervencije so kot nam v svojem delu piše (Kustec, 2004) usmerjene k temu, da se poveča uspešnost, socialna kompetentnost, k temu, da se uporabnike bolje opremi za obvladovanje razvojnih nalog in premagovanje dejavnikov, ki so lahko rizični. Socialni pedagogi so posebno kompetentni kot vodje in animatorji kompenzacijskih in socialno integracijskih programov (Skalar, 2000: 42–45).

Delo socialnega pedagoga, kot piše Pančur (2009) zajema: »delo z učenci (individualno svetovanje, reševanje konfliktov, podpora, razne delavnice na temo socialnih veščin, organizira in sodeluje pri raznih naravoslovnih dnevih, šolah v naravi

...); vodenje različnih projektov na šoli (na primer Zdrava šola, Ekošola, Vrstniško posredovanje, Delo z nadarjenimi učenci, sodeluje kot koordinator in se znajde v vlogi povezovalca teorije in prakse različnih organizacij in društev; organizira timsko delo, evalvira programe in piše poročila); področje integracije otrok s posebnimi potrebami (aktiven je pri oblikovanju individualnih programov za otroke z motnjami v vedenju in osebnosti in za ostale otroke z drugimi posebnimi potrebami); sodelovanje s starši (pogovori s starši o stiskah in težavah njihovih otrok, svetuje staršem, kako naj delajo z otrokom, sodeluje pri razreševanju konfliktov med šolo in starši, starše usmerja po pomoč k zunanjim institucijam, organizira razne delavnice in predavanja za starše); sodelovanje z učitelji (organizira različna izobraževanja za učitelje, udeležuje se aktivov učiteljev); sodelovanje z vodstvom šole (pomembno vlogo ima pri ustvarjanju splošne klime na šoli, oblikuje in ustvarja pogoje za kulturo medosebnih odnosov in komuniciranja, sodeluje pri načrtovanju vizije šole); povezovanje in sodelovanje z zunanjimi institucijami (sodelovanje s Centrom za socialno delo, z Zvezo prijateljev mladine, različnimi nevladnimi organizacijami, svetovalnimi centri, zdravstvenimi domovi in podobno) (Klinar, 2000).«

Šmit (1997), ki ga povzema Valand (2016) piše o tem, da so področja, s katerimi se ukvarja socialni pedagog: »delo z vrstniškimi skupinami, preventivno delo, sooblikovanje optimalnih pogojev za življenje in delo, koordinacija med starši, učitelji, zunanjimi institucijami in šolo. Njegov najbolj obsežen del dela pa je delo z različnimi skupinami mladih. Učence namreč usposablja za samopomoč, spodbuja njihovo samoiniciativnost, samoorganizacijo in jim pomaga pri prevzemanju odgovornosti. Skupaj z drugimi delavci šole vpliva na oblikovanje pogojev za življenje in delo.«

1.7.5 DEFEKTOLOG

Defektologi so bili do leta 1994 med strokovnimi delavci v šolah in vrtcih maloštevilni. Ko se je leta 1996 uzakonila integracija otrok s posebnimi potrebami, pa je njihovo število začelo naraščati. Danes večinoma kot piše Vajdl (2016), delujejo kot mobilni defektologi, le redki so v vlogi šolskega svetovalnega delavca (Kavkler in Tancig, 2000).

Kot piše Vajdl (2016), defektolog kot svetovalni delavec sodeluje pri osnovnih dejavnostih svetovalne službe, najbolj učinkovit pa je pri tistih dejavnostih, ki so povezane z organizacijo življenja in dela otrok s posebnimi potrebami v šoli. Njegovo

delo je povezano tako z neposredno pomočjo otrokom, kot z svetovanjem učiteljem, staršem in vodstvu. Valand (2016) dodaja, da svetuje tako učencem kot tudi učiteljem o metodah, učnih pripomočkih in raznih pristopih, ki bi pripomogli k učinkovitejšemu učenju in poučevanju. Staršem otrok s posebnimi potrebami je v pomoč in jim nudi nasvete. Deluje tudi na področju razvojnih in preventivnih dejavnosti, ker dela analizo obstoječega stanja v zvezi z integracijo otrok s posebnimi potrebami ter sodeluje pri načrtovanju sprememb in izboljšav razvojnih projektov, ki so povezani z integracijo otrok s posebnimi potrebami. Načrtuje in izvaja evalvacijo izobraževanja učencev s posebnimi potrebami v rednem vzgojno-izobraževalnem procesu in v različnih oblikah tako individualne kot tudi skupinske pomoči. Defektolog na podlagi svojega posebnega strokovnega znanja opravlja posebna strokovna dela, obvlada specifične oblike in tudi metode učne pomoči in je zato kompetenten, da lahko učno pomaga učencem z zmernimi in izrazitejšimi učnimi težavami. Seveda pa sodeluje tudi z vodstvom šole, predvsem pri pripravi politike vključevanja teh otrok v šolo. Kar je pomembno omeniti, kot piše Vajdl (2016), defektolog sodeluje pri odločanju o tem ali bo otrok ponavljal razred ali se bo učenca raje usmerilo v programe, ki so namenjeni učencem s posebnimi potrebami in kateri omogočajo večjo stopnjo prilagajanja in intenzivnejše oblike pomoči (Kavkler in Tancig, 2000).

Menim, da je vsak izmed poklicnih profilov šolske svetovalne službe pomemben člen ter lahko pomembno in učinkovito vpliva na boljše in učinkovitejše pogoje za delo s posameznimi skupinami otrok oziroma učencev in k integraciji teh otrok. Pomembno se mi zdi, da strokovni delavci med seboj sodelujejo, se dopolnjujejo v znanju in praksi in lahko tako na najbolj učinkovit način pomagajo učencem.

1.8 Pogoji za kvalitetno opravljanje dela v šolski svetovalni službi

V Programskih smernicah za svetovalno službo v osnovni šoli (2008) je zapisano, da mora šolski svetovalni delavec za kvalitetno opravljanje dela v svetovalni službi na podlagi temeljne opredelitve in temeljnih načel dela v skladu s svojo strokovno usposobljenostjo:

- o oblikovati letni delovni načrt svetovalne službe, ki je del letnega delovnega načrta šole in izhaja iz rezultatov razvojno-analitičnih nalog ter letnih poročil o delu svetovalne službe;

- o pripravljati se na svetovalno delo, pri čemer je priprava integralni del katerekoli naloge svetovalnega delavca;
- o stalno se strokovno izpopolnjevati na različnih seminarjih, s študijem strokovne literature in preverjati lastno strokovnost v supervizijskih skupinah.

Pri tem pa mora imeti zagotovljene tudi ustrezne materialne in delovne pogoje (Programske smernice, 2008):

- o lastno pisarno → za individualne razgovore v manjših skupinah; pisarna naj se praviloma nahaja blizu učencev in učiteljev (v primeru, da ni mogoče zagotoviti lastne pisarne, je nujno zagotoviti poseben prostor vsaj za čas neposrednega svetovalnega dela, saj lahko svetovalni odnos poteka le v zaupnih razmerah);
- o opremo v pisarni → telefon, računalnik, primerno opremo za hrambo osebnih podatkov v skladu z zakonom;
- o stalni prostor za delo v manjših skupinah → 4–10 oseb;
- o ustrezno strokovno literaturo, priročnike in pripomočke;
- o administrativno-tehnično pomoč;
- o ustrezno organizacijo časa in vzgojno-izobraževalnega dela v šoli;
- o druge delovne pogoje → morajo se oblikovati glede na potrebe vzgojno-izobraževalne ustanove.

Pohištvo, še posebej neprimerno oblikovane mize in stoli, povzročajo slabo držo, težave s hrbtenico in tako povzročajo telesno napetost. Naslonjalo pri stolu naj bo oblikovano na način, da hrbtenici daje podporo. Noge morajo biti trdno na tleh. Na samo razporeditev pomembno vplivajo tudi barve, ki prevladujejo v sobi. Zaposleni, ki delajo v pisarnah, torej v zaprtih prostorih, bi morali večkrat na dan na sonce ali pa vsaj imeti stol in mizo blizu okna. V prostoru, kjer je velik hrup, se ne smemo predolgo zadrževati. Tudi dom si je priporočljivo opremiti z barvami in pohištvom, ki ima ugoden vpliv na duševno počutje (Powell, 1999, str. 31).

Raziskava Vogrinca in Kreka (2012) je pokazala, kot piše Vajdl (2016), da imajo šolski svetovalni delavci relativno dobre pogoje za delo. »Dve tretjini (66,6 %) šolskih svetovalnih delavcev ocenjuje, da imajo zelo dober dostop do sodobne strokovne literature. Prav tako jih dve tretjini (65,1 %) ocenjuje, da imajo zelo dobre pogoje

stalnega strokovnega izpopolnjevanja. Skoraj vsi (93,1 %) imajo pisarno za individualne pogovore, kar tri četrtine (74,4 %) pa jih ima tudi stalni prostor za delo v manjši skupini.«

1.9 Supervizija pri šolskih svetovalnih delavcih

Definicij supervizije je veliko, ker pa v tej točki te niso toliko bistvene kot to, koliko je supervizija pri šolskih svetovalnih delavcih razširjena in kako poteka, sem se odločila, da se oprem na razumevanje supervizije, kot ga podata Kobolt in Žorga (1999, str. 15, 16), ki pravita, da se v vseh modelih supervizije pojavljajo skupne točke, in sicer:

- Supervizija je proces učenja.
- Je analiza poklicnega polja.
- Je evalvacija lastne udeležbe v tem polju.
- Usmerjena je na odnose s klienti, procese v teh odnosih.
- Usmerjena je na analizo dinamike in odnosov med člani profesionalnega tima (v primeru timske supervizije).

Kot pove Žorga (2000a, str. 221), so udeleženci supervizije supervizanti in supervizor. V supervizijskem procesu udeleženci skupaj razmišljajo, sodelujejo in iščejo rešitve. Bistvena pa je ustrezna medsebojna komunikacija.

Kobolt in Žižak (2010, str. 171) govorita o temeljnih prvinah, ki opredeljujejo supervizijo:

- **Proces** → gre za vnaprej dogovorjena kontinuirana srečanja, na katerih supervizanti preko komunikacije in interakcije evalvirajo svoje poklicne izkušnje.
- **Usmerjenost procesa** → določajo sprejeti cilji, ki se nanašajo na didaktično usmerjenost in pri katerih gre predvsem za pridobivanje novih znanj. Podporna usmerjenost temelji na vsebinskih in metodičnih poudarkih, gre predvsem za zmanjševanje čustvenih in drugih delovnih pritiskov. Organizacijska usmerjenost je tista, pri kateri so poudarki na analizi delovnega okolja in na iskanju primernejših rešitev pri izvajanju delovnih obveznosti.
- **Refleksija** → ključen metodični element v superviziji. Omogoča analizo dogajanj, novih spoznanj, oblikovanje novih razlag in razumevanja ter zamisli za nove intervencije v delovnem okolju. Refleksija pomaga odkriti zakrito, spregledano ali tisto, kar je bilo premalo pozorno sprejeto. Refleksija mora biti negovana in vzpodbujena ter nikoli naključna.

- **Sprejeta pravila** → temeljijo na potrebah in pričakovanjih supervizantov.

Pomembno se mi zdi opredeliti tudi pojme SUPERVIZOR, SUPERVIZANT in SUPERVIZIJSKI ODNOS, zato v nadaljevanju nekaj besed namenjam temu.

SUPERVIZOR:

Kot piše Ščavničar (2003, str. 183), supervizor v supervizijskem procesu opravlja naslednje naloge:

- aktivno posluša supervizanta in mu namenja pozornost;
- spretno postavlja vprašanja, predvsem odprtega tipa, s katerimi želi ugotoviti, na kakšen način je supervizant povezan s problemom;
- postavlja ustrezna vprašanja, s katerimi vodi in usmerja supervizanta k razmišljanju in iskanju lastnih rešitev;
- v supervizijski odnos vstopa s stališča »nevednosti«, saj tudi on ne pozna odgovorov na vsa vprašanja;
- ne postavlja vprašanj, ki bi v supervizantu povzročila občutek krivde ali sprožila obrambo.

SUPERVIZANT:

Supervizant je oseba, ki je deležna strokovne pomoči s strani supervizorja (Ščavničar, 2003, str. 183), s pomočjo katerega analizira in reflektira svojo poklicno izkušnjo (Kobolt in Žižak, 2010, str. 170).

Kot pove Žorga (2000b), je v supervizijskem procesu supervizant odgovoren za vsebino supervizije, kjer postavlja konkretna vprašanja povezana z njegovim poklicnim področjem in o katerih se na supervizijskih srečanjih razpravlja ter se jih razrešuje.

SUPERVIZIJSKI ODNOS:

Neufeldt (1997) predstavi supervizijski odnos kot temeljno sestavino supervizije, saj na tem odnosu temelji celoten supervizijski proces. Stoltenberg in McNeill (2010) dodata, da je za vzpostavitev ustreznega supervizijskega odnosa potrebno, da se vzpostavi občutek sprejetosti, empatije, pristnosti in brezpogojnega spoštovanja, saj je tak odnos temelj za vse nadaljnje supervizantove odnose.

Po Milošević Arnold (1999, str. 32) je najpomembnejša sestavina supervizijskega odnosa komunikacija, ki je zelo intenzivna. Pomembno je, da je supervizor sposoben

razumeti pomen vseh vrst komunikacije, tako verbalne, neverbalne kot tudi simbolične in pisne. Pogosto se izkaže, da neverbalna komunikacija o posamezniku pove več kot verbalna.

Supervizija je bila pri šolskih svetovalnih delavcih dolga leta spregledano področje (Page, Peitzak in Sutton, 2001), saj so bili šolski svetovalni delavci v primerjavi z drugimi svetovalnimi delavci deležni najmanj supervizije (Borders in Usher, 1992).

Na to dejstvo sta opozorila že Boyd in Walter (1975), ki sta govorila o tem, da šolski svetovalni delavci delujejo v nespodbudnem okolju, saj niso deležni skoraj nobene strokovne podpore v obliki supervizije.

Borders (1991) v svoji raziskavi ugotovi, da šolski svetovalni delavci pri svojem delu potrebujejo supervizijo, saj se srečujejo s spreminjajočimi vlogami, z zahtevnimi primeri in ker je njihovo delo zelo kompleksno. Njegova raziskava je pokazala tudi, da šolski svetovalni delavci, ki so vključeni v supervizijo, lažje sledijo spremembam, kar se kaže v večji delovni uspešnosti.

Supervizija šolskim svetovalnim delavcem nudi podporo, nove kompetence in strategije, ki jim omogočajo bolj kvalitetno delo. S pomočjo supervizije lahko svoje delo evalvirajo in ocenjujejo. Poleg tega jim supervizija pomaga tudi pri razvoju novih idej, strategij in pri postavljanju novih ciljev. Pomanjkanje supervizije lahko privede do povečanja stresa in nakopičenja negativnih občutij, posledica česar je lahko slabša delovna učinkovitost, le-ta pa se lahko sčasoma razvije v poklicno izgorelost (Kovač, 2013).

Supervizija pomeni profesionalni razvoj, pri katerem ne gre samo za vedenjske spremembe in zmanjševanje oziroma odpravo stresa in poklicne izgorelosti, ampak tudi za dozorevanje znotraj osebnostnega razvoja, kar je zelo pomembna sestavina šolskih svetovalnih delavcev (Javornik Krečič, 2006).

Šolski svetovalni delavci se vsakodnevno srečujejo z novimi in kompleksnimi izzivi. Pomoči ne nudijo le učiteljem in otrokom, ampak tudi njihovim staršem, ki se nanje obračajo, ker so se znašli v zanje nerešljivi situaciji in ne vedo, kako pomagati svojim otrokom. Take in drugačne vrste pomoči od šolskih svetovalnih delavcev zahtevajo uporabo vseh profesionalnih spretnosti, ki jih posedujejo (Henderson v Borders, 1994, str. 29).

1.10 Ovire in težave pri delu ter stres in poklicna izgorelost šolskih svetovalnih delavcev

1.10.1 Ovire in težave, s katerimi se pri delu soočajo šolski svetovalni delavci

Šolski svetovalni delavci opravljajo zelo kompleksno svetovalno delo v šoli. Glede na to, da je na večini šol zaposlen en sam svetovalni delavec, je njihovo delo zelo zgoščeno in zato pri svojem delu velikokrat naletijo na kakšne težave ali ovire.

Povše (2016) v svojem delu govori o tem, o čemer pišeta Resman in Gregorčič Mrvar (2013, str. 8), ki navajata, katere so najpogostejše težave, s katerimi se pri svojem delu srečujejo šolski svetovalni delavci:

- Prevelika obremenitev svetovalnih delavcev z raznimi strokovnimi in administrativnimi nalogami, predvsem z novimi.
- Prevelika količina dela z učenci z vedenjskimi težavami, z učenci z učnimi težavami in z ostalimi učenci, ki imajo odločbe o usmeritvi.
- Zaradi obsega dela, ki ga imajo, jim zmanjkuje časa, da bi lahko izvajali preventivno delo. Vse bolj so usmerjeni v reševanje problemov, ko so le-ti že prisotni, saj zaradi pomanjkanja časa ne morejo nekaj časa nameniti delu za preventivo, kar bi lahko preprečilo določene probleme.

Prav tako Povše (2016) povzema po Resman in Gregorčič Mrvar (2013, str. 9), ki govorita tudi o tem, da šolski svetovalni delavci pogosto opravljajo tudi naloge, ki niso domena njihovega področja. Gre predvsem za razne naloge prevzemanja odgovornosti, mentorstva za posamezne šolske dejavnosti, pisanje analiz, poročil, raznih seznamov; pogosto pa so tudi »desna roka« predstavnikom vodstva šole. Šmit (1997, str. 66) dodaja, da do tega prihaja, ker je delo na šoli slabo organizirano in, ker predstavniki vodstva šole niso kompetentni za določene naloge, ki jih potem preložijo na svetovalne delavce.

Povše (2016), o tem, da šolska svetovalna služba premalo časa nameni preventivnemu delu, povzema tudi Grünfelda (1997, str. 16), ki meni, da šolska svetovalna služba v določeno situacijo poseže prepozno in šele takrat, ko je stanje v razredu že brezizhodno in ko učitelji nimajo več nadzora nad situacijo. Grünfeld meni tudi, da ta težava izvira iz zakonodaje, ki na eni strani od učiteljev zahteva, da otroke

poučujejo in vzgajajo, na drugi strani pa svetovalni službi nalaga toliko nalog, da jih ne utegne izvrševati, ker je področje njenega delovanja preširoko.

Svetovalna služba na šoli predstavlja vmesni člen med učitelji in vodstvom šole ter na drugi strani med učenci in starši. Svetovalna služba ima dokaj neodvisen položaj, ki je povezan tudi s strokovno močjo. Le-ta je postavljena na presečišče različnih silnic šolskega delovanja in prav zaradi tega brez komunikacije z vsemi, pogosto nasprotujočimi si smermi, ne more opravljati svojih nalog (Strojin, 1992). Kot še dodaja Strojin (1992), kot piše Povše (2016) se težave pojavijo tudi, ker imajo delavci šole različna pričakovanja do svetovalne službe. Učitelji in vodstvo šole od svetovalnih delavcev po navadi pričakujejo, da bodo skrbeli za vzgojno in vedenjsko problematiko ter medosebne odnose na šoli. »Učitelji si želijo tudi, da bi jim svetovalni delavci svetovali o delu s posameznim učencem ali skupino in pričakujejo tudi neposredno pomoč šolskega svetovalnega delavca v oddelku, kar pa je zaradi njihovega preobširnega dela in vse več administrativnega dela velikokrat neizvedljivo in ostane zgolj pri individualni obravnavi.«

Ovir in težav, s katerimi se soočajo šolski svetovalni delavci, kot smo lahko razbrali iz napisanega, nikakor ni malo. Kako se bodo z nastalimi ovirami in težavami soočali, pa je seveda odvisno od veliko dejavnikov, med katere vsekakor lahko štejemo tudi osebnostne lastnosti posameznega šolskega svetovalnega delavca. Če je svetovalni delavec pretirano empatičen, čustven, občutljiv se lahko njegove težave zelo nakopičijo in lahko pripeljejo do stresa; če so količine stresa res velike, lahko pripeljejo celo do izgorelosti na delovnem mestu. To pa sta temi, ki jima bom v nadaljevanju namenila nekaj pozornosti.

1.10.2 Stres in poklicna izgorelost šolskih svetovalnih delavcev

S stresom se lahko sreča vsak posameznik v družinskem, družbenem in delovnem okolju. V delovnem okolju so stresu izpostavljeni predvsem poklici, ki imajo opravka z neposrednim delom z ljudmi. V to skupino zagotovo sodijo tudi svetovalni delavci, saj imajo opravka z ranljivo populacijo, ki je zaradi različnih vzrokov pogostokrat v stresu, posledično pa svetovalni delavci s tem doživljajo stres tudi sami. S stresom na delovnem mestu se srečujejo svetovalni delavci na različnih področjih, zunaj šole in v šoli. Šolski svetovalni delavci se pogostokrat srečujejo s stresom zaradi njihovega obširnega, kompleksnega dela, ki je pogojeno z emocionalno stisko (Kovač, 2012).

Raziskav, ki se ukvarjajo s stresom šolskih svetovalnih delavcev, je zelo malo. Med redkimi raziskavami, ki se ukvarjajo s to tematiko, je raziskava DeMata in Curcia, ki sta jo izvedla leta 2004 in v kateri je bilo ugotovljeno, da je večina šolskih svetovalnih delavcev zadovoljna s svojim delom, vendar jih kljub temu skoraj 90 % doživlja svoje delo kot stresno. Sears in Navin sta v raziskavi, ki sta jo izvedla leta 2001, ugotovila, da 14,8 % šolskih svetovalnih delavcev svoje delo ocenjuje kot zelo stresno, 50,4 % kot zmerno stresno, 30,1 % kot srednje stresno in 4,7 % kot sploh ne stresno. Nobeden izmed udeležencev raziskave pa svojega dela ni označil kot ekstremno stresnega. Na osnovi teh raziskav lahko rečemo, da je delo šolskega svetovalnega delavca v dokaj veliki meri povezano s stresom (Kovač, 2012).

Evropska konvencija za varnost in zdravje na delu je leta 2002 opredelila, da se stres na delovnem mestu doživlja takrat, ko zahteve delovnega okolja presegajo delavčeve zmožnosti, da bi se s temi zahtevami soočil ali jih nadzoroval (Rapuš Pavel in Marn Kosin, 2016).

Temeljni dejavniki, ki povzročajo stres in poklicno izgorelost pri šolskih svetovalnih delavcih:

- o **Kompleksnost dela:** Šolski svetovalni delavci težijo k šolskemu razvoju in vseživljenjskemu učenju za optimalni osebni in socialni ter poklicni razvoj. Zaradi tega se morajo pogostokrat soočiti z dodatnimi nalogami. Velikokrat morajo določati prednostne naloge in sprejemati odločitve, ki bi bile najboljše za učenca. To lahko povzroča povečano stopnjo stresa. Opravljati pa morajo tudi številne »nesvetovalne naloge«, npr. zamenjava učitelja, urejanje kosil, avtobusnih prevozov in podobno, kar samo še poudari, da sta kompleksnost in odgovornost šolskih svetovalnih delavcev zelo veliki.
- o **Prevelike zahteve:** Številne raziskave pokažejo, da se šolski svetovalni delavci pri svojem delu pogostokrat srečujejo z visokimi zahtevami in nizko zmožnostjo kontrole, saj sta njihova narava dela in populacija, s katero se ukvarjajo, zelo raznoliki in kompleksni.
- o **Medosebni odnosi:** Odnosi s sodelavci na delovnem mestu lahko predstavljajo zelo velik vir stresa. Odnose z drugimi je v delovnem okolju šolskega svetovalnega delavca možno razdeliti na odnose z nadrejenimi in na odnose s sodelavci. Odnosi z nadrejenimi so stresni takrat, ko nadrejeni (ravnatelj) uveljavlja svojo avtoriteto na neprimeren način, in tam, kjer ni prisotnega

vzajemnega občutka zaupanja in spoštovanja. Na odnose med sodelavci negativno vplivajo tekmovalnost, osebni konflikti in posamezniki, ki so izredno tehnično in storilnostno naravnani. Stres pa lahko povzročajo tudi sodelavci, ki ignorirajo čustva drugih in so neobčutljivi.

- o **Delo, ki ni neposredno povezano s svetovalno vlogo:** nadzor učencev, poučevanje, pisarniško in administrativno delo. Zaradi vedno več administrativnega dela šolski svetovalni delavci izražajo skrb, ker jim primanjkuje časa za individualno in skupinsko svetovalno delo z učenci. Zaradi vedno večjih pričakovanj in zahtev glede »nesvetovalnih« dejavnosti se vedno bolj oddaljujejo od neposrednega svetovalnega dela z učenci, starši, učitelji in vodstvom. To pa v njih spodbudi občutke krivde in s tem posledično stresa, da v neposrednem svetovalnem delu niso naredili dovolj.
- o **Opredelitev vloge:** Na opredelitev in uresničevanje vloge šolskega svetovalnega delavca vplivajo osebe v šoli in tiste zunaj šolskega sistema, poleg tega pa tudi smernice, ki so si jih samostojno zastavili. Pri tem lahko pride do:
 - Konfliktnosti vloge → ko se šolski svetovalni delavec sooči z nesprejemljivimi zahtevami s strani dveh ali več pošiljateljev ali ko se od šolskega svetovalnega delavca zahtevajo določene stvari, ki so v nasprotju z njegovimi prepričanji.
 - Neskladnosti vloge → do tega pride takrat, ko je postavljenih preveč zahtev, ki jih mora šolski svetovalni delavec izpolniti brez potrebne podpore. Do neskladnosti lahko pride tudi, ko je šolski svetovalni delavec ujet med lastnimi pričakovanji in zahtevami drugih šolskih oseb, na primer, ko ravnatelj zahteva, da se razkrijejo informacije, šolski svetovalni delavec pa verjame, da so informacije zaupne narave.
 - Nejasnosti vloge → do tega pride, ko vloge šolskemu svetovalnemu delavcu niso jasno izrečene v smislu njegove odgovornosti in pričakovanega dela.
- o **Premalo strokovne podpore:** Zaradi tega lahko pride do slabše delovne učinkovitosti (Kovač, 2012, str. 40–42).

Huebner (1992) ugotavlja, da se šolski svetovalni delavci poklicne izgorelosti, ki se kaže v obliki čustvene izčrpanosti in zmanjšane delovne učinkovitosti, pogostokrat

sploh ne zavedajo. Ugotavlja tudi, da obstaja pomembna povezanost med delovnimi stresorji in izgorelostjo. Najpomembnejši dejavniki čustvene izčrpanosti in posledično poklicne izgorelosti pri šolskih svetovalnih delavcih so: premalo pomoči s strani drugega šolskega osebja, premalo stikov z ostalimi sodelavci, preveč pisanja poročil, primeri, ki so povezani s samomori in zlorabami učencev, težave z učitelji in starši.

1.10.3 Posledice, ki jih povzročata stres in poklicna izgorelost pri šolskih svetovalnih delavcih

Delovna učinkovitost šolskih svetovalnih delavcev se, kadar so pod vplivom stresa, zmanjša, to so dokazale številne raziskave. Kronični stres lahko povzroči tudi manjše zadovoljstvo in občutek nepomembnosti na delovnem mestu, to pa ima seveda negativen vpliv tako na fizično kot tudi na čustveno počutje šolskih svetovalnih delavcev. Zadovoljstvo in dobro počutje pri delu šolskih svetovalnih delavcev sta bistvenega pomena, da lahko kakovostno opravljajo delovne naloge z učenci, starši pa tudi z učitelji in ravnatelji ter seveda z vsemi, s katerimi pri svojem delu sodelujejo (Spector, 1997).

Takrat, ko šolski svetovalni delavci nimajo dovolj sposobnosti za spoprijemanje s stresom, se lahko ta nakopičeni stres postopoma razvije v poklicno izgorelost. Predvsem kroničen stres je pri šolskih svetovalnih delavcih zelo nevaren za razvoj poklicne izgorelosti (Kovač, 2013).

Posledice poklicne izgorelosti šolskih svetovalnih delavcev lahko vsebujejo različne negativne psihične, čustvene, kognitivne in vedenjske simptome. Poklicna izgorelost lahko povzroči izgubo motivacije, energije in tudi pomanjkanje zanimanja za delo (Kovač, 2013).

Tudi Lambie (2007) je ugotovila povezavo med osebnim razvojem šolskih svetovalnih delavcev in poklicno izgorelostjo, in sicer se je to kazalo kot zmanjšan občutek osebne izpolnitve. Posledice poklicne izgorelosti šolskih svetovalnih delavcev pa so lahko tudi: nezadovoljstvo v službi, zavračanje opravljanja določenih nalog, zapuščanje službe in odhod iz služb, kjer imajo opravka z ljudmi. Poklicna izgorelost lahko pusti zelo resne posledice tako na šolskem svetovalnem delavcu kot tudi na ljudeh, s katerimi dela, torej na učencih, sodelavcih, družini in na celotnem šolskem okolju (Kovač, 2013).

1.10.4 Načini soočanja šolskih svetovalnih delavcev s stresom in poklicno izgorelostjo

Šolski svetovalni delavci se lahko s stresom soočajo na različne načine, to soočanje lahko poteka znotraj ali zunaj šole.

Znotraj šole so načini soočanja naslednji:

- **Pogovor s sodelavci:** Odnosi s sodelavci, torej z učitelji, ravnateljem, predstavljajo pomemben vir soočanja s stresom šolskih svetovalnih delavcev. Pomembno je, da v teh medsebojnih odnosih prevladuje občutek varnosti, spoštovanja, sprejetosti in pripadnosti. Kadar so med sodelavci takšni odnosi, ima šolski svetovalni delavec občutek, da lahko govori o svojih občutjih nemoči, strahu, jeze, in kar je še bolj pomembno, da se čuti slišan in razumljen. Vse to ima velik vpliv na zmanjševanje stresa in poklicne izgorelosti.
- **Timsko delo:** V primeru, ko je na šoli več svetovalnih delavcev, je pomembno, da imajo redne timske sestanke, kjer lahko ubesedijo in razrešujejo različne težave. V timskem delu sodelujejo šolski svetovalni delavci oziroma strokovnjaki podobnih strok, ki lahko eden drugemu govorijo o svojih stiskah in težavah, povezanih z njihovim delom.
- **Študijske skupine:** Pri študijskih skupinah gre za izmenjavo izkušenj in za pridobivanje novih znanj, kar seveda prispeva k boljši »opremljenosti« šolskih svetovalnih delavcev in posledično prispeva k zmanjšanju stresa in poklicne izgorelosti.
- **Intervizija in supervizija:** Pri obeh gre za proces razvoja in učenja v poklicu šolskega svetovalnega delavca. Razlika je v tem, da pri interviziji nihče ne prevzame vloge supervizanta, ampak si sodelavci, ki opravljajo podobno delo, delijo svoje izkušnje. Pri superviziji pa imamo supervizorja, ki vse skupaj vodi.

Zunaj šole je način soočanja s stresom in poklicno izgorelostjo **domače okolje**, torej družina, prijatelji, starši, partner. Ljudje iz domačega okolja lahko šolskemu svetovalnemu delavcu prisluhnejo o njegovih poklicnih stiskah in mu nudijo oporo in razumevanje. To ima pozitiven vpliv na njegovo počutje in posledično na zmanjšanje stresa (Kovač, 2013).

1.11 Doprinos socialnega dela v šolsko svetovalno službo

Socialni delavci so po mojem mnenju trenutno profil, ki je najtežje zaposljiv na področju šolske svetovalne službe. Je profil, ki se ga ravnatelji raje izognejo, kot pa zaposlijo. Zato se mi zdi nujno potrebno, da začnemo opozarjati na to, katera specifična znanja lahko ponudi socialni delavec kot šolski svetovalni delavec in katera znanja lahko prispevajo k reševanju kompleksnejših težav v šoli, predvsem na področju učnih težav, ki predstavljajo ogromen del dela šolskega svetovalnega delavca. Pomembno je, da se stroka socialnega dela jasno definira in se pokaže, kaj je socialno delavsko v šolskem svetovalnem delu, v čem se razlikuje od drugih strok.

Čačinovič Vogrinčič (2000) prispeva delež k večji razvidnosti posebne vloge, ki jo lahko socialno delo igra v kontekstu šolskega svetovalca. Govori namreč o tem, da je predmet šolskega socialnega dela pomoč in iskanje rešitev za kompleksne socialne probleme ljudi skupaj z njimi.

Mešl (2005, str. 15) vidi poseben prispevek sodobnega socialnega dela v šolski svetovalni službi v vzpostavitvi in vzdrževanju delovnega odnosa, ki:

1. zagotavlja soudeležnost v svetovalnem procesu,
2. zagotavlja sodelovanje pri soustvarjanju rešitev,
3. temelji na perspektivi moči in etiki udeležnosti
4. in vedno znova ustvari prostor za vsakega posameznika in njegovo enkratnost v tako imenovanih izvirnih delovnih projektih pomoči.

Ker je v osnovnih šolah čedalje več učencev z učnimi težavami, se mi zdi primerno, da pogledam, kakšen je prispevek socialnega dela v šolski svetovalni službi na tem področju.

Pomemben prispevek socialnega dela pri reševanju učnih težav otrok je kot Kustec (2004) povzema Gabi Čačinovič Vogrinčič ravno to vzpostavljanje socialne mreže, ki tako otrokom kot tudi udeleženi v problemu omogoči novo učenje in nove pozitivne izkušnje, kajti v šoli učenec znotraj šole potrebuje ljudi, ki ga spodbujajo k spremembah in v družbi kateri se lahko uči ravnati na drugačen način (Čačinovič Vogrinčič, 2000).

Prav tako Kustec (2004) v svojem delu govori o tem, da je seznam kakšni so možni socialni problemi družin, ki onemogočajo učencu, da bi lahko bil uspešen v šoli in, da

bi se lahko uspešno vključil v šolsko okolje, precej dolg in, da se na njem znajdejo brezposelnost, revščina, vzgojna nemoč staršev, kronična bolezen v družini, slabe stanovanjske razmere, nasilje, alkoholizem in še bi lahko naštevali. Ko v šoli naletimo na učenca z mnogimi težavami, te težave lahko rešimo le, če podpremo njegovo družino pri tem, da se izboljšajo njihovi psihosocialni pogoji življenja (Čačinovič Vogrinčič, 2000).

Cilji, ki si jih zadamo, so jasni, in sicer kot piše Kustec (2004), so ti cilji to, da omogočimo otroku nove, boljše možnosti za življenje, za njegovo delo in na splošno za njegov razvoj. Ravnanje po socialnoekološkem načelu, ki ga postavlja Lüssi (1991), pomeni kot piše Kustec (2004), da skupaj v socialno mrežo otroka ljudi, ki so mu pomembni in mu lahko pomagajo pri njegovih učnih težavah, torej člane družine, učitelja, skupino sošolcev, prostovoljca, javno delavko, torej vse ljudi, ki lahko pomembno vplivajo na izboljšanje situacije. Kot še dodaja Kustec (2004), stroka zagotovi, da se vzpostavi mreža, znotraj socialnega dela pa se izdela projekt, kjer se točno opredeli kakšen je delež posameznika, ki je udeležen v problemu, pri iskanju možnih rešitev. Potrebno je določiti mehanizme, ki delujejo kot varovalo in podpora, določiti moramo predvidene roke in tako dalje. Pomoč, o kateri govorimo v socialnem delu, vodi k temu, da se odkrivajo novi viri moči in nove možnosti za bolj učinkovito sodelovanje in hkrati umeščanje otroka tako v šolsko okolje kot v okolje doma.. Za vsakega učenca, ki ima učne težave, in tistega, ki potrebuje pomoč, se mora izdelati edinstven projekt pomoči, ki je smiseln za njegovo situacijo in narejen posebej zanj. Ta projekt pomoči kot piše Kustec (2004) temelji na učenčevi odločitvi in udeleženi. Naša naloga je, da otroka spoštujemo kot sogovornika. Da bi otrok lahko dobil pravico do resničnosti, do tega, da je slišan, da se ga vzame resno, pravico do svojih čustev, potrebuje ob sebi odrasle, ki to vzpostavijo in nadalje zagotavljajo (Čačinovič Vogrinčič, 2000).

Kot piše Kustec (2004) se projekt pomoči v socialnem delu lahko začne samo z jasnim in izrečenim dogovorom o sodelovanju, saj šele ta omogoči vzpostavljanje delovnega odnosa. Dobro je, da se na začetku dela vsi udeleženi v problemu dogovorijo o sodelovanju. Dogovor je dogovor o vzpostavljanju delovnega odnosa in zahteva postanek, čas in prostor (Čačinovič Vogrinčič, 2001).

Koncept, na katerem temelji socialno delo, je koncept perspektive moči, ki kot pravi Kustec (2004) vnaša v procese pomoči postmoderne elemente, za katere je značilno,

da se brezpogojno spoštuje edinstvenost učenca in konteksta njegovega življenja in, da se spoštljivo ravna z njegovo resničnostjo. Bistvo projekta pomoči, ki izhaja s perspektive moči je odkrivanje in krepitev učenčevih virov moči, najprej torej raziskujemo, kaj zna, v čem je dober, da bi dobil dobre izkušnje za novo in drugačno učenje (Čačinovič Vogrinčič, 2002a, str. 106).

V Salebeeyjevem *Leksikonu moči* (1997, str. 8–12) so načela, ki sodijo v projekt pomoči za premagovanje učnih težav, o čemer piše v svojem delu Kustec (2004):

- »Opolnomočenje: Zadolži socialnega delavca, da skrbno prouči in odkriva vire moči za uspešno učenje tako v učencu kot v njegovem socialnem okolju. Viri moči so, samo poiskati jih je treba ter jih razširiti.
- Včlanjenost: Opozarja na pomen pripadnosti socialnim mrežam, potrebo po sprejetosti, spoštovanju in upoštevanosti v družini, razredu, skupini prijateljev in podobno.
- Okrevanje: Temelji na spoznanju, da smo ljudje sposobni premagati težave in neuspehe. Učno neuspešen učenec si bo opomogel in bo okreval, če skupaj z njim zastavimo podporo okrevanju.
- Dialog in sodelovanje s perspektive moči: Služita ustvarjanju nove zgodbe po tem, ko vsi udeleženi v projektu pomoči dobijo nove izkušnje za razumevanje, sporazumevanje in jasne dogovore. Učenec z učnimi težavami potrebuje dialog, v katerem odrasli govorimo z njim tako, da ga vidimo in slišimo, in tako, da prispevamo k temu, da bi sam sebe in nas bolje razumel.«

Ta načela so kot neko vodilo nam, socialnim delavcem pri delu z učenci in menim, da so pomemben prispevek k šolski svetovalni službi nasploh.

Socialni delavec, ki dela s perspektive moči, se odpove dvomu, torej dvomu v kompetentnost učenca, dvomu v njegove besede, v to, da ve, kaj misli in čuti (Salebeey, 1997).

Socialni delavci z učenci delamo v dialogu, v katerem sodelujejo vsi udeleženi v problemu in v rešitvi. Kot piše Kustec (2004) v dialogu na eni strani sodelujejo uporabniki (učenec, starši, učitelji), ki so kompetentni, da osmislijo svojo zgodbo in opišejo svojo resnico, in na drugi strani svetovalec, socialni delavec, ki išče poti, da bi jih razumel. Nova zgodba, ki nastane, je rezultat skupnih prizadevanj in že vsebuje rešitev. Socialni delavec potrebuje besede, potrebuje znanje za ravnanje. »Socialni

delavec, ki ni brez besed, ki ima znanje za ravnanje, zna dvoje: 1. zna vzpostaviti in vzdrževati kontekst socialnodelavskega razgovora in 2. zna podeliti znanje s klienti v procesu soustvarjanja interpretacij v razgovoru in tako omogočiti prevajanje v osebni ali lokalni jezik in nazaj v jezik stroke za ustvarjanje nove zgodbe (Čačinovič Vogrinčič, 2002b).«

Torej, kot lahko vidimo, je prispevek socialnega dela v šolsko svetovalno službo velik. Vsekakor smo socialni delavci svetovalci s kompetencami, ki so primerne za šolsko svetovalno službo. Ključni pojmi pri našem delu so pomoč, reševanje problema, soustvarjanje novih rešitev tako, da mobiliziramo moč, ki jo imajo naši sogovorniki.

Čačinovič Vogrinčič in Mešl (2013) v svojem članku z naslovom *Svetovalni delavec v sodobni šoli in vrtcu* pišeta tudi o tem, da sodobna šola potrebuje socialno delavko, saj ima le-ta kompetence soustvarjalnega sodelovanja in zmore povezati posameznikove prispevke oziroma prispevke učenca v učinkovit proces pomoči v šoli in tudi v razredu. Še vedno se pogosto dogaja, da sodelovanje s starši ni ena izmed dobro opravljenih nalog. Moramo se zavedati, da se starši včasih šele učijo biti skupaj z nami spoštljivi in odgovorni zavezniki učenca. Socialno delo z družino, mobilizacija virov družine pogosto prinese obrat v uspešni pomoči. Kot povesta, in s čimer se tudi sama strinjam, se strokovnjaki in strokovnjakinje socialnega dela v času študija opremljamo za vzpostavitev delovnega odnosa z družino. Opremimo se s tem, da znamo v procesih podpore in pomoči družini uporabiti svoje sposobnosti soustvarjanja izvirnih delovnih projektov pomoči in podpore. Ena izmed temeljnih nalog šolskih svetovalnih delavcev in delavk je vsekakor sodelovanje z družinami in drugimi udeleženi v šolskem sistemu v smeri soustvarjanja izvirnih delovnih projektov pomoči in podpore. V članku pišeta tudi o tem, da je šolska svetovalna služba postavljena pred velik izziv, saj lahko nastopi kot nosilka dialoga in je lahko nosilka ravnanja s perspektive moči v šoli kot celoti, je pomembna nosilka ključnih sprememb v šoli in prenosa nove paradigme v šole.

2. Problem

V magistrski nalogi bom raziskovala šolsko svetovalno službo na osnovnih šolah v Zgornji Savinjski dolini. Zanimalo me bo, koliko je na področju šolske svetovalne službe dejansko zaposlenih socialnih delavcev in koliko oseb iz drugih poklicnih profilov. Zanimale me bodo naloge šolske svetovalne službe, njihova vloga in temeljna načela dela, pri čemer bom teoretska izhodišča črpala iz Programskih smernic: Svetovalna služba v osnovni šoli (2008). Pomembno se mi zdi tudi, da se dotaknem same zgodovine oziroma začetkov šolskega svetovalnega dela. Šolsko svetovalno delo je po mnenju Kovača (2013, str. 11) staro toliko, kolikor je staro zanimanje občutljivega učitelja za svoje učence. To pomeni kot piše Povše (2016) da odkar učitelji čutijo skrb do svojih učencev, da se bodo le-ti v izobraževalnem procesu kar se da optimalno razvijali. Koncept šolskega svetovalnega dela, kakršnega uporabljamo še danes, pa se je začel oblikovati v drugi polovici šestdesetih let prejšnjega stoletja (Resman in Gregorčič Mrvar, 2013, str. 8). Pomembno se mi zdi pogledati tudi, kako je s šolskim svetovalnim delom v drugih državah in v čem se razlikuje od šolskega svetovalnega dela pri nas. Pri tem se bom poskusila usmeriti na določene novejšje raziskave na to temo. Dotaknila se bom tudi tematike povezane z ovirami in težavami, s katerimi se srečujejo šolski svetovalni delavci. Bezić (po Resman in Gregorčič Mrvar, 2013, str. 8) ugotavlja, da so šolski svetovalni delavci preobremenjeni s strokovnimi nalogami, z nalogami koordinacije, največja pa je njihova obremenitev z administrativnimi nalogami. Kot navaja Bezić, svetovalnim delavcem zaradi prevelikega obsega dela zmanjkuje časa za izvajanje preventivnega dela, kar pomeni, da so usmerjeni bolj v reševanje težav, ko te že nastanejo, saj zaradi pomanjkanja časa nimajo možnosti preventive, da bi lahko preprečili nastanek težav. Pomembno pa je omeniti tudi, kakšen je doprinos socialnih delavcev v šolsko svetovalno službo. Seveda ne morem mimo najpomembnejšega koncepta o odnosu v socialnem delu, to je vzpostavljanje delovnega odnosa in osebnega stika. Gabi Čačinovič Vogrinčič (2013, str. 25) nam govori o tem, kako pomembno je, da se v delovnem odnosu učimo od učenca, ko se mu pridružimo, poleg tega pa se tudi učenec uči, kako se nam lahko pridruži, da bi naše videnje dodal svojemu. Govori tudi o tem, da moramo ostati pridruženi učencu, da moramo slišati njegov glas in podpreti njegovo delo.

Namen magistrske naloge je torej raziskati področje šolske svetovalne službe na osnovnih šolah v Zgornji Savinjski dolini. Magistrska naloga bo prispevala k temu, da bomo lahko dobili nekakšen vpogled v to, koliko socialnih delavcev je v Zgornji Savinjski dolini zaposlenih na področju šolske svetovalne službe, kateri poklicni profili poleg socialnih delavcev se še pojavljajo, kakšne so razlike pri njihovem pristopu in kakšni so njihovi načini sodelovanja tako z učenci, starši kot tudi z drugimi strokovnimi delavci na šoli in izven nje. S pomočjo intervjujev bom analizirala samo delo šolske svetovalne službe, pogled na socialno delo v šolski svetovalni službi, na kakšen način bi se dalo izboljšati položaj socialnega dela na tem področju (promocije, pristopi ipd.). Raziskovala pa bom tudi stiske šolskih svetovalnih delavcev, kje bi le-ti še potrebovali podporo in kakšno. Intervjuje bom izvedla tako s šolskimi svetovalnimi delavci kot tudi z dvema ravnateljema, tako bomo lahko dobili mnenje tudi s perspektive ravnateljev.

RAZISKOVALNA VPRAŠANJA (šolski svetovalni delavci):

- Kakšen je vaš poklicni profil, kaj ste po izobrazbi?
- Kdo je lahko zaposlen v šolski svetovalni službi?
- Kako dolgo ste že zaposleni na področju šolske svetovalne službe?
- Kako poteka delo šolskega svetovalnega delavca (kakšna je vaša vloga, vaše naloge, načini dela ipd.)?
- Kako, na kakšen način poteka sodelovanje s starši, učenci in drugimi strokovnimi delavci?
- Ovire, težave, na katere naletite pri svojem delu.
- Kakšen je vaš pogled na socialno delo na področju šolske svetovalne službe?
- Kaj bi lahko bil doprinos socialnega delavca v šolsko svetovalno službo?
- Kaj menite glede zaposljivosti socialnih delavcev v šolski svetovalni službi?
- Kako poteka timsko delo šolskih svetovalnih delavcev (intervizija, supervizija, aktivni ipd.)?

RAZISKOVALNA VPRAŠANJA (ravnatelji):

- Kdo je lahko zaposlen v šolski svetovalni službi?
- katerim spretnostim, referencam dajete prednost pri zaposlovanju šolskih svetovalnih delavcev?
- Kako opisujete pomen šolskega svetovalnega delavca?
- Na kakšen način poteka vaše sodelovanje s šolskim svetovalnim delavcem?
- Kakšen je vaš pogled na socialno delo na področju šolske svetovalne službe?
- Kaj bi lahko bil doprinos socialnega delavca v šolsko svetovalno službo?
- Kaj menite glede zaposljivosti socialnih delavcev v šolski svetovalni službi?
- Ko sem se pogovarjala s šolskimi svetovalnimi delavci, so bili enotni glede tega, da bi si želeli imeti intervizije, supervizije, kjer bi lahko podelili svoje skrbi, svoje dileme. Na kakšen način menite, da bi se lahko šolskim svetovalnim delavcem zagotovile intervizije, supervizije, je to sploh mogoče?

3. Metodologija

3.1 Vrsta raziskave

Raziskava, ki sem jo izvedla, je kvalitativna, ker so vrednosti spremenljivk navedene z besednimi opisi in ker sem zbrana gradiva obdelala in analizirala na besedni način, brez uporabe merskih postopkov, ki dajo števila. Tudi Mesec (2009) pove, da v kvalitativnih raziskavah zbiramo besedne opise, ki se nanašajo na raziskovalni pojav.

Raziskava je tudi eksplorativna ali poizvedovalna, saj sem se med raziskovanjem seznanila tako s pogledom šolskih svetovalnih delavk kot tudi dveh ravnateljev na socialno delo in šolsko svetovalno delo na osnovnih šolah v Zgornji Savinjski dolini. Seznanila sem se tudi z osnovnimi informacijami in problematiko te teme. Podatke sem zbirala izključno z besednimi opisi. Mesec (2009) razjasni, da je namen poizvedovalne oziroma eksplorativne raziskave opredeliti osnovne značilnosti pojava, jih definirati in poiskati njihove sestavine. Ne prizadevamo si, da bi preučili celotno

populacijo, ampak se opredelimo na manjše število primerov ali celo opišemo en sam primer (Mesec, 2009).

Raziskava je tudi empirična, saj sem gradivo zanjo zbrala na novo, in sicer s spraševanjem in ne z uporabo že obstoječega gradiva.

Za primer sem izbrala osnovne šole v Zgornji Savinjski dolini, in sicer vse šole, ki jih je v Zgornji Savinjski dolini šest. Intervjuje sem opravila z vsemi šestimi šolskimi svetovalnimi delavkami, ki so zaposlene na teh osnovnih šolah. Poleg šolskih svetovalnih delavk pa sem intervju opravila še z dvema ravnateljema, in sicer z ravnateljico Osnovne šole Nazarje in ravnateljem Osnovne šole Rečica ob Savinji. Vsak intervju sem analizirala posebej.

3.2 Spremenljivke oziroma teme raziskovanja

Osnovna tema magistrske naloge je socialno delo in šolsko svetovalno delo na osnovnih šolah v Zgornji Savinjski dolini. Ostale teme so še delovni odnos, supervizija, intervizija, zakonodaja na področju šolske svetovalne službe, poklicni profili ter stres in poklicna izgorelost. Moji sogovorniki so šolske svetovalne delavke, ki jih je šest, in dva ravnatelja.

3.3 Merski instrumenti ali viri podatkov

Moj merski instrument so smernice za intervjuje, ki sem jih sestavila sama. Vsebujejo različno število vprašanj, in sicer smernice za intervjuje šolskih svetovalnih delavcev vsebujejo 10 vprašanj, smernice za intervjuje za ravnatelje pa 8 vprašanj. Vprašalnik je vnaprej pripravljen spisek vprašanj, ki se zastavijo v intervjuju ali anketi. Vire podatkov so mi predstavljale različne že obstoječe teorije v knjigah, člankih, diplomskih nalogah in tudi na spletu.

3.4 Opredelitev enot raziskovanja – populacija, vzorec

Populacijo predstavljajo vsi zaposleni na osnovnih šolah v Zgornji Savinjski dolini.

Moj vzorec pa so osebe, ki so sodelovale v raziskavi, in sicer šolske svetovalne delavke iz vseh šestih osnovnih šol v Zgornji Savinjski dolini in dva ravnatelja,

ravnateljica Osnovne šole Nazarje in ravnatelj Osnovne šole Rečica ob Savinji. Vzorec je neslučajnostni, saj ne temelji na načelu, da mora imeti vsaka enota populacije pri izboru enako možnost, da pride v vzorec (Mesec, 2009). Izbrala sem si priložnostni vzorec. Odločila sem se za osnovne šole v Zgornji Savinjski dolini, to pa zato, ker so vse dokaj blizu mojega domačega kraja in sem lažje prišla do njih ter se dogovorila za intervjuje. Za ravnateljico Osnovne šole Nazarje sem se odločila, ker sem pri njih že opravljala prakso in sem že imela njen kontakt, za ravnatelja Osnovne šole Rečica ob Savinji pa sem se odločila zato, da dobim še pogled intervjuvanca moškega spola.

Tabela 1: Značilnosti vzorca

Sodelujoči v raziskavi	Osnovna značilnost
ŠOLSKA SVETOVALNA DELAVKA 1	40 LET DELA NA PODROČJU ŠSS, OŠ GORNJI GRAD
ŠOLSKA SVETOVALNA DELAVKA 2	20 LET DELA NA PODROČJU ŠSS, OŠ NAZARJE
ŠOLSKA SVETOVALNA DELAVKA 3	28 LET DELA NA PODROČJU ŠSS, OŠ LJUBNO
ŠOLSKA SVETOVALNA DELAVKA 4	5 LET DELA NA PODROČJU ŠSS, OŠ LUČE
ŠOLSKA SVETOVALNA DELAVKA 5	12 LET DELA NA PODROČJU ŠSS, OŠ MOZIRJE
ŠOLSKA SVETOVALNA DELAVKA 6	10 LET DELA NA PODROČJU ŠSS, OŠ REČICA OB SAVINJI
RAVNATELJICA 1	OŠ NAZARJE
RAVNATELJ 2	OŠ REČICA OB SAVINJI

3.5 Zbiranje podatkov oziroma empiričnega gradiva

Gradivo sem zbrala s pomočjo intervjujev. Metoda, ki sem jo pri tem uporabila, je polstrukturiran intervju. S šolskimi svetovalnimi delavkami sem prišla v stik ali preko e-pošte ali preko telefona, z ravnateljema pa sem se za termin opravljanja intervjuja dogovorila preko telefona. Dogovorili smo se za datum, kraj in uro, ki so ustrezali vsem.

Podatke sem zbirala približno dva meseca, od 13. 12. 2018 do 8. 2. 2019. Intervjuji so trajali od pol ure do ene ure. Opravila sem jih na vsaki šoli v Zgornji Savinjski dolini, in

sicer v pisarnah šolskih svetovalnih delavk. Prav tako sem tudi intervjuje z ravnateljema opravila v njunih pisarnah.

3.6 Obdelava gradiva

Gradivo sem obdelala na način kvalitativne obdelave podatkov. Kot pojasnjuje Mesec (1997), lahko vsak postopek kvalitativne analize razdelimo v šest korakov: 1. urejanje gradiva, 2. določitev enot kodiranja, 3. odprto kodiranje, 4. izbor in definiranje relevantnih pojmov in kategorij, 5. odnosno kodiranje in 6. oblikovanje končne teoretične formulacije.

Med intervjuji sem si bistvene stvari zapisovala na list, ko sem prišla domov, pa sem jih v računalniški obliki zapisala v knjižnem jeziku. Nato sem pričela s kodiranjem. Najprej sem odprto kodirala, vsak intervju posebej. Intervjuje sem označila s črkami A, B, C, D, E, F, G in H. Enote kodiranja sem določila na način, da sem posamezne dele stavka ločila s poševnimi črtami (/). Vsaki izjavi sem na koncu zapisala tudi njeno zaporedno številko. Intervju A vsebuje 33 izjav, intervju B 36 izjav, intervju C 23 izjav, intervju D 28 izjav, intervju E 38 izjav, intervju F 19 izjav, intervju G 22 izjav in intervju H 13 izjav. V vsakem intervjuju sem zaradi lažje razvidnosti posebej določila izjave, saj je bilo vseh izjav kar nekaj. Izjave iz vseh intervjujev sem nato združevala še v osnem kodiranju.

Pri odprtem kodiranju sem si naredila stolpčno tabelo, kamor sem vpisovala številke izjav, prepisane izjave, pojme, kategorije in teme. Glede na svoja raziskovalna vprašanja sem določila teme, ki sem jim dodala še kategorijo, ki ima ožji pomen kot tema, nazadnje pa še pojem, ki ima najožji pomen teme.

Tabela 2: Primer izseka tabele (celoten postopek odprtega kodiranja je razviden iz Priloge 2)

Št. izjave	Prepisana izjava	Pojem	Kategorija	Tema
A1	Univerzitetna diplomirana socialna delavka.	Socialna delavka	Poklicni profil	Izobrazba
A23	Pri mojem delu mi največ težav povzroča preveč administracije.	Preveč	Administracija	Ovire, težave pri delu SSD

Nato sem kodirala še osno, in sicer sem združila vse pojme in kategorije pod temo, h kateri spadajo. Podatke sem razbrala iz tabele, kot je razvidno v tabeli zgoraj. Tako sem dobila urejeno celoto tem in njim pripadajoče pojme ter kategorije. S krepko pisavo je označena tema, s polno črno piko je označena kategorija, s prazno črno piko pa pojem. Številke izjav in črke intervjujev pa sem dodala v oklepaju.

Prilagam primer (celoten postopek osnega kodiranja je razviden iz Priloge 3):

Izobrazba

- Poklicni profil
 - o Socialna delavka (A1, B1, F1)
 - o Pedagoginja, profesorica sociologije (C1, D1)
 - o Psihologinja (E1)

4. Rezultati

Na podlagi opravljenega kodiranja intervjujev sem predstavila rezultate, in sicer na način, da sem združevala kategorije in pojme, ki pripadajo posamezni temi in se med seboj povezujejo. Tiste teme, ki govorijo o podobnih stvareh, sem med seboj združila. Rezultati so torej predstavljeni glede na teme, ki sem jih izbrala s pomočjo opredeljenih raziskovalnih vprašanj.

4.2 Izobrazba šolskih svetovalnih delavk in trajanje zaposlitve na tem področju

Izobrazba šolskih svetovalnih delavk Zgornje Savinjske doline je dokaj raznolika. Šolska svetovalna delavka 1 je po izobrazbi univerzitetna diplomirana socialna delavka (»Univerzitetna diplomirana socialna delavka./« (A1)) in dela na področju šolske svetovalne službe že 40 let (»40 let/ (A4), sem tik prek upokojitvijo.«).

Tudi šolska svetovalna delavka 2 je po izobrazbi univerzitetna diplomirana socialna delavka (»Univerzitetna diplomirana socialna delavka./« (B1)), na področju šolske svetovalne službe pa je zaposlena 20 let (»20 let./« (B3)).

Šolska svetovalna delavka 3 je po izobrazbi diplomirana pedagoginja in profesorica sociologije (»Diplomirana pedagoginja, profesorica sociologije./« (C1)), na področju šolske svetovalne službe pa je zaposlena že 28 let (»28 let./« (C3)).

Šolska svetovalna delavka 4 je po poklicu prav tako univerzitetna diplomirana pedagoginja in profesorica sociologije (»Univerzitetna diplomirana pedagoginja in profesorica sociologije./« (D1)), v šolski svetovalni službi pa je zaposlena 5 let (»5 let./« (D3)).

Šolska svetovalna delavka 5 je po poklicu univerzitetna diplomirana psihologinja (»Univerzitetna diplomirana psihologinja./« (E1)), na področju šolske svetovalne službe pa dela že 12 let (»12 let./« (E3)).

Šolska svetovalna delavka 6 pa je po izobrazbi diplomirana socialna delavka (»Diplomirana socialna delavka./« (F1)) in je na področju šolske svetovalne službe zaposlena 10 let (»10 let./« (F3)).

4.3 Kdo je lahko zaposlen v šolski svetovalni službi?

To, kdo je lahko zaposlen v šolski svetovalni službi, določa Pravilnik o izobrazbi učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževalnem programu osnovne šole. Na področju šolske svetovalne službe se lahko zaposlijo naslednji poklicni profili: socialni delavec, psiholog, socialni pedagog ali specialni pedagog.

Tudi iz odgovorov šolskih svetovalnih delavcev sem lahko razbrala skoraj identične odgovore na to vprašanje. Povedali so, da so v šolski svetovalni službi lahko zaposleni profili, ki sem jih prej naštel (»Socialni delavec, specialni pedagog, socialni pedagog, psiholog.« (B2)).

Tudi ravnateljica sta na to vprašanje odgovorila zelo podobno. (»/To določa Pravilnik o izobrazbi učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževalnem programu osnovne šole./« (G1)).

4.4 Delo šolskega svetovalnega delavca (vloga, naloge, načini dela)

Delo šolskega svetovalnega delavca je vsekakor zelo raznoliko, raznolikost se še poveča, če je šola manjša (»Je zelo razgibano/ (F4), odvisno, na kako veliki šoli delaš./ Če si na šoli, ki ima manj kot 20 oddelkov, se seveda raznolikost dela poveča./ (F5)«). Delo je odvisno tudi od poklicnega profila šolskega svetovalnega delavca. Šolska svetovalna delavka, ki je po poklicu psihologinja, je povedala, da se njihovo delo vsekakor razlikuje od dela socialnih delavcev v šolski svetovalni službi (»Delo šolskega svetovalnega delavca je močno odvisno od profila, torej od same izobrazbe./ (E18) Psihologi imamo npr. različne kompetence od socialnih delavcev in smo verjetno bolj usmerjeni na razgovore in psihološko svetovanje.«).

Vloga šolskega svetovalnega delavca je sodelovanje z učenci, njihovimi starši in tudi z vsemi strokovnimi delavci na šoli (»/Moja vloga je, da sodelujem tako z učenci, njihovimi starši kot tudi z vsemi strokovnimi delavci na šoli./ (A5)«). Tudi druga šolska svetovalna delavka je povedala podobno in dodala, da je za doseg ciljev potrebno medsebojno sodelovanje vseh (»Večino nalog šolske svetovalne službe je možno izvesti le v sodelovanju z ostalimi strokovnimi delavci šole./ (C4) /Medsebojno sodelovanje vseh strokovnih delavcev in vodstva šole je nujno potrebno za doseg zastavljenih ciljev./ (C5)«). Sodelovanje poteka tudi z zunanjimi institucijami, kadar se

pokaže potreba po tem (»Poleg tega pa seveda se moram /v nekaterih primerih povezovati tudi z zunanjimi institucijami/ (A6), npr. s centri za socialno delo, mladinskimi centri ipd.«). Naloge šolskih svetovalnih delavcev so zelo raznolike, odgovorni so za vodenje poklicne orientacije, torej za to, da učence usmerijo na pravo pot za izbiro poklica glede na njihove želje in seveda uspeh ter sposobnosti. Naloga šolskih svetovalnih delavcev je tudi vpis šolskih novincev, tako tistih, ki so prvošolčki, kot tistih, ki se vpišejo na šolo med letom. Naloga šolskih svetovalnih delavcev je tudi delo z učenci z učnimi, vedenjskimi težavami in z učenci s posebnimi potrebami. V teh primerih vodijo šolski svetovalni delavci vso dokumentacijo in pripravo na to, da učenci lahko pridobijo odločbo o usmerjanju, s pomočjo katere imajo določene prilagoditve, ki so jim v pomoč glede na njihove potrebe. Delajo tudi z nadarjenimi učenci (»Usklajujemo delo z nadarjenimi učenci, jih usmerjamo in za njih pripravljamo udeležbo na delavnicah za nadarjene./ (E14)«). Velikokrat se po pomoč k šolskim svetovalnim delavcem obrnejo tudi učitelji, ko imajo kakšne težave z učenci ali njihovimi starši. Šolska svetovalna delavka se takrat poskuša pogovoriti z učencem in staršem, skupaj poskušajo najti neko najboljšo rešitev za določeno situacijo (»/Moje naloge so zelo raznolike, učence vodim skozi poklicno orientacijo,/ (A7) da si lažje izberejo poklicno pot oziroma pot v srednjo šolo, informiram jih o prostih mestih, jih povabim na pogovore, kjer poskušamo najti najboljšo rešitev. /Urejam tudi vpise šolskih novincev,/ (A8) prvošolcev in vseh tistih, ki se izpišejo ali vpišejo tekom leta. /Delam z učenci, ki imajo učne težave,/ (A9) /vedenjske težave,/ (A10) vedno, /ko so kakšne težave, se učitelji obrnejo name/ (A11) in potem se jaz pogovorim z učencem o kakršnikoli težavi je že govora. /Tudi za učence, ki imajo odločbo, skrbim,/ (A12) že od začetka vodim vso dokumentacijo za pripravo na to, da lahko učenec sploh pride do odločbe.«). Sodelujejo tudi pri izrekanju vzgojnih ukrepov, na timskih sestankih ipd. (»Sodelovanje na timskih sestankih, razreševanje konfliktov med učenci, sodelovanje pri izrekanju vzgojnih ukrepov, /pomoč razrednikom pri izboljševanju razredne klime./ (D10)«). Ker pa so v Zgornji Savinjski dolini šole manjše in je manj oddelkov, nekatere šolske svetovalne delavke niso za polni delovni čas zaposlene na tem delovnem mestu. V času do zaposlitve polnega delovnega časa opravljajo druge zadolžitve in naloge (»/Ker smo majhna šola, nisem za polni delovni čas zaposlena kot šolska svetovalna delavka./ (A14) 50 % sem zaposlena kot šolska svetovalna delavka, 20 % kot svetovalna delavka za vrtec in 30 % kot pomočnica ravnateljice za vrtec.«).

Kakorkoli že pogledamo, so vse šolske svetovalne delavke povedale, da je njihovo delo zelo raznoliko, vsak dan drugačno in da si dneva ne morejo vnaprej organizirati, ker pridejo vmes k njim na pogovor učenci ali učitelji s svojimi težavami, ki jih je treba rešiti (»/Določim si neke naloge, ki jih moram opraviti, potem pa vmes prihajajo k meni učenci s svojimi težavami, ki jih je treba rešiti./ (A15) Dela mi nikoli ne zmanjka.«). Strinjajo se, da jim dela nikoli ne zmanjka.

Njihovo delo je velikokrat tudi preventivno, saj na ta način lahko pravočasno odpravijo majhne težave, ki bi lahko kasneje prerasle v veliko večje težave (»Delujemo preventivno/ (E9) in smo /vodje različnih projektov./ (E10)«).

4.5 Sodelovanje z učenci, starši in drugimi strokovnimi delavci

Sodelovanje z učenci poteka dnevno, učenci prihajajo po nasvete, po pomoč, na šolske svetovalne delavke se obrnejo, kadar so v kakšni stiski (»/Sodelovanje z učenci poteka na dnevni bazi. Učenci veliko prihajajo k meni po nasvete./ (A20) Menim, da je /bistvo šolskega svetovalnega dela, da imaš čas za tistega, ki pride./ (A21) Da ga poslušаш, ker pride zato, ker ima neko težavo. Če boš mu rekel, da naj pride kasneje, bo lahko že prepozno ali pa si bo premislil.«). Tudi druga šolska svetovalna delavka je na zelo podoben način povedala, kako poteka sodelovanje z učenci: »/Sodelovanje z učenci, ki imajo učne težave,/ C10) /vedenjske težave/ (C11) ali /kakršnekoli stiske,/ (C12) se obrnejo name in skupaj potem iščemo najboljše rešitve.« Šolska svetovalna delavka 4 je povedala še, da sodeluje z učenci pri urah individualne socialne pomoči, pri individualnih razgovorih, ko nastopijo razne stiske ali težave, poleg tega pa tudi z učenci zaključnih razredov pri poklicni orientaciji, kjer skupaj poskušajo najti najboljšo rešitev za nadaljnjo poklicno pot (»/Z učenci sodelujem pri urah ISP-ja,/ (D15) poklicni orientaciji, /individualnih razgovorih ob stiskah, vzgojnih težavah./ (D16)«). Šolska svetovalna delavka 5 je dodala še, da učenci k njej prihajajo po potrebi, z nekaterimi pa ima tudi tedensko dogovorjene urnike dela (»/Sodelovanje poteka vsakodnevno, običajno preko razgovorov./ (E19) /Učenci prihajajo po potrebi,/ (E20) z nekaterimi imam tedensko dogovorjene urnike dela.«).

Sodelovanje s starši poteka, kadar ima njihov otrok takšne težave, da je to sodelovanje potrebno. Šolske svetovalne delavke so staršem v oporo, nudijo jim pomoč in nasvete (»/Staršem sem v oporo, ko jo potrebujejo./ (A16) /Nudim jim pomoč in nasvete,/ (A17) takrat ko ne vedo več, kako naprej s težavami njihovih otrok.«). Ko se njihovega otroka

vpelje v postopek usmerjanja, jim svetujejo, jim dajo vse v vednost in seveda je za vse potreben podpis staršev (»Svetujem jim glede usmeritev,/ (A18) sama /brez vednosti in podpisa staršev ne delam ničesar./ (A19) Starši morajo biti seznanjeni z vsem, kar se dogaja z njihovim otrokom.«). Ena izmed šolskih svetovalnih delavk je dejala, da s starši učencev sodeluje predvsem takrat, ko so težave globlje (»/Sodelovanje s starši učencev, predvsem takrat, ko so težave globlje, ko se mora raziskovati druge možnosti, da se otroka uvede v postopek usmerjanja./ (C13)«). Ena izmed šolskih svetovalnih delavk je dodala še, da s starši sodeluje na roditeljskih sestankih, individualnih pogovorih, govorilnih urah, timskih sestankih za otroke z odločbami (»/S starši sodelujem na roditeljskih sestankih,/ (D11) /na individualnih pogovorih,/ (D12) /govorilnih urah,/ (D13) /timskih sestankih za otroke z odločbami./ (D14)«). Šolska svetovalna delavka 5 pove podobno, da se starši obrnejo nanjo, ko so v stiski, ko potrebujejo pomoč ali zgolj kakšno informacijo (»/Starši se na mene obračajo, kadar prihaja do stisk ali pa potrebujejo pomoč ali kakšno informacijo./ (E22)«).

Z ostalimi strokovnimi delavci sodelujejo, ko nudijo pomoč in podporo učencem. Poleg tega pa se tudi učitelji obrnejo po pomoč k šolskim svetovalnim delavkam, ko se znajdejo v situacijah, ki so težje in potrebujejo še kakšen drug pogled na situacijo, kakšen nasvet ali zgolj potrditev, da delajo prav (»/Menim, da z ostalimi strokovnimi delavci dobro sodelujemo, ko skupaj delamo z otrokom, ki potrebuje pomoč in podporo./ (A22)«). Z učitelji sodelujejo tudi na dnevni bazi (»/Z drugimi strokovnimi delavci sodelujem na dnevni bazi, predvsem z učitelji učencev, ki imajo takšne in drugačne težave, ko skupaj raziskujemo možne rešitve in ko tudi sama raziskujem, kako se učenec vede v razredu./ (C14)«). Tudi šolska svetovalna delavka 4 je povedala, da z učitelji sodeluje takrat, ko nastopijo težave z učenci v razredu, ko se dela z otroki, ki imajo odločbe, sodelujejo pri pripravi roditeljskih sestankov (»/Z učitelji sodelujem dnevno ob nastanku težav z učenci v razredu,/ (D17) /pri usklajevanju dela z učenci z odločbami,/ (D18) /na roditeljskih sestankih,/ (D19) aktivih, konferencah ...«). Občasno poteka sodelovanje s sodelavci tudi preko elektronske pošte (»/S sodelavci občasno komuniciram tudi preko elektronske pošte – kadar gre za kakšna obvestila, navodila, razdeljevanje obrazcev, soglasij itd./ (E23)«).

Ena izmed šolskih svetovalnih delavk je lepo na kratko povzela sodelovanje z vsemi takole: »Šolsko svetovalno delo je namenjeno učencem, staršem in učiteljem. /Gre za medsebojno sodelovanje, pomoč,/ (B24) /informacijo, nasvet/ (B25) ali /podporo pri

učenju./ (B26) organizaciji časa, motivaciji, soočanju z negativnimi čustvi, konflikti z vrstniki, težkimi družinskimi situacijami, vzgojnimi težavami, odločanju za poklic ...» Tudi druga je povedala, da sodelovanje z vsemi poteka osebno, in sicer individualno ali skupinsko (»/Osebno./ (F7) /individualno/ (F8) ali /vsi skupaj./ (F9) s starši ali s starši in učenci.«).

Tudi ravnateljica je povedala, da sodelovanje s šolsko svetovalno delavko poteka dnevno, da če ni neposredno vključena, je kljub temu o vsem obveščena (»/S šolsko svetovalno službo sodelujem na dnevni bazi, tudi če nisem neposredno vključena v določeno obravnavo, sem o vsem obveščena in vem, kaj se dogaja./ (G13) /Prav vključim pa se takrat, ko tako učitelj kot šolska svetovalna delavka ne moreta več sama rešiti določene situacije./ (G14)«). Ravnatelj je povedal podobno, da s šolsko svetovalno delavko prav tako sodelujeta na dnevni bazi in da sproti rešujeta tiste naloge, ki so jima skupne (»/S socialno delavko sodelujeva vsakodnevno in sproti rešujeva skupne zadolžitve./ (H6)«).

4.6 Ovire, težave, na katere pri svojem delu naletijo šolske svetovalne delavke

Šolske svetovalne delavke so si bile kar enotne glede tega, da jim veliko oviro pri njihovem delu predstavlja preveč administrativnega dela, ki jim včasih onemogoča dovolj kvalitetno neposredno delo z učenci in tistimi, ki potrebujejo njihovo pomoč (»/Pri mojem delu mi največ težav povzroča preveč administracije./ (A23) Če nekaj ni zapisano, to ne velja. /Problem je, ker mi potem primanjkuje časa in energije za pravo socialno delo./ (A24)«). Včasih so ovira tudi starši in njihovo nesodelovanje ali njihova prevelika pričakovanja do šolskih svetovalnih delavk, vendar so vse do sedaj to oviro uspešno razreševale. Šolska svetovalna delavka 5 omenja kot oviro tudi to, da se starši včasih težko sprijaznijo s tem, da ima njihov otrok težave in da bi mu kakšna zunanja obravnava koristila (»/Starši se težko sprijaznijo, da ima otrok težave in da bi ga bilo smiselno vključiti še v kakšno zunanjo obravnavo./ (E26)«). Ena izmed šolskih svetovalnih delavk je ovire oziroma težave, s katerimi se srečuje, opredelila kot poklicne in kot osebne (»/Poklicno: kronično pomanjkanje časa zaradi izpolnjevanja in urejevanja raznih statističnih poročil ministrstvu, zavodu, posameznikom./ (B27) /Osebno: še vedno ne znam pustiti službene probleme v službi!./ (B28)«). Kot oviro ena izmed šolskih svetovalnih delavk omenja tudi to, da lahko imajo glede na število otrok

na šoli samo eno svetovalno delavko, ki mora opravljati celotno delo šolske svetovalne službe. Poleg tega pa v večini primerov večina ni za polni delovni čas zaposlena kot šolska svetovalna delavka, ampak mora opravljati tudi druga dela (»Prav tako imajo le redke šole na podežlju polno zaposlenega svetovalnega delavca – torej 100 %. To je odvisno od števila oddelkov na šoli. /Sama sem zaposlena kot svetovalna delavka le 60 %, 40 % pa moram opravljati druga dela./ (C15) /Vemo pa, da so razmere iz leta v leto težje in vsako leto potrebuje mojo pomoč več otrok, staršev in kolegic, pa čeprav se število oddelkov manjša./ (C16)«). Tudi šolska svetovalna delavka 4 govori o tem, da je težava pomanjkanje časa, poleg tega pa omenja tudi pomanjkanje znanj z vseh področij, ki jih pokriva šolsko svetovalno delo (»/Pomanjkanje časa,/ (D20) /premalo znanj z vseh področij, ki jih pokriva naše delo./ (D21)«). Poleg tega pa omenja tudi, da ji manjka oseba, na katero bi se lahko obrnila in jo povprašala o strokovnih vprašanjih, ki se ji pri delu porajajo in na katere ne ve odgovora (»/Nimamo konkretne osebe, na katero se lahko obrneš po pomoč v zvezi s strokovnimi vprašanji z našega področja./ (D22)«). Šolska svetovalna delavka 6 pa govori o tem, da bi bil na šoli potreben tim svetovalnih delavcev, saj bi bilo na ta način po njenem mnenju manj dilem in ovir (»/Manj bi bilo ovir, dilem, če bi imela na šoli tim svetovalnih delavcev .../ (F10)«).

4.7 Pogled šolskih svetovalnih delavk in ravnateljev na socialno delo na področju šolske svetovalne službe, doprinos socialnega delavca in zaposljivost le-teh v šolski svetovalni službi

Šolskim svetovalnim delavkam, katerih poklicni profil je socialna delavka, se zdi socialno delo na področju šolske svetovalne službe potrebno (»/Menim, da je socialno delo na področju šolske svetovalne službe potrebno, saj smo socialni delavci usposobljeni za to, da res prisluhnemo sogovorniku in da ga tudi zares slišimo./ (A25)«). Govora je o tem, da lahko socialni delavci enako kakovostno opravljamo to delo, vendar so za to potrebna dodatna izobraževanja in seveda velika mera lastne angažiranosti (»/Osebno menim, da socialni delavci lahko enakovredno in enako kakovostno opravljamo delo šolske svetovalne službe kot drugi profili./ (B29) /Je pa potrebne veliko lastne angažiranosti,/ (B30) /dodatnega izobraževanja/ (B31)«). Socialni delavec na situacijo pogleda širše in se pogovori z vsemi vpletenimi v situacijo (»/Opažam, da psihologi kar »nekaj izmerijo, testirajo« in imajo rešitev./ (F12) /Socialni delavec mogoče v nekaterih situacijah pogleda širše, se pogovori z več

vpletenimi .../ (F13)«. Glede doprinosa socialnega delavca v šolsko svetovalno službo povedo, da je doprinos vsekakor to, da socialni delavec zna vzpostaviti dober stik z ljudmi (»/Socialni delavec lahko prinese prav ta boljši stik z ljudmi. Socialni delavci znamo vzpostaviti dober stik, kontakt z ljudmi in zato menim, da imamo manj težav pri sodelovanju s starši./ (A26)«). Omenjajo tudi doprinos na področju dela z družino (»/Vsekakor pri delu z družino je socialni delavec zelo dobrodošel profil v šolski svetovalni službi./ (B32)«). Ena izmed socialnih delavk upa, da se doprinos socialnega dela pozna, odkar je svetovalna služba v osnovni šoli (»/Upam, da se naš doprinos že pozna, odkar je svetovalna služba v OŠ./ (F14)«). Socialne delavke so si enotne glede tega, da je zaposljivost socialnih delavcev v šolski svetovalni službi slaba, da nas na tem področju izpodrivajo drugi poklicni profili. Odgovori socialnih delavk na to vprašanje so bili naslednji: »/Menim, da je zaposljivost slaba,/ (A27) predvsem zaradi tega, ker /pedagogu se lahko dodelijo individualne ure za delo z učenci, kar se socialnim delavcem ne more./ (A28) Pa tudi na primer /psihologi so usposobljeni, da opravljajo razne teste./ (A29) /Socialno delo znotraj šolske svetovalne službe bi se moralo bolj razvijati, vendar so za to potrebne spremembe že v času študija./ (A30)«; »/Po mojem ne kaže najbolje./ (B33) /Mislim, da nas bodo v bodoče »izpodrinili« določeni drugi profili./ (B34)«; »/Ja, v šolah smo kar v manjšini. Menim, da raje zaposlijo kateri drug profil./ (F15)«.

Šolski svetovalni delavki, ki sta po poklicu pedagoginji in profesorici sociologije, govorita o tem, da je šolsko svetovalno delo povezano s socialnim delom (»/Šolska svetovalna delavka se pri svojem delu ves čas srečuje s socialnim delom./ (C17)«). Druga dodaja, da ima socialni delavec kompetence, ki so pri šolskem svetovalnem delu pomembne, torej je empatičen, začuti težave in stiske posameznika (»/Zato mora biti empatičen, začutiti težave in stiske ter tako pomagati, kar socialni delavec najverjetneje ima./ (D23)«). Ena izmed njiju doprinos socialnega delavca v šolsko svetovalno službo vidi pri vzpostavljanju stika s sodelujočimi in pristopu na pravi način (»/Vsekakor je socialno delo znotraj šolske svetovalne službe zelo dobrodošlo, predvsem na področju tega stika z vsemi sodelujočimi./ (C18) /Socialno delo je občutljivo za stiske in težave in zato zna pristopiti takoj, ko je potrebno, in na pravi način./ (C19)«). Druga pa omenja, da je socialni delavec dobrodošel v svetovalni službi, saj bi se v okviru znanja lahko dopolnjeval s pedagogom in psihologom, hkrati pa dodaja, da bi se v trenutnih razmerah v šolski svetovalni službi najbolj potreboval

psiholog (»/Socialni delavec je seveda dobrodošel v vsaki svetovalni službi, saj bi se na strokoven način in v okviru njegovega znanja in izkušenj s tega področja lahko dopolnjeval s šolskim pedagogom in psihologom./ (D24) Ampak če pogledam širše, bi bil v trenutnih razmerah v družbi veliko bolj kot socialni delavec v svetovalni službi nujen psiholog.«). Ena izmed njiju je glede zaposljivosti socialnih delavcev v šolski svetovalni službi mnenja, da jih bodo izpodrinili drugi profili, kljub temu da so pomemben del šolske svetovalne službe (»/Vsekakor so zelo pomemben del šolske svetovalne službe,/ (C20) /vendar se mi zdi, da jih izpodrivajo drugi profili./ (C21)«). Druga pa je mnenja, da socialni delavec ni najboljši profil šolske svetovalne službe, v primeru, da je na šoli le ena oseba, ki opravlja delo šolskega svetovalnega delavca (»/Menim, da ta profil ni najboljša rešitev v šolski svetovalni službi, v primeru, da je na šoli le ena oseba, ki opravlja delo šolskega svetovalnega delavca./ (D25) /Kadar je potreba po več svetovalnih delavcih, pa je seveda zelo dobrodošel v timu./ (D26)«).

Šolska svetovalna delavka, ki pa je po poklicu psihologinja, vidi vlogo socialnega dela na področju šolske svetovalne službe predvsem v podpori družinam. Govori tudi o tem, da smo socialni delavci manj opremljeni z veščinami svetovanja na področju strategij učenja in psiholoških stisk (»/Vidim ga v smislu podpore družinam, ki doživljajo različne socialno-ekonomske stiske, pa tudi stiske v odnosih./ (E28) /Predvsem je potrebno starše in otroke poslušati in jih potem po potrebi ustrezno napotiti v zunanjo obravnavo./ (E29) /Verjetno pa so socialni delavci nekoliko manj opremljeni z veščinami svetovanja na področju učnih strategij in psiholoških stisk ter svetovanja./ (E30)«). Psihologinja vidi doprinos socialnega delavca v šolsko svetovalno službo predvsem v sistematičnem delu z družinami, ki potrebujejo celostno obravnavo (»/Sistematično delo z družinami, ki potrebujejo celostno obravnavo./ (E31)«). Psihologinja glede zaposljivosti socialnih delavcev v šolski svetovalni službi pove, da je verjetno odvisna tudi od tega, kakšen kader si želi ravnatelj. Meni, da je v šolski svetovalni službi zaposlenih veliko socialnih delavcev in da primanjkuje psihologov (»/Verjetno je zaposljivost odvisna od vodstva – torej kakšen kader si ravnatelj želi./ (E32) /Verjetno ima vsak profil svoje prednosti./ (E33) Veliko je odvisno tudi od osebnosti človeka in odprtosti do otrok, staršev in učiteljev. /Glede na to, da psihologov primanjkuje, bi rekla, da je delež socialnih delavcev v šolskih svetovalnih službah precej velik./ (E34)«).

Ravnateljica vidi socialno delo na področju šolske svetovalne službe kot zelo dobrodošlo, saj se ji zdi pomembno, da se na določene situacije pogleda s socialno delavskega vidika (»/Menim, da je socialno delo na področju šolske svetovalne službe več kot dobrodošlo./ (G15) /Ker imamo v vsaki generaciji takšne situacije, ki jih je dobro reševati s socialno delavskega položaja, da se pogleda na situacijo z vidika socialnega dela./ (G16)«). Tudi ravnatelj vidi socialno delo kot pomemben del šolskega svetovalnega dela (»/Socialno delo je zagotovo pomemben del šolskega svetovalnega dela./ (H7)«). Ravnatelj vidita doprinos socialnega delavca v šolsko svetovalno službo na enak način, in sicer v delu z družino, v širšem raziskovanju otrokove socialne mreže (»/Prav to delo z družino, raziskovanje, od kod izvirajo težave, ta širša slika, raziskovanje socialne mreže učenca./ (G17)«; »/Doprinos socialnega delavca je predvsem pri raziskovanju socialne mreže otrok,/ (H8) /sodelovanja z družino./ (H9)«). Ravnateljica je omenila, da nima podatka o tem, kako je z zaposljivostjo socialnih delavcev v šolski svetovalni službi, vendar pa meni, da še posebej v mestih raje zaposlijo kakšen drug profil kot socialnega delavca (»/Se mi pa zdi, da sploh v mestih raje zaposlijo kakšnega specialnega pedagoga, socialnega pedagoga ali psihologa./ (G19)«). Ravnatelj pa je mnenja, da je zaposljivost povezana s kompetencami, ki jih posameznik ima in jih lahko tudi dokaže s certifikati (»/Zaposljivost pa je povezana s kompetencami, ki jih posameznik obvlada in s certifikati tudi izkaže./ (H11)«).

4.8 Spretnosti, reference, ki jim pri zaposlovanju šolskih svetovalnih delavcev dajejo ravnatelj prednost

Ker ravnatelja, s katerima sem delala intervju, še nista zaposlovala šolskega svetovalnega delavca, sem jima dejala, da naj si predstavljata, da bi ga zaposlovala; katere so tiste spretnosti in kompetence, ki bi jih kandidat za to delovno mesto moral izkazati, da bi rekla, da je ravno on tisti, ki ga iščeta.

Ravnateljici je pomembno, da je oseba komunikativna, da ima sposobnost organizacije, da je fleksibilna. Pomembno se ji zdi, da ima oseba znanja z veliko različnih področij, ki bi jih pri šolskem svetovalnem delu potrebovala. Omenila je, da je vsekakor prednost imeti psihologa, saj lahko le-ta opravi tudi različna psihološka testiranja (»/Če bi zaposlovala novega šolskega svetovalnega delavca, bi gledala na to, kako je oseba komunikativna,/ (G2) /pomembne so sposobnosti organizacije,/ (G3)

/fleksibilnost,/ (G4) /veliko znanja z različnih področij je zagotovo prednost./ (G5) /Vsekakor je recimo prednost imeti psihologa, ki lahko opravi tudi različna psihološka testiranja./ (G6)«).

Ravnatelj pa bi poleg izobrazbenih pogojev upošteval tudi socialne veščine, to, da bi imel kandidat čut za otroke, da bi bil čim bolj vsestranski (»Dejansko še nisem zaposloval socialnega delavca. /Bi pa poleg izobrazbenih pogojev/ (H2) gotovo /upošteval še socialne veščine,/ (H3) /čut za otroke,/ (H4) vsestranskost ...«).

4.9 Timsko delo šolskih svetovalnih delavcev (intervizija, supervizija, aktivni)

Šolske svetovalne delavke šol Zgornje Savinjske doline se srečujejo na aktivih, kjer se pogovarjajo o skupnih projektih, podelijo si mnenja, težave, izmenjajo izkušnje, se obveščajo o aktualnostih z njihovega področja (»/Šolske svetovalne delavke šol Zgornje Savinjske doline se srečujemo na aktivih,/ (A31) /kjer se pogovorimo o težavah, ki jih ima katera. Pogovorimo se o skupnih projektih, podelimo mnenja./ (A32) To se mi zdi dobra oblika timskega dela.«; »/Me imamo aktive na ravni celotne Zgornje Savinjske doline, ker so šole majhne in je na vsaki zaposlena le ena svetovalna delavka./ (D27) /Na aktivih si pomagamo z izkušnjami, organiziramo skupne aktivnosti, se obveščamo o aktualnostih z našega področja./ (D28)«). Vsaka ima svoj pristop in svoje znanje, tako se lahko dopolnjujejo v uspešno celoto (»/Šolske svetovalne delavke Zgornje Savinjske doline se srečujemo na aktivih,/ (C23) kjer vsaka izmed nas svojo specifično profila, znanje ter svoj pristop podeli z nami in se tako dopolnjujemo v uspešno celoto.«). Eni izmed šolskih svetovalnih delavk se ti aktivni zdijo najbolj učinkovit in uporaben način sodelovanja, kjer lahko pridobijo nove informacije, ideje in se predvsem povezujejo (»/Po mojem mnenju je še najbolj učinkovito in uporabno sodelovanje na aktivu – konkretno na Aktivu zgornjesavinjskih svetovalnih delavk – kjer si vsaj lahko prosto izmenjamo konkretne izkušnje, težave in pomisleke. Dobimo kakšno novo informacijo, idejo, predvsem pa se povezujemo./ (E37) /Tega je premalo./ (E38)«).

Govorijo tudi o študijskih skupinah, ki jih organizira Zavod za šolstvo, vendar so po njihovem mnenju neuporabne (»/Potekajo študijske skupine, ki so v zadnjem času zaradi vsebin, ki jih pripravlja Zavod za šolstvo, zelo neuporabne. Počutimo se neslišane./ (E36)«).

Supervizije in intervizije se nekatere udeležujejo, vendar so le-te v manjšini. Tudi tiste, ki se ju udeležujejo, govorijo o tem, da premalokrat (»/Supervizije se kdaj udeležim, ampak vsekakor premalo./ (A33)«; »/Za intervizijo in supervizijo pa niti nimam časa, da bi se jih udeleževala (prevoz!, pomanjkanje časa, določen termin – takrat ko jaz ne utegnem ...)/ (B36) Je pa to super zadeva.«; »/Supervizije na žalost ni, pa si jo zelo želimo./ (E35)«; »/Intervizije/supervizije se udeležujemo nekatere./ (F18) /Vendar vsekakor preredko, zaradi pomanjkanja časa./ (F19)«).

Tudi z ravnateljema sem se pogovarjala o tem, da sem iz intervjujev s šolskimi svetovalnimi delavci razbrala, da si želijo imeti supervizijo, intervizijo, kjer bi lahko podelili svoje misli, skrbi in dileme z drugimi, in ju vprašala, kaj menita glede tega, in če je po njunem mnenju to sploh mogoče zagotoviti. Ravnateljica je bila ob tem vprašanju najprej začudena in mi je dejala, da do nje še ni prišla nobena želja s strani šolske svetovalne delavke, da bi si to želela imeti. Dejala je, da organizacija supervizije s sabo potegne veliko stroškov, ki jih posamezna šola sama zase ni zmožna kriti. Je pa predlagala, da bi bilo to izvedljivo znotraj aktiva, da bi se šole med seboj povezale, vsaka bi prispevala nekaj denarja in na takšen način bi se supervizija šolskim svetovalnim delavkam lahko omogočila. Vendar pa je vsekakor potrebno, da izrazijo željo po tem (»/Supervizija kot takšna, da bi jo omogočila vsaka šola posebej, menim, da bi bila kar težava, sploh zaradi stroškov, ki jih to prinaša./ (G21) /Znotraj aktiva, ki ga imajo svetovalne delavke šol Zgornje Savinjske doline, pa če bi izrazile to željo, pa menim, da bi se dalo kaj urediti in bi se vse šole dogovorile in bi vsaka nekaj prispevala za to, da bi se supervizija lahko izpeljala./ (G22)«).

Tudi ravnatelj je bil mnenja, da je supervizorja potrebno plačati in da si glede na to, da so šole v Zgornji Savinjski dolini majhne, ne morejo privoščiti takšnih stroškov. Je pa omenil tudi, da si na njihovi šoli nekateri strokovni delavci supervizijo in podobne metode plačajo sami (»/Supervizorja je treba plačati in glede na to, da smo majhne šole, si bi to težko privoščili./ (H12) /Nekateri strokovni delavci si tovrstne metode plačajo sami./ (H13)«).

5. Razprava

Z rezultati raziskave sem zadovoljna, saj sem dobila odgovore na vsa raziskovalna vprašanja, ki sem jih zastavila. Veseli me, da je moja raziskava potrdila to, kar sem predvidevala, da bodo sogovorniki povedali glede zaposljivosti socialnih delavcev na področju šolske svetovalne službe. Že prej sem bila mnenja, da je zaposljivost socialnih delavcev na tem področju dokaj slaba, z raziskavo sem ta svoja opažanja samo še potrdila. Poleg tega sem dobila tudi vpogled v to, kaj šolske svetovalne delavke in ravnatelja menita o tem, kaj je lahko tisto, kar lahko socialni delavec prispeva, doprinese v šolsko svetovalno službo. To se mi zdi pomembno, saj bom na podlagi tega lahko pripravila predloge, za katere upam, da bodo vsaj malo prispevali k temu, da se zaposljivost socialnih delavcev na tem področju izboljša.

Ko sem šolske svetovalne delavke in ravnatelja spraševala po tem, kdo je lahko zaposlen v šolski svetovalni službi, so vsi takoj odgovorili, da to določa Pravilnik o izobrazbi učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževalnem programu osnovne šole. To mi je dalo vedeti, da se vse začne pri poznavanju ustrezne zakonodaje, ki jo vsekakor mora dobro poznati tudi šolski svetovalni delavec. Ker so omenjali ta pravilnik, sem tudi sama preverila, kaj določa glede tega, kdo je lahko šolski svetovalni delavec. V petem členu pravilnika lahko preberemo, da je »svetovalni delavec lahko tisti, ki je končal univerzitetni študijski program defektologije, pedagogike (smer pedagogika), psihologije, socialnega dela, socialne pedagogike ali specialne in rehabilitacijske pedagogike ali tisti, ki je končal magistrski študijski program druge stopnje psihologije, pedagogike, socialnega dela, socialnega dela z družino, socialnega vključevanja in pravičnosti na področju hendikepa, etničnosti in spola, duševnega zdravja v skupnosti, socialne pedagogike, specialne in rehabilitacijske pedagogike, supervizije, osebnega in organizacijskega svetovanja, inkluzivne pedagogike ali inkluzije v vzgoji in izobraževanju (Pravilnik o izobrazbi učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževalnem programu osnovne šole, Ur. l. RS št. 109/11, 10/12, 92/12, 49/13 in 75/15).«

Delo šolskih svetovalnih delavk je zelo raznoliko, razgibano. Ker so šole v Zgornji Savinjski dolini manjše, večina svetovalnih delavk ni za polni delovni čas zaposlena v svetovalni službi, ampak samo določen del, v ostalem delu pa opravlja druge naloge in zadolžitve po navodilih ravnatelja. Nekatere opravljajo zraven še funkcijo vodje

vtca, razna jutranja dežurstva, vodijo šolski sklad, imajo nadomeščanja v razredu, sodelujejo na govorilnih urah in podobno. Večinoma vse šolske svetovalne delavke svojo vlogo vidijo v sodelovanju tako z učenci, njihovimi starši kot tudi z ostalimi strokovnimi delavci na šoli in nenazadnje, kadar je potreba po tem, sodelujejo tudi z zunanjimi strokovnimi delavci in institucijami, kot so centri za socialno delo, mladinski centri, zdravstveni domovi in podobno. Predvsem pa je njihova bistvena vloga ta, da vsi skupaj delajo v dobro otroka in zato, da bi bil otrok čim bolj uspešen. Tako kot lahko preberemo tudi v Programskih smernicah (2008, str. 6), da je temeljni cilj šolske svetovalne službe ta, da poskrbi za optimalen razvoj vsakega otroka ne glede na njegov spol, socialno in kulturno poreklo, veroizpoved, narodno pripadnost ali telesno in duševno konstitucijo. Vsi otroci ne glede na vse, imajo pravico do enakih možnosti, da lahko napredujejo v vzgoji in izobraževanju. Tako svetovalne delavke kot tudi ravnatelj so bili mnenja, da je najpomembnejša vloga, naloga šolske svetovalne službe ta, da nudi pomoč, nasvete, oporo, podporo tistim, ki se obrnejo nanjo, kadar so v stiski. Ena izmed svetovalnih delavk je tako lepo povedala, da je bistvo šolskega svetovalnega dela to, da imaš čas za tistega, ki pride, ker pride zato, ker ima neko težavo, ali potrebuje nasvet ali zgolj samo potrditev, da ima prav. Kot je še dodala, je zelo pomembno, da si v trenutku, ko oseba pride k tebi, zanjo vzameš čas, kajti če boš ji rekel, če lahko pride kasneje, bo lahko že prepozno ali pa si bo oseba v tem času že premislila. Pomembne naloge šolske svetovalne službe, ki so jih omenjale tudi same strokovne delavke, so tudi preventivne dejavnosti, s pomočjo katerih poskušajo odpraviti majhne težave, še preden te prerastejo v večje. Kot povesta Baker in Gerler (2004), lahko šolski svetovalni delavci takrat, ko predvidevajo, da se bodo otroci lahko v prihodnje srečali z okoliščinami, kjer bodo njihove vrednote in stališča na preizkušnji, otrokom pomagajo to preprečiti z različnimi programi, ki otrokom pomagajo raziskati in bolje spoznati njihova čustva ter pridobiti večje zaupanje v lastno sposobnost. Kot zelo pomembno nalogo šolske svetovalne službe, ki se zdi tudi meni zelo pomembna, so svetovalne delavke omenjale poklicno orientacijo, ki jo vodijo z učenci zaključnih razredov. To, da se otroci pravilno odločijo za nadaljevanje poklicne poti, je lahko namreč včasih kar velik zalogaj, ki ga spremlja veliko stresa. Težava je predvsem pri tistih otrocih, ki nimajo ideje, kam bi šli naprej, in pri tistih, kjer ideja je, ampak je takšna, da je glede na njihovo šolsko uspešnost nedosegljiva. Menim, da morajo v teh primerih svetovalne delavke do otrok pristopati z veliko mero sočutja in potrpežljivosti. Potrebno je, da res dobro raziščejo vse možnosti, da skupaj raziskujejo vse želje, interese

učenca in potem najdejo kar se da najboljšo rešitev. Menim, da smo na tem področju socialni delavci zelo dobro opremljeni z znanjem, saj znamo k osebi pristopiti na nevsiljiv način, se ji pridružimo v njenem svetu, v tem primeru v njenih idejah, in skupaj raziščemo res vse, tudi tiste najmanjše možnosti, ki bi za otroka lahko imele velik pomen.

Glede sodelovanja šolske svetovalne službe s starši sem od strokovnih delavk izvedela, da na splošno dobro sodelujejo, seveda pa prihaja tudi do raznih nesoglasij, predvsem v situacijah, ko njihov otrok potrebuje zunanjo obravnavo ali pa pred vstopom v postopek usmerjanja. Kot so povedale strokovne delavke, nekateri starši težko sprejmejo dejstvo, da njihov otrok potrebuje pomoč. Vendar so se vse strinjale, da po pogovoru s starši in po tem, ko jim pojasnijo, kaj bo to dobrega prineslo njihovemu otroku, vedno najdejo skupni jezik in potem uspešno sodelujejo v dobro otroka. Tudi tu ne morem mimo tega, da smo v takšnih situacijah socialni delavci dober doprinos v šolsko svetovalno službo, saj smo dobro opremljeni in usposobljeni za delo z družino. Z mojo trditvijo so se strinjale tako strokovne delavke kot tudi ravnatelj, saj so bili vsi mnenja, da je največji doprinos socialnega delavca v šolsko svetovalno službo prav delo z družino, to, da znamo raziskati otrokovo širše okolje in njegovo socialno mrežo. Glede na to, da je na šolah, kot sem lahko razbrala iz intervjujev, čedalje večje število otrok, ki potrebujejo takšno ali drugačno pomoč, kar pa za sabo seveda potegne tudi to, da je potrebno delati s celotno družino, menim, da smo socialni delavci potreben člen šolske svetovalne službe in da je naš prispevek lahko zelo velik. To bi lahko povezala s člankom Čačinovič Vogrinčič in Mešl (2013) z naslovom Svetovalni delavec v sodobni šoli in vrtcu, kjer pišeta o tem, da sodobna šola potrebuje socialno delavko, saj ima le-ta kompetence soustvarjalnega sodelovanja in zmore povezati posameznikove prispevke oziroma prispevke učenca v učinkovit proces pomoči v šoli in tudi v razredu. Še vedno se pogosto dogaja, da sodelovanje s starši ni ena izmed dobro opravljenih nalog. Moramo se zavedati, da se starši po navadi skupaj z nami šele učijo biti spoštljivi in odgovorni zavezniki učenca. Socialno delo z družino, mobilizacija virov družine pogosto prinese obrat v uspešni pomoči. Kot povesta, in s čimer se strinjam tudi sama, se socialni delavci v času študija opremljamo za vzpostavitev delovnega odnosa z družino. Opremimo se s tem, da znamo v procesih podpore in pomoči družini uporabiti svoje sposobnosti soustvarjanja izvirnih delovnih projektov pomoči in podpore. Ena izmed temeljnih nalog šolskih svetovalnih delavcev

je sodelovanje z družinami in drugimi udeleženi v šolskem sistemu v smeri soustvarjanja izvirnih delovnih projektov pomoči in podpore. V članku pišeta tudi o tem, da je šolska svetovalna služba postavljena pred velik izziv, saj lahko nastopi kot nosilka dialoga in je lahko nosilka ravnanja s perspektive moči v šoli kot celoti, je pomembna nosilka ključnih sprememb v šoli in prenosa nove paradigme v šole.

Zelo pomembno je tudi sodelovanje šolske svetovalne službe z učitelji, vodstvom šole in na splošno z vsemi udeleženi. Iz intervjujev sem lahko razbrala, da to sodelovanje poteka dobro. Ravnatelj niso vedno neposredno vključeni v razreševanje težav, vendar pa so vseskozi obveščeni in na tekočem z vsem, kar se dogaja. Kot mi je povedala ravnateljica, se neposredno vključi v razreševanje težav takrat, ko šolska svetovalna delavka in učitelj ne zmoreta več sama ali pa sta porabila že vse razpoložljive možnosti pomoči. Temeljne funkcije šolske svetovalne službe so svetovanje, posvetovanje in koordinacija in za dobro opravljanje teh funkcij je potreben dober odnos z vsemi udeleženi. Šolska svetovalna delavka se preko posebnega svetovalnega odnosa vključuje v procese dogovarjanja, sodelovanja, povezovanja in pobude. Skozi svoje delo nagovarja vse udeležene znotraj šole, včasih pa tudi strokovne sodelavce izven šole. Ravno zaradi tega je tako zelo pomembno, da je svetovalna delavka na šoli enako dostopna za vse in da je ta dostopnost dobro razvidna. Sama se mora potruditi in si prizadevati poiskati pot do tistih udeležencev na šoli (učencev, učiteljev, staršev ...), ki se ne čutijo nagovorjene (Programske smernice, 2008, str. 16–17).

Kot največjo oviro pri svojem delu so šolske svetovalne delavke navajale preveč administrativnega dela, ki jim onemogoča pravo delo in neposredno delo s tistimi, ki potrebujejo njihovo pomoč. Kot je dejala strokovna delavka, po profilu socialna delavka, če nekaj ni zapisano, potem to nič ne velja. Dodala je še, da je problem v tem, ker ji potem primanjkuje časa in energije za pravo socialno delo. Vsa ta preobremenjenost s pretirano administracijo in urejanjem papirjev ter hkratno pomanjkanje časa za neposredno delo lahko vodi do stresa in kadar se ta stres preveč nakopiči, celo do poklicne izgorelosti. Kot nam pove Kovač (2013), lahko poklicna izgorelost pusti zelo resne posledice tako na šolskem svetovalnem delavcu kot tudi na ljudeh, s katerimi dela (učenci, sodelavci, družina in celotno šolsko okolje). Za to, da bi se strokovni delavci soočili s stresom, obstajajo različni načini. Včasih zadostuje že pogovor s sodelavci, ki ti prisluhnejo in s katerimi lahko podeliš svoje misli in občutja.

Kot so omenjale strokovne delavke, imajo na voljo študijske skupine, ki jih organizira Zavod za šolstvo. Tu naj bi šlo za izmenjavo izkušenj in za pridobivanje novih znanj, vendar so strokovne delavke mnenja, da so le-ta zelo neuporabna. Ena izmed njih je dejala, da se čutijo neslišane. Bi si pa strokovne delavke zelo želele intervizijo ali supervizijo, vendar ker to predstavlja velik strošek za šolo, tega nimajo. Nekatere strokovne delavke si ju plačajo same, vendar pa ob tem omenjajo pomanjkanje časa za udeležbo, prevoz, stroške. Glede možnosti supervizije se mi zdi, da je ravnateljica dala dobro idejo, in sicer je predlagala, da bi bilo na željo šolskih svetovalnih delavk Zgornje Savinjske doline supervizijo možno organizirati, in sicer na način, da bi vsakokrat potekala na eni izmed šol in da bi za supervizorja, ki ga je seveda treba plačati, nekaj prispevala vsaka šola. Ravnateljica pa je dodala tudi, da do nje s strani šolske svetovalne delavke še ni prišla nobena želja po tem. Šolske svetovalne delavke so kot njim najboljši način povezovanja, izražanja mnenj, občutij, pridobivanja novih pogledov opisale Aktiv šolskih svetovalnih delavk Zgornje Savinjske doline. Ta aktiv poteka vsakokrat na drugi šoli, zberejo se vse svetovalne delavke in se pogovarjajo o težavah, stiskah, skupnih projektih in načrtih za naprej.

6. Sklepi

- To, kdo je lahko zaposlen v šolski svetovalni službi, je odvisno od poklicnega profila. Izobrazbo, ki je potrebna za to delovno mesto, pa določa Pravilnik o izobrazbi učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževalnem programu osnovne šole.
- Šolski svetovalni delavci morajo poznati zakone in pravilnike, ki se nanašajo na njihovo delo. Poznati jih morajo v tej meri, da vedo, kam pogledati, ko se morajo sklicevati na določen člen zakona ali pravilnika, in ko morajo preveriti, kaj v določeni situaciji zakon ali pravilnik določa.
- Šole v Zgornji Savinjski dolini so majhne, zato šolske svetovalne delavke niso za polni delovni čas zaposlene na tem delovnem mestu, ampak do zapolnitve časa do polnega delovnega časa opravljajo še druge naloge in zadolžitve po navodilih ravnatelja (jutranje varstvo, dežurstva, nadomeščanja v razredu, vodijo vrtec in podobno). Zaradi tega je njihovo delo še bolj pestro in raznoliko.
- Šolske svetovalne delavke sodelujejo tako z učenci, starši, učitelji, vodstvom šole, ostalimi strokovnimi delavci kot tudi z zunanjimi strokovnjaki in institucijami (center za socialno delo, mladinski centri, zdravstveni domovi), kadar je to potrebno. Ne glede na to, s kom sodelujejo, pa vsi skupaj sodelujejo z namenom, da bodo otroku omogočili čim bolj normalen razvoj in učno okolje, glede na njegove potrebe in sposobnosti.
- Šolske svetovalne delavke opravljajo tudi preventivne dejavnosti, s pomočjo katerih poskušajo odpraviti majhne težave, še preden te prerastejo v večje. S pomočjo različnih programov preventive poskušajo težave odkriti pravočasno, otroke pa pripraviti na to, da bolj verjamejo v lastne sposobnosti.
- Poklicna orientacija je ena izmed nalog šolske svetovalne službe, pri kateri je potrebna velika mera potrpežljivosti in tega, da se zares prisluhne otroku ter razišče vse možnosti za nadaljnjo poklicno pot. Veliko stresa je prisotnega pri tistih učencih, ki ne vedo, kam bi šli naprej v srednjo šolo, in pri tistih, ki imajo jasen cilj, kam si želijo, vendar jim to onemogoča slabši učni uspeh. V teh primerih si šolske svetovalne delavke vzamejo zanje več časa, da res lahko pretehtajo vse možnosti in na koncu najdejo rešitev, ki je za učenca kar se da najboljša.

- Sodelovanje šolske svetovalne službe z družino je tisti del nalog, za katerega smo socialni delavci res dobro opremljeni in usposobljeni. Tudi šolske svetovalne delavke in ravnatelja so bili enotnega mnenja, da je največji prispevek socialnega delavca v šolsko svetovalno službo ravno delo z družino, to, da znamo raziskati socialno mrežo učenca in poiskati tiste najmanjše močne točke, na katerih lahko gradimo možne rešitve.
- Šolski svetovalni delavec pa mora dobro sodelovati z vsemi udeleženi v določenih situacijah. Dobro sodelovanje mora potekati tudi z učitelji, ravnatelji, drugimi strokovnimi delavci in tudi zunanjimi institucijami. Če je to sodelovanje dobro, pomeni, da lahko prihaja do doseganja boljših rezultatov na področju pomoči učencem, s katerimi delajo.
- Največjo oviro pri delu šolskim svetovalnim delavkam predstavlja pretirana administracija. Pravijo, da kar ni zapisano, nič ne velja. Včasih jim ravno ta pretirana administracija preprečuje stoddotno predanost neposrednemu delu z ljudmi, ki potrebujejo njihovo pomoč in podporo.
- Šolske svetovalne delavke si želijo, da bi jim bila na voljo supervizija, vendar si je same ne zmorejo plačati, tako zaradi pomanjkanja časa kot tudi zaradi stroškov, ki jih potegne za sabo. Ravnateljica je dala dober predlog, da lahko organizirajo supervizijo tako, da bi se združile vse šolske svetovalne delavke šol Zgornje Savinjske doline, podale željo po superviziji, vse šole pa bi skupaj plačale supervizorja. Vsaka šola torej prispeva del finančnih sredstev, supervizija pa vsakokrat poteka na drugi šoli.
- Kot najboljše timsko delo šolske svetovalne delavke navajajo Aktiv šolskih svetovalnih delavk Zgornje Savinjske doline. Ta aktiv poteka vsakokrat na drugi šoli, zberejo se vse svetovalne delavke in se pogovarjajo o težavah, stiskah, skupnih projektih in načrtih za naprej.

7. Predlogi

- Pri svoji raziskavi sem dobila odgovore na vsa vprašanja, ki sem jih zastavila. Mogoče bi spremenila samo to, da bi intervjuje opravila z vsemi ravnatelji šol Zgornje Savinjske doline, da bi dobila celoten vpogled v to, kaj menijo glede možnosti supervizije, kot jo je omenila ravnateljica Osnovne šole Nazarje, torej da bi vsaka šola nekaj prispevala in bi tako lahko plačali supervizorja.
- Predlagam, da bi šolske svetovalne delavke jasno in glasno izrazile svojo željo po tem, da si želijo imeti supervizijo, saj bi jim le-ta pomagala pri spoprijemanju s stresom na delovnem mestu.
- Predlagam, da se šolske svetovalne delavke še naprej srečujejo na Aktivu šolskih svetovalnih delavk Zgornje Savinjske doline, saj je to zanje v tem trenutku najboljši način povezovanja in hkrati pomoč pri premagovanju stresa. Na tem aktivu lahko izrazijo svoje misli, občutja, stiske.
- Predlagam tudi, da bi na Fakulteti za socialno delo spremljali, kaj vse je potrebno, da se socialni delavec lahko zaposli kot šolski svetovalni delavec, in da bi se bodočim socialnim delavcem in delavkam omogočilo, da vse te kompetence pridobijo že v času študija.
- Predlagam, da bi se študenti in študentke socialnega dela že tekom študija trudili izboljšati pogled na socialno delo na področju šolske svetovalne službe tako, da bi jih preko prakse na šolah ozaveščali o tem, kaj je lahko dober prispevek socialnega delavca v šolsko svetovalno službo.
- Predlagam, da bi bilo dobro, da bi socialni delavci bolj ozaveščali svoje kompetence, ki jih imamo, sploh pri delu z družino, in sicer na način, da bi na šolah tako za strokovne delavce kot tudi za starše in učence organizirali razna predavanja povezana s to tematiko.

8. Uporabljena literatura

Baker, S. & Gerler, E. (2004). *School counseling for the twenty-first century*. New York: Merrill/Prentice Hall.

Bezić, T. (1999). Zaposlovanje šolskih svetovalnih delavcev v Sloveniji – od začetkov do današnjih dni. V: Resman, M., Bečaj, J., Bezić, T., Čačinovič Vogrinčič, G., & Musek, J. *Svetovalno delo v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, str. 95–107.

Bezić, T. (2007). *Svetovalna služba sedem let po sprejemu Programskih smernic za njeno delo*. Šolsko svetovalno delo, 12(1–2), 3–10.

Borders, D. (1991). Supervision is not equal to evaluation. *School Counselor*, 38, 253–255.

Borders, D. & Usher C. H. (1992). Post-degree supervision: existing and preferred practices. *Journal of Counselling and Development*, 70, 594–599.

Boyd, J. & Walter, P. (1975). The school counselor, the cactus and supervision. *The school Counselor*, 23, 103–107.

Čačinovič Vogrinčič, G. (2000). Svetovalno delo v vrtcih in šolah: prispevek socialnega dela: teze. *Šolsko svetovalno delo: revija za svetovalne delavce v vrtcih, šolah in domovih*, 5(3): 22–29.

Čačinovič Vogrinčič, G. (2001). *Socialno delo z družino*. Predavanja v študijskem letu 2001/02. Študijsko gradivo. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.

Čačinovič Vogrinčič, G. (2002a). Vloga šolskih svetovalnih služb pri preprečevanju zapuščanja šole. V: K., Bergant, K., Musek-Lešnik (ur.). *Šolska neuspešnost med otroki in mladostniki*. Ljubljana: Inštitut za psihologijo osebnosti.

Čačinovič Vogrinčič, G. (2002b). *Koncept delovnega odnosa v socialnem delu*. Revija Socialno delo, letnik 41, številka 2. Pridobljeno 22. 1. 2019 s <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-JU9V2QAF/>

Čačinovič Vogrinčič, G., Kobal, L., Mešl, N. in Možina, M. (2005). *Vzpostavljanje delovnega odnosa in osebne stika*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Čačinovič Vogrinčič, G. in Mešl, N. (2013). *Šolska svetovalna služba kot prostor varovanja soustvarjanja procesov učenja in pomoči v šoli: delovni odnos soustvarjanja in izvirni delovni projekt pomoči: od prvih korakov v šolski prostor k temeljnemu konceptu dela*. Šolsko svetovalno delo: revija za svetovalne delavce v vrtcih, šolah in domovih, letnik 17, št. 3/4, str. 15–25.

Fabjančič, N. (2000). Poročilo o delu v delavnici psihologov. *Šolsko svetovalno delo*, 5(3), str. 17.

Henderson, P. (1994). Supervision of School Counsellors. V L. D. Borders (Ur.), *Supervision: Exploring the Effective Components*. ERIC Digest: EDO-CG-94-21. Pridobljeno 10. 1. 2018 s <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED372339.pdf#page=37>

Huebner, S. (1992). Burnout among school psychologists: An exploratory investigation into its nature, extent and correlates. *School Psychology Quarterly* 7/2, 129–136.

Javornik Krečič, M. (2006). *Učiteljev profesionalni razvoj in njegov pomen za pouk v osnovni šoli in gimnaziji*. Doktorska disertacija. Maribor: Univerza v Mariboru.

Jurman, B. (1978). *Načrtovanje življenja in dela osnovne šole: delo šolskih svetovalnih delavcev*. Ljubljana: Pedagoški inštitut pri Univerzi v Ljubljani.

Kavkler, M. in Tancig, S. (2000). *Defektolog – svetovalni delavec*. Šolsko svetovalno delo, 5(3), 33–38.

Klinar, P. (2000). *Poročilo o delu v delavnici socialnih pedagogov*. Šolsko svetovalno delo, 5(3), 45–47.

Kobolt, A. & Žorga, S. (1999). Supervizija – beseda z več pomeni. V A. Kobolt & S. Žorga. *Supervizija: proces razvoja in učenja v poklicu* (str. 13–17). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Kobolt, A. & Žižak, A. (2010). Prispevek supervizije k uspešnosti in vzdušju v delovnih skupinah in timih. V A. Kobolt (ur.), *Supervizija in koučing* (str. 151–188). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Kolar, M. (2010). *Sodelovanje med razrednim učiteljem in šolsko svetovalno službo*. Maribor: Pedagoška fakulteta.

Kovač, J. (2012). *Razširjenost stresa med šolskimi svetovalnimi delavci*. Revija za elementarno izobraževanje, letnik 5. Pridobljeno 18. 1. 2019 s http://rei.pef.um.si/images/Izdaje_revije/2012/2012_05_st_2-3_revija.pdf

Kovač, J. (2013). *Supervizija, stres in poklicna izgorelost šolskih svetovalnih delavcev*. Maribor: Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti, Filozofska fakulteta.

Kustec, A. (2004). *Kariera otroka z učnimi težavami: kvalitativna študija obstoječega modela pomoči*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Lambie, G. (2007). The contribution of ego development level to burnout in school counselors: Implications for professional school counselors: Implications for professional school counseling. *Journal of Counselling and Development* 85, 82–88.

Mesec, B. (1997). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu 1: Načrtovanje raziskave*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Mesec, B. (2009). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu I: Načrtovanje raziskave*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Mešl, N. (2005). Sodobni pristopi v socialnem delu v šoli: delovni odnos in izvirni delovni projekt pomoči. *Šolsko svetovalno delo*, 10(3/4), str. 15–20.

Milošević Arnold, V. (1999). Predstavitev supervizijske metode. *Supervizija – znanje za ravnanje* (3–49). V V. Milošević Arnold, M. Vodeb Bonač, D. Erzar Metelko & M. Možina (ur.). Ljubljana: Socialna zbornica Slovenije.

Neufeldt, S. (1997). A social constructivist approach to counseling supervision. *Constructivist thinking in counseling research, practice and supervision* (str. 191–210). V T. Sexton & B. Griffin. New York: Teachers College Press.

Page, B., Peitrzak D. & Sutton J. (2001). National survey of school counselor supervision. *Counselor Education and Supervision*, 41/2, 142–150.

Pančur, E. (2009). *Proučevanje profesionalnega razvoja šolskih svetovalnih delavcev z metodo poklicne biografije*. Maribor: Filozofska fakulteta.

Pečjak, S. (2000). Psiholog – svetovalni delavec. *Šolsko svetovalno delo*, 5(3), 15–16.

Pečjak, S. (2005). *Šolsko psihološko svetovanje*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.

Pečjak, S. in Košir, K. (2012). *Šolsko psihološko svetovanje*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Pediček, F. (1967). *Svetovalno delo in šola*. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Povše, L. (2016). *Vloga in položaj socialnega pedagoga kot svetovalnega delavca v osnovni šoli : diplomsko delo*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Powell, T. (1999). *Kako premagamo stres*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Pravilnik o izobrazbi učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževalnem programu osnovne šole (2011). Ur. l. RS 109/11, 10/12, 92/12, 49/13 in 75/15.

Privošnik, N., & Urbanc, K. (2009). *Svetovalna služba v spremembah vzgoje in izobraževanja*. Pridobljeno 14. 11. 2018 s

<https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-IZEDNMO0/37f2be3b-4c97-43d0-921d-682983df3458/PDF>

Programske smernice (2008). *Svetovalna služba v osnovni šoli*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Purgaj, T. (2009). *Učiteljev pogled na sodelovanje šolskih svetovalnih delavcev in učiteljev v osnovni in srednji šoli*. Maribor: Filozofska fakulteta.

Rapuš Pavel, J. & Marn Kosin, U. (2016). Svetovalne delavke osnovnih šol o soočanju s stresom na delovnem mestu. *Socialna pedagogika, letnik 20, številka 3–4*.

Resman, M. (1995). *Preventivno in razvojno delo šolske svetovalne službe*. *Sodobna pedagogika*, 46, 5–6: 233–241.

Resman, M., Kroflič, R., Bezić, T., Čačinovič Vogrinčič, G. in Musek, J. (1999). *Svetovalno delo v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Resman, M. (1999a). V osebnostni razvoj usmerjeno svetovanje v vrtcih in šolah. V: Resman, M., Bečaj, J., Bezić, T., Čačinovič Vogrinčič, G., in Musek, J. *Svetovalno delo v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, str. 109–116.

Resman, M. (1999b). Pojem in karakteristike šolskega svetovanja. V: Resman, M., Bečaj, J., Bezić, T., Čačinovič Vogrinčič, G., in Musek, J. *Svetovalno delo v vrtcih*,

osnovnih in srednjih šolah. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, str. 67–84.

Resman, M. (1999c). Razvojna vloga svetovalne službe. V: Resman, M., Bečaj, J., Bezić, T., Čačinovič Vogrinčič, G., in Musek, J. Svetovalno delo v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, str. 85–94.

Resman, M., Kroflič, R. in Bezić, T. (2000). *Pedagog in pedagoško svetovanje. Šolsko svetovalno delo*, 5(3), 5–14.

Resman, M. (2008). Svetovalno delo v vrtcih in šolah. *Sodobna pedagogika*, 59(125), str. 6–25.

Resman, M., in Gregorčič Mrvar, P. (2013). Svetovalni delavec in učitelj: konceptualna stališča, aktualne potrebe in zadrege. *Šolsko svetovalno delo: revija za svetovalne delavce v vrtcih, šolah in domovih*. 17 (3/4), str. 7–14.

Ruff, R. R. (2011). School counselor and school psychologist perceptions of accountability policy: Lessons from Virginia. *The Qualitative Report*, 16, str. 129–270.

Salebeey, D. (1997). *The Strength Perspective in Social Work Practice*. New York, London: Longman.

Sande, M., Dekleva, B., Kobolt, A., Razpotnik, Š., in Zorc-Maver, D. (2006). *Socialna pedagogika: izbrani koncepti stroke*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Schmidt, J. (2008). *Counseling in schools: comprehensive programs of responsive services for all students*. Boston: Pearson.

Skalar, V. (2000). *Socialni pedagog kot svetovalni delavec v osnovni šoli*. Šolsko svetovalno delo, št. V, 3. 42–45.

Spector, P. (1997). *Job satisfaction*. Thousand Oaks, California: Sage.

Stoltenberg, C. in McNeill, B. (2010). *IDM supervision: An integrative developmental model for supervision counselors and therapist*. New York: NY: Routledge.

Strojin, M. (1992). *Beseda ni konj*. Ljubljana. Državna založba Slovenije.

Ščavničar, E. (2003). Vzpostavitev podpornega odnosa v superviziji s poudarkom na empatiji. *Obzornik zdravstvene nege*, 37/3, 183–187.

Šmit, N. (1997). *Socialni pedagog med svetovalnimi delavci v osnovni šoli*. Socialna pedagogika, 1(4), 63–74.

Vajdl, T. (2016). *Sodelovanje učiteljev in šolske svetovalne službe*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Valand, K. (2016). *Zaposlitvena struktura šolskih svetovalnih delavcev*. Maribor: Filozofska fakulteta.

Vodošek, P. (2009). *Preventivno delovanje šolske svetovalne službe pri učencih z učnimi težavami*. Maribor: Filozofska fakulteta.

Vogrinc, J., in Krek, J. (2012). *Delovanje svetovalne službe*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.

Vršnik, T. (2008). Šolska svetovalna služba v osnovnih šolah: Vloga in delovne naloge s pomembnim poudarkom na delu z nadarjenimi učenci in dodatni strokovni pomoči. *Sodobna pedagogika*, 59(125), str. 82–98.

Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI) (2007). Ur. l. RS 16/2007.

Žorga, S. (2000a). *Supervizor kot ključni dejavnik pri oblikovanju supervizijskega odnosa*. Socialna pedagogika, 4(3), 221.

Žorga, S. (2000b). Supervizijski proces. *Supervizija – proces razvoja in učenja v poklicu* (str. 165–213). V A. Kobolt & S. Žorga (ur.). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

9. Priloge

9.1 Priloga 1: Kodirani intervjuji

A – INTERVJU ŠOLSKA SVETOVALNA DELAVKA 1

1. Kakšen je vaš poklicni profil, kaj ste po izobrazbi?

/Univerzitetna diplomirana socialna delavka./ (A1)

2. Kdo je lahko zaposlen v šolski svetovalni službi?

/Kdo je lahko šolski svetovalni delavec določa Pravilnik o izobrazbi učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževalnem programu osnovne šole./ (A2) /Lahko je to socialni delavec, specialni pedagog, socialni pedagog, psiholog./ (A3)

3. Kako dolgo ste že zaposleni na področju šolske svetovalne službe?

/40 let/ (A4), sem tik prek upokojitvijo.

4. Kako poteka delo šolskega svetovalnega delavca (kakšna je vaša vloga, vaše naloge, načini dela ipd.)?

/Moja vloga je, da sodelujem tako z učenci, njihovimi starši, kot tudi z vsemi strokovnimi delavci na šoli./ (A5) Poleg tega pa seveda se moram /v nekaterih primerih povezovati tudi z zunanjimi institucijami/ (A6) npr. s Centri za socialno delo, Mladinskimi centri ipd. /Moje naloge so zelo raznolike, učence vodim skozi poklicno orientacijo,/ (A7) da si lažje izberejo poklicno pot oziroma pot v srednjo šolo, informiram jih o prostih mestih, jih povabim na pogovore, kjer poskušamo najti najboljšo rešitev. /Urejam tudi vpise šolskih novincev,/ (A8) prvošolcev in vseh tistih, ki je izpišejo ali vpišejo tekom leta. /Delam z učenci, ki imajo učne težave,/ (A9) /vedenjske težave/ (A10), vedno, /ko so kakšne težave se učitelji obrnejo name/ (A11) in potem se jaz pogovorim z učencem o kakršnikoli težavi je že govora. /Tudi za učence, ki imajo odločbo skrbim,/ (A12) že od začetka vodim vso dokumentacijo za pripravo na to, da lahko učenec sploh pride do odločbe. /Moje delo je res zelo raznoliko./ (A13) /Ker smo majhna šola nisem za polni delovni čas zaposlena kot šolska svetovalna delavka./ (A14) 50% sem zaposlena kot šolska svetovalna delavka, 20% kot svetovalna delavka za vrtec in 30% kot pomočnica ravnateljice za vrtec. Moje delo je vsak dan drugačno. /Določim si neke naloge, ki jih moram opraviti, potem pa vmes prihajajo k meni učenci s svojimi težavami, ki jih je treba rešiti./ (A15) Dela mi nikoli ne zmanjka.

5. Kako, na kakšen način poteka sodelovanje s starši, učenci in drugimi strokovnimi delavci?

/Staršem se v oporo, ko jo potrebujejo./ (A16) /Nudim jim pomoč in nasvete,/ (A17) takrat, ko ne vedo več kako naprej s težavami njihovih otrok. /Svetujem jim glede usmeritev,/ (A18) sama /brez vednosti in podpisa staršev ne delam ničesar./ (A19) Starši morajo biti seznanjeni z vsem kar se dogaja z njihovim otrokom. /Sodelovanje z učenci poteka na dnevni bazi. Učenci veliko prihajajo k meni po nasvete./ (A20) Menim, da je /bistvo šolskega svetovalnega dela, da imaš čas za tistega, ki pride./ (A21) Da ga poslušam, ker pride zato, ker ima neko težavo. Če boš mu

rekel, da naj pride kasneje, bo lahko že prepozno ali pa si bo premislil. /Menim, da z ostalimi strokovnimi delavci dobro sodelujemo, ko skupaj delamo z otrokom, ki potrebuje pomoč in podporo./ (A22)

6. Ovire, težave na katere naletite pri svojem delu.

/Pri mojem delu mi največ težav povzroča preveč administracije./ (A23) Če nekaj ni zapisano, to ne velja. /Problem je, ker mi potem primanjkuje časa in energije za pravo socialno delo./ (A24) Ovire na katere naletim so tudi začetno nesodelovanje s strani staršev, vendar sem to uspela do sedaj še vedno uspešno razrešiti s pogovorom o tem, kako je to pomembno za njihovega otroka.

7. Kakšen je vaš pogled na socialno delo na področju šolske svetovalne službe?

/Menim, da je socialno delo na področju šolske svetovalne službe potrebno, saj smo socialni delavci usposobljeni za to, da res prisluhnemo sogovorniku in, da ga tudi zares slišimo./ (A25)

8. Kaj bi lahko bil doprinos socialnega delavca v šolsko svetovalno službo?

/Socialni delavec lahko prinese prav ta boljši stik z ljudmi. Socialni delavci znamo vzpostaviti dober stik, kontakt z ljudmi in zato menim, da imamo manj težav pri sodelovanju s starši./ (A26)

9. Kaj menite glede zaposljivosti socialnih delavcev v šolski svetovalni službi?

/Menim, da je zaposljivost slaba./ (A27) predvsem zaradi tega, ker /pedagogu se lahko dodelijo individualne ure za delo z učenci, kar se socialnim delavcem ne more./ (A28) Pa tudi na primer /psihologi so usposobljeni, da opravljajo razne teste./ (A29) /Socialno delo znotraj šolske svetovalne službe bi se moralo bolj razvijati, vendar so za to potrebne spremembe že v času študija./ (A30)

10. Kako poteka timsko delo šolskih svetovalnih delavcev (intervizija, supervizija, aktivni ipd.)?

/Šolske svetovalne delavke šol Zgornje Savinjske doline se srečujemo na aktivih./ (A31) /kjer se pogovorimo o težavah, ki jih ima katera. Pogovorimo se o skupnih projektih, podelimo mnenja./ (A32) To se mi zdi dobra oblika timskega dela. /Supervizije se kdaj udeležim, ampak vsekakor premalo./ (A33)

B – INTERVJU ŠOLSKA SVETOVALNA DELAVKA 2

1. Kakšen je vaš poklicni profil, kaj ste po izobrazbi?

/Univerzitetna diplomirana socialna delavka/ (B1)

2. Kdo je lahko zaposlen v šolski svetovalni službi?

/Socialni delavec, specialni pedagog, socialni pedagog, psiholog./ (B2)

3. Kako dolgo ste že zaposleni na področju šolske svetovalne službe?

/20 let/ (B3)

4. Kako poteka delo šolskega svetovalnega delavca (kakšna je vaša vloga, vaše naloge, načini dela ipd.)?

/Moja vloga je sodelovanje/ (B4), /vključevanje/ (B5), /posredovanje/ (B6) /povezovanje/ (B7) /dogovarjanje/ (B8) /koordinacija dela/ (B9) ipd.

Moje naloge pa so sestavljene iz:

Delo z učenci:

- /poklicna orientacija/(B10), karierna pot, vpis v srednje šole, informacije o štipendijah, informativni dnevi, dnevi odprtih vrat, svetovanje, sodelovanje z zunanjimi institucijami – srednje šole, zavodi, svetovanje pri preusmeritvah srednješolskih programov;
- /vpisi šolskih novincev/(B11)
- /delo z učenci, ki imajo učne/(B12) /vedenjske težave/(B13) in /z učenci, ki izvirajo iz manj vzpodbudnega družinskega okolja/(B14)
- /sodelovanje pri delu z učenci s posebnimi potrebami/(B15) (učno-vedenjsko – učenci z odločbami, nadarjeni učenci – evidentiranje, identifikacija in izdelava IP-ja)

Sodelovanje s starši:

- /Delo s šolskimi novinci/(B16) (postopek vpisa, sodelovanje s starši, zunanjimi institucijam, psihološkimi in drugimi ambulantami)
- /Poklicno usmerjanje/(B17) (roditeljski sestanki za starše. Individualno delo s posameznim učencem opravi v šoli pri urah oddelčne skupnosti)

Sodelovanje z vodstvom šole, zunanjimi institucijami, učitelji:

- /pedagoške konference/(B18), aktivni – razredna stopnja, predmetna stopnja, /aktivni šolskih svetovalni delavcev/(B19)
- (Zgornja-Savinjska dolina) ter aktivni osnovnošolskih in srednješolskih svetovalnih delavcev, delovni sestanki, individualni razgovori, /sodelovanje z vzgojno-varstvenimi zavodi/(B20) /sodelovanje s centrom za socialno delo/(B21) zdravstvenimi domovi, zavodom za zaposlovanje, psihološko in logopedsko službo

/Opravljanje logističnega dela

- evidence, poročila .../(B22)

/Vodenje projektov na šoli/(B23)

- (Drobtinica, To sem jaz-verjamem vase, medgeneracijsko sodelovanje Sadeži družbe, zdravstveno letovanje, brezplačno letovanje otrok iz socialno šibkejših družin, dobrodelna akcija »Pokloni zvezek«, RK – pomoč ob pričetku novega šolskega leta, vzgojno-preventivno delo z učenci, delo v oddelčnih skupnostih, mediacija ...)

Opravljanje drugih del po navodil ravnateljice

- govorilne ure, roditeljski sestanki, jutranje varstvo, jutranja dežurstva, nadomeščanja, šolski sklad ...

5. Kako, na kakšen način poteka sodelovanje s starši, učenci in drugimi strokovnimi delavci?

Šolsko svetovalno delo je namenjeno učencem, staršem in učiteljem. /Gre za medsebojno sodelovanje, pomoč,/(B24) /informacijo, nasvet/(B25) ali /podporo pri učenju,/(B26) organizaciji časa, motivaciji, soočanju z negativnimi čustvi, konflikti z vrstniki, težkimi družinskimi situacijami, vzgojnimi težavami, odločanju za poklic ...

6. Ovire, težave na katere naletite pri svojem delu.

/Poklicno: Kronično pomanjkanje časa zaradi izpolnjevanja in urejevanja raznih statističnih poročil ministrstvu, zavodu, posameznikom./(B27) /Osebnostno: še vedno ne znam pustiti službene probleme v službi!/(B28) (Res bi bila dobrodošla supervizija.)

7. Kakšen je vaš pogled na socialno delo na področju šolske svetovalne službe?

/Osebnostno menim, da socialni delavci lahko enakovredno in enako kakovostno opravljamo delo šolske svetovalne službe kot drugi profili./(B29) /Je pa potrebno veliko lastne angažiranosti,/(B30) /dodatnega izobraževanja/(B31) in medsebojnih konzultacij s sodelavci in drugimi strokovnimi delavci posameznih šol pa vse do ministrstva.

8. Kaj bi lahko bil doprinos socialnega delavca v šolsko svetovalno službo?

/Vsekakor pri delu z družino je socialni delavec zelo dobrodošel profil v šolski svetovalni službi./(B32)

9. Kaj menite glede zaposljivosti socialnih delavcev v šolski svetovalni službi?

/Po mojem ne kaže najbolje./(B33) /Mislim, da nas bodo v bodoče »izpodrinili« določeni drugi profili./(B34)

10. Kako poteka timsko delo šolskih svetovalnih delavcev (intervizija, supervizija, aktivni ipd.)?

/Aktivni/(B35) – že zgoraj omenjeni potekajo odlično. /Za intervizijo in supervizijo pa niti nimam časa, da bi se jih udeleževala (prevoz!, pomanjkanje časa, določen termin – takrat ko jaz ne utegnem ..)/(B36) Je pa to super zadeva.

C – INTERVJU ŠOLSKA SVETOVALNA DELAVKA 3

1. Kakšen je vaš poklicni profil, kaj ste po izobrazbi?

/Diplomirana pedagoginja, profesorica sociologije/(C1)

2. Kdo je lahko zaposlen v šolski svetovalni službi?

/Pedagog, socialni delavec, psiholog, socialni pedagog, specialni pedagog./(C2)

3. Kako dolgo ste že zaposleni na področju šolske svetovalne službe?

/28 let/(C3)

4. Kako poteka delo šolskega svetovalnega delavca (kakšna je vaša vloga, vaše naloge načini dela ipd.)?

/Večino nalog šolske svetovalne službe je možno izvesti le v sodelovanju z ostalimi strokovnimi delavci šole./(C4) /Medsebojno sodelovanje vseh strokovnih delavcev in vodstva šole je nujno potrebno za doseg zastavljenih ciljev./(C5) Pri takem načinu dela so vsi nosilci nalog enakopravni in nosijo strokovno odgovornost za opravljeno delo. Seveda so /področja dela tako

delo z učenci (učne težave, druge težave)/(C6), /sodelovanje starši/(C7) /sodelovanje z drugimi strokovnimi delavci šoli/(C8) /sodelovanje z zunanjimi institucijami/(C9) Dejstvo je, da ima praktično vsaka šola le enega svetovalnega delavca + spec. pedagogi oz. logopedinja, ki pa se izključno ukvarjajo z otroki s posebnimi potrebami (DSP). Tako moramo me delati vse, ne glede na to, kakšen profil smo. Po tolikih letih postane to nekako zamegljeno, pozabiš kaj si v osnovi in delaš, kar ti narekuje delo. Če se ti zdi, da kaj ne obvladaš najbolje, se enostavno naučiš, povprašaš naokoli. Delamo vse vse, razen testiranje učencev je izključno v domeni psihologov.

5. Kako, na kakšen način poteka sodelovanje s starši, učenci in drugimi strokovnimi delavci?

/Sodelovanje z učenci, ki imajo učne težave/(C10) /vedenjske težave/(C11) ali /kakršnekoli stiske/(C12) se obrnejo name in skupaj potem iščemo najboljše rešitve. /Sodelovanje s starši učencev, predvsem takrat, ko so težave globlje, ko se mora raziskovati druge možnosti, da se otroka uvede v postopek usmerjanja/(C13) /Z drugimi strokovnimi delavci sodelujem na dnevni bazi, predvsem z učitelji učencev, ki imajo takšne in drugačne težave, ko skupaj raziskujemo možne rešitve in, ko tudi sama raziskujem kako se učenec vede v razredu/(C14)

6. Ovire, težave na katere naletite pri svojem delu.

Ker število učencev iz leta v leto upada, lahko ima večina šol na podežlju le eno svetovalno delavko, ki opravlja vso delo šolske svetovalne službe. Prav tako imajo le redke šole na podežlju polno zaposlenega svetovalnega delavca – torej 100%. To je odvisno od števila oddelkov na šoli. /Sama sem zaposlena kot svetovalna delavka le 60%, 40% pa moram opravljati druga dela/(C15) /Vemo pa, da so razmere iz leta v leto težje in vsako leto potrebuje mojo pomoč več otrok, staršev in kolegic, pa čeprav se število oddelkov manjša/(C16)

7. Kakšen je vaš pogled na socialno delo na področju šolske svetovalne službe?

/Šolska svetovalna delavka se pri svojem delu ves čas srečuje s socialnim delom/(C17)

8. Kaj bi lahko bil doprinos socialnega delavca v šolsko svetovalno službo?

/Vsekakor je socialno delo znotraj šolske svetovalne službe zelo dobrodošlo, predvsem na področju tega stika z vsemi sodelujočimi/(C18) /Socialno delo je občutljivo za stiske in težave in zato zna pristopiti takoj, ko je potrebno in na pravi način/(C19)

9. Kaj menite glede zaposljivosti socialnih delavcev v šolski svetovalni službi?

/Vsekakor so zelo pomemben del šolske svetovalne službe/(C20) /vendar se mi zdi, da jih izpodrivajo drugi profili/(C21)

10. Kako poteka timsko delo šolskih svetovalnih delavcev (intervizija, supervizija, aktivni ipd.)?

/Neprestano medsebojno sodelujemo, si pomagamo, izmenjujemo mnenja/(C22) /Šolske svetovalne delavke Zgornje Savinjske doline se srečujemo na aktivih/(C23) kjer vsaka izmed nas svojo specifiko profila, znanje ter svoj pristop podeli z nami in se tako dopolnujemo v uspešno celoto.

1. Kakšen je vaš poklicni profil, kaj ste po izobrazbi?

/Univerzitetna diplomirana pedagoginja in profesorica sociologije./ (D1)

2. Kdo je lahko zaposlen v šolski svetovalni službi?

/Psiholog, pedagog, specialni pedagog, socialni delavec/ (D2)

3. Kako dolgo ste že zaposleni na področju šolske svetovalne službe?

/5 let/ (D3)

4. Kako poteka delo šolskega svetovalnega delavca (kakšna je vaša vloga, vaše naloge, načini dela ipd.)?

Delo je zelo raznoliko, razgibano, /potrebna je velika fleksibilnost./ (D4) Delo svetovalnega delavca na majhni šoli pokriva ogromno področij: svetovalno delo v vrtcu in šoli, /poklicna orientacija./ (D5) /vpis prvošolčkov/ (D6), /organizacija roditeljskih sestankov/ (D7), oblikovanje soglasij, vodenje šolske skupnosti, vpis v srednje šole, /delo z nadarjenimi./ (D8) /koordinacija dela otrok z odločbami/ (D9)-sodelovanje na timskih sestankih, razreševanje konfliktov med učenci, sodelovanje pri izrekanju vzgojnih ukrepov, /pomoč razrednikom pri izboljševanju razredne klime/ (D10), učna pomoč učencem, koordinacija dodatnih dejavnosti na šoli, prisotnost na podružnični šoli itd.

5. Kako, na kakšen način poteka sodelovanje s starši, učenci in drugimi strokovnimi delavci?

/S starši sodelujem na roditeljskih sestankih/ (D11), /na individualnih pogovorih./ (D12) /govorilnih urah/ (D13), /timskih sestankih za otroke z odločbami./ (D14) /Z učenci sodelujem pri urah ISP-ja./ (D15) poklicni orientaciji, /individualnih razgovorih ob stiskah, vzgojnih težavah./ (D16) /Z učitelji sodelujem dnevno ob nastanku težav z učenci v razredu./ (D17) /pri usklajevanju dela z učenci z odločbami./ (D18) /na roditeljskih sestankih./ (D19) aktivih, konferencah...

6. Ovire, težave na katere naletite pri svojem delu.

/Pomanjkanje časa./ (D20) /premalo znanj iz vseh področij, ki jih pokriva naše delo./ (D21) /nimamo konkretne osebe, na katero se lahko obrneš po pomoč v zvezi s strokovnimi vprašanji iz našega področja./ (D22)

7. Kakšen je vaš pogled na socialno delo na področju šolske svetovalne službe?

Tu lahko kot svetovalni delavec naredi veliko, če sodeluje z razrednikom, če pozna učence, je v stalnem stiku z njimi in starši. /Zato mora biti empatičen, začutiti težave in stiske, ter tako pomagati, kar socialni delavec najverjetneje ima./ (D23)

8. Kaj bi lahko bil doprinos socialnega delavca v šolsko svetovalno službo? /Socialni delavec je seveda dobrodošel v vsaki svetovalni službi, saj bi se na strokoven način in v okviru njegovega znanja in izkušenj s tega področja lahko dopolnjeval s šolskim pedagogom in psihologom./ (D24) Ampak če pogledam širše, bi bil v trenutnih razmerah v družbi, veliko bolj kot socialni delavec v svetovalni službi nujen psiholog.

9. Kaj menite glede zaposljivosti socialnih delavcev v šolski svetovalni službi?

/Menim, da ta profil ni najboljša rešitev v šolski svetovalni službi v primeru, da je na šoli le ena oseba, ki opravlja delo šolskega svetovalnega delavca./ (D25) /Kadar je potreba po več svetovalnih delavcih, pa je seveda zelo dobrodošel v timu./ (D26)

10. Kako poteka timsko delo šolskih svetovalnih delavcev (intervizija, supervizija, aktivni ipd.)?

/Me imamo aktive na ravni celotne Zgornje Savinjske doline, ker so šole majhne in je na vsaki zaposlena le ena svetovalna delavka./ (D27) /Na aktivih si pomagamo z izkušnjami, organiziramo skupne aktivnosti, se obveščamo o aktualnostih iz našega področja./ (D28)

E – INTERVJU S ŠOLSKO SVETOVALNO DELAVKO 5

1. Kakšen je vaš poklicni profil, kaj ste po izobrazbi?

/Univerzitetno diplomirana psihologinja./ (E1)

2. Kdo je lahko zaposlen v šolski svetovalni službi?

/Univerzitetno izobraženi psihologi, socialni delavci, pedagogi./ (E2)

3. Kako dolgo ste že zaposleni na področju šolske svetovalne službe?

/12 let./ (E3)

4. Kako poteka delo šolskega svetovalnega delavca (kakšna je vaša vloga, vaše naloge, načini dela ipd.)?

/Sodelujemo pri organizaciji dela na šoli na vseh nivojih./ (E4) /Od sprejema prvošolcev./ (E5) /urejanja vpisa otrok v šolo./ (E6) preverjanje otrok, ki so zaprosili za odlog šolanja. Ob zaključku šolanja se ukvarjamo s /karierno orientacijo in svetovanjem./ (E7) Delujemo v aktivih predmetne in razredne stopnje in vsebinsko načrtujemo različne dni dejavnosti. Prav tako smo včasih /vodje različnih kulturnih ali tehničnih dni./ (E8) /Delujemo preventivno./ (E9) in smo /vodje različnih projektov./ (E10) /Pripravimo vso dokumentacijo za začetek postopka usmerjanja./ (E11) /Nadzorujemo in usklajujemo delo z otroki s posebnimi potrebami./ (E12) /Jaz se ukvarjam tudi z mednarodnimi projekti in s povezovanjem šol s iz tujine./ (E13) Prav tako sem koordinatorica projekta Erasmus+ na šoli. /Usklajujemo delo z nadarjenimi učenci, jih usmerjamo in za njih pripravljamo udeležbo na delavnicah za nadarjene./ (E14) /Poleg tega se izobražujemo in ta znanja po potrebi prenašamo tudi na ostale zaposlene na šoli./ (E15) /Po odločbi Zavoda za šolstvo izvajamo tudi individualne ure dodatne strokovne pomoči (odvisno od profila)./ (E16) /Ker sem psihologinja, izvajam tudi psihološko testiranje otrok – od sposobnosti, koncentracije, testov za odkrivanje nadarjenosti./ (E17) /Delo šolskega svetovalnega delavca je močno odvisno od profila, torej od same izobrazbe./ (E18) Psihologi imamo npr. različne kompetence od socialnih delavcev in smo verjetno bolj usmerjeni na razgovore in psihološko svetovanje. Prav tako je veliko odvisno od samega interesa ter od vodstva šole.

5. Kako, na kakšen način poteka sodelovanje s starši, učenci in drugimi strokovnimi delavci?

/Sodelovanje poteka vsakodnevno, običajno preko razgovorov./ (E19) /Učenci prihajajo po potrebi./ (E20) z nekaterimi imam tedensko dogovorjene urnike dela. /Izvajamo razgovore z

učenci zaradi različne problematike ali stisk – učnih težav, osebnostnih stisk, tesnobe, družinskih težav, nasilja .../(E21) /Starši se na mene obračajo kadar prihaja do stisk ali pa potrebujejo pomoč ali kakšno informacijo./ (E22) /S sodelavci občasno komuniciram tudi preko elektronske pošte – kadar gre za kakšna obvestila, navodila, razdeljevanje obrazcev, soglasij itd./ (E23)

6. Ovire, težave na katere naletite pri svojem delu.

/Največkrat nerealne zahteve in pričakovanja staršev./ (E24) /Pa tudi učiteljev./ (E25) /Starši se težko sprijaznijo, da ima otrok težave in, da bi ga bilo smiselno vključiti še v kakšno zunanjo obravnavo./ (E26) /Težava je tudi pretirana birokracija./ (E27)

Sicer s starši in učitelji dobro sodelujem. Se zgodi, da se v čem ne strinjamo, ampak se redko zgodi, da bi prihajalo do večjih nesoglasij.

7. Kakšen je vaš pogled na socialno delo na področju šolske svetovalne službe?

/Vidim ga v smislu podpore družinam, ki doživljajo različne socialno ekonomske stiske, pa tudi stiske v odnosih./ (E28) /Predvsem je potrebno starše in otroke poslušati in jih potem po potrebi ustrezno napotiti v zunanjo obravnavo./ (E29) /Verjetno pa so socialni delavci nekoliko manj opremljeni z veščinami svetovanja na področju učnih strategij in psiholoških stisk ter svetovanja./ (E30)

8. Kaj bi lahko bil doprinos socialnega delavca v šolsko svetovalno službo?

/Sistematično delo z družinami, ki potrebujejo celostno obravnavo./ (E31)

9. Kaj menite glede zaposljivosti socialnih delavcev v šolski svetovalni službi?

/Verjetno je zaposljivost odvisna od vodstva – torej kakšen kader si ravnatelj želi./ (E32) /Verjetno ima vsak profil svoje prednosti./ (E33) Veliko je odvisno tudi od osebnosti človeka in odprtosti do otrok, staršev in učiteljev. /Glede na to, da psihologov primanjkuje, bi rekla, da je delež socialnih delavcev v šolskih svetovalnih službah precej velik./ (E34).

10. Kako poteka timsko delo šolskih svetovalnih delavcev (intervizija, supervizija, aktivni ipd.)?

/Supervizije na žalost ni, pa si jo zelo želimo./ (E35) /Potekajo študijske skupine, ki so v zadnjem času zaradi vsebin, ki jih pripravlja Zavod za šolstvo zelo neuporabne. Počutimo se neslišane./ (E36) /Po mojem mnenju je še najbolj učinkovito in uporabno sodelovanje na aktivu – konkretno na aktivu Zgornje Savinjskih svetovalnih delavk – kjer si vsaj lahko prosto izmenjamo konkretne izkušnje, težave in pomisleke. Dobimo kakšno novo informacijo, idejo predvsem pa se povezujemo./ (E37) /Tega je premalo./ (E38)

F – INTERVJU S ŠOLSKO SVETOVALNO DELAVKO 6

1. Kakšen je vaš poklicni profil, kaj ste po izobrazbi?

/Diplomirana socialna delavka/(F1)

2. Kdo je lahko zaposlen v šolski svetovalni službi?

/Psiholog, pedagog, socialni delavec, socialni pedagog, .../(F2)

3. Kako dolgo ste že zaposleni na področju šolske svetovalne službe?

/10 let/(F3)

4. Kako poteka delo šolskega svetovalnega delavca (kakšna je vaša vloga, vaše naloge, načini dela ipd.)?

/Je zelo razgibano/(F4), odvisno, na kako veliki šoli delaš. /Če si na šoli, ki ima manj kot 20 oddelkov se seveda raznolikost dela poveča/(F5) /Ves čas smo vpeti v odnose družina-starš-šola-učitelj-učenec./(F6)

5. Kako, na kakšen način poteka sodelovanje s starši, učenci in drugimi strokovnimi delavci?

/Osebnostno/(F7), /individualno/(F8) ali /vsi skupaj/(F9) s starši ali s starši in učenci.

6. Ovire, težave na katere naletite pri svojem delu.

/Manj bi bilo ovir, dilem, če bi imela na šoli tim svetovalnih delavcev.../(F10)

7. Kakšen je vaš pogled na socialno delo na področju šolske svetovalne službe?

/V nekaterih primerih, situacijah se obnese zelo dobro./(F11) /Opažam, da psihologi kar »nekaj izmerijo, testirajo« in imajo rešitev./(F12) /Socialni delavec mogoče v nekaterih situacijah pogleda širše, se pogovori z več vpletenimi,.../(F13)

8. Kaj bi lahko bil doprinos socialnega delavca v šolsko svetovalno službo? /Upam, da se naš doprinos že pozna, odkar je svetovalna služba v OŠ./(F14)

9. Kaj menite glede zaposljivosti socialnih delavcev v šolski svetovalni službi?

/Ja, v šolah smo kar v manjšini. Menim, da raje zaposlijo kateri drug profil./(F15)

10. Kako poteka timsko delo šolskih svetovalnih delavcev (intervizija, supervizija, aktivni ipd.)?

/Pri nas deluje aktiv šolskih svetovalnih delavk Zgornje Savinjske doline./(F16) /Študijska skupina./(F17) /Intervizije/supervizije se udeležujemo nekatere./(F18) /Vendar vsekakor preredko, zaradi pomanjkanja časa./(F19)

G – INTERVJU Z RAVNATELJICO 1

1. Kdo je lahko zaposlen v šolski svetovalni službi?

/To določa Pravilnik o izobrazbi učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževalnem programu osnovne šole./(G1)

2. katerim spretnostim, referencam dajete prednost pri zaposlovanju šolskih svetovalnih delavcev?

/Če bi zaposlovala novega šolskega svetovalnega delavca bi gledala na to kako je oseba komunikativna,/(G2) /pomembne so sposobnosti organizacije,/(G3) /fleksibilnost,/(G4) /veliko znanja iz različnih področij je zagotovo prednost./(G5) /Vsekakor je recimo prednost imeti psihologa, ki lahko opravi tudi različna psihološka testiranja./(G6)

3. Kako opisujete pomen šolskega svetovalnega delavca?

/Pomen šolskega svetovalnega delavca opisujem kot zelo velik,/(G7) /predvsem na področju težav s katerimi se učenci soočajo in izhajajo na primer že iz družine./(G8) /Zelo pomembno na področju učnih težav,/(G9) /učenci s posebnimi potrebami./(G10) /Šolski svetovalni delavci vodijo poklicno orientacijo, kar je zelo pomembno, da se učenci pravilno odločijo in izberejo svojo nadaljnjo izobraževalno pot./(G11) /Vpisi novincev/(G12) ipd.

4. Na kakšen način poteka vaše sodelovanje s šolskim svetovalnim delavcem?

/S šolsko svetovalno službo sodelujem na dnevni bazi, tudi če nisem neposredno vključena v določeno obravnavo, sem o vsem obveščena in vem kaj se dogaja./(G13) /Prav vključim pa se takrat, ko tako učitelj kot šolska svetovalna delavka ne moreta več sama rešiti določene situacije./(G14)

5. Kakšen je vaš pogled na socialno delo na področju šolske svetovalne službe?

/Menim, da je socialno delo na področju šolske svetovalne službe več kot dobrodošlo./(G15) /Ker imamo v vsaki generaciji takšne situacije, ki jih je dobro reševati s socialno delavskega položaja, da se pogleda na situacijo z vidika socialnega dela./(G16)

6. Kaj bi lahko bil doprinos socialnega delavca v šolsko svetovalno službo?

/Prav to delo z družino, raziskovanje od kod izvirajo težave, ta širša slika, raziskovanje socialne mreže učenca./(G17)

7. Kaj menite glede zaposljivosti socialnih delavcev v šolski svetovalni službi?

Sicer nimam ravno podatka, kako je s tem. /Menim, da so socialni delavci zelo dobrodošli v šolski svetovalni službi./(G18) /Se mi pa zdi, da sploh v mestih raje zaposlijo kakšnega specialnega pedagoga, socialnega pedagoga ali psihologa./(G19)

8. Ko sem se pogovarjala s šolskimi svetovalnimi delavci, so bili enotni glede tega, da bi si želeli imeti intervizije, supervizije, kjer bi lahko podelili svoje skrbi, svoje dileme. Na kakšen način menite, da bi se lahko šolskim svetovalnim delavcem zagotovile intervizije, supervizije, je to sploh mogoče?

/Pri nas imajo učitelji in drugi strokovni delavci izobraževalni fond, določeno vrednost, ki jo lahko izkoristijo za razna izobraževanja, supervizije ipd./(G20) /Supervizija kot takšna, da bi ji omogočila vsaka šola posebej, menim, da bi bila kar težava, sploh zaradi stroškov, ki jih to prinaša./(G21) /Znotraj aktiva, ki ga imajo svetovalnega delavke šol Zgornje Savinjske doline, pa če bi izrazile to željo, pa menim, da bi se dalo kaj urediti in bi se vse šole dogovorile in bi vsaka nekaj prispevala za to, da bi se supervizija lahko izpeljala./(G22)

H – INTERVJU Z RAVNATELJEM 2

1. Kdo je lahko zaposlen v šolski svetovalni službi?

/Pogoje za zaposlovanje svetovalnih delavcev predpisuje Pravilnik o izobrazbi učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževalnem programu osnovne šole./(H1)

2. Katerim spretnostim, referencam dajete prednost pri zaposlovanju šolskih svetovalnih delavcev?

Dejansko še nisem zaposloval socialnega delavca. /Bi pa poleg izobrazbenih pogojev/(H2) gotovo /upošteval še socialne veščine,/(H3) /čut za otroke,/(H4) vsestranskost...

3. Kako opisujete pomen šolskega svetovalnega delavca?

/Glede na zahtevnost posameznik situacij in področij dela povezanih z družino je socialni delavec izjemno pomemben./(H5)

4. Na kakšen način poteka vaše sodelovanje s šolskim svetovalnim delavcem?

/S socialno delavko sodelujeva vsakodnevno in sproti rešujeva skupne zadolžitve./(H6)

5. Kakšen je vaš pogled na socialno delo na področju šolske svetovalne službe?

/Socialno delo je zagotovo pomemben del šolskega svetovalnega dela./ (H7)

6. Kaj bi lahko bil doprinos socialnega delavca v šolsko svetovalno službo? Področji sta precej prepleteni, /doprinos socialnega delavca je predvsem pri raziskovanju socialne mreže otrok,/(H8) /sodelovanja z družino./ (H9)

7. Kaj menite glede zaposljivosti socialnih delavcev v šolski svetovalni službi?

/Trga dela ne poznam./ (H10) /Zaposljivost pa je povezana s kompetencami, ki jih posameznik obvlada in s certifikati tudi izkaže./ (H11)

8. Ko sem se pogovarjala s šolskimi svetovalnimi delavci, so bili enotni glede tega, da bi si želeli imeti intervizije, supervizije, kjer bi lahko podelili svoje skrbi, svoje dileme. Na kakšen način menite, da bi se lahko šolskim svetovalnim delavcem zagotovile intervizije, supervizije, je to sploh mogoče?

/Supervizorja je treba plačati in glede na to, da smo majhne šole si bi to težko privoščili./ (H12)

/Nekateri strokovni delavci si tovrstne metode plačajo sami./ (H13)

9.2 Priloga 2: Odprto kodiranje

Št. izjave	Prepisana izjava	Pojem	Kategorija	Tema
A1	Univerzitetna diplomirana socialna delavka.	Socialna delavka	Poklicni profil	Izobrazba
A2	Kdo je lahko šolski svetovalni delavec določa Pravilnik o izobrazbi učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževalnem programu osnovne šole.	Pravilnik o izobrazbi	Določa Pravilnik	Kdo je lahko zaposlen v ŠSS
A3	Lahko je to socialni delavec, specialni pedagog, socialni pedagog, psiholog		Socialni delavec, specialni pedagog, socialni pedagog, psiholog	
A4	40 let		40 let	
A5	Moja vloga je, da sodelujem tako z učenci, njihovimi starši, kot tudi z vsemi strokovnimi delavci na šoli.	učenci, starši, strokovni delavci na šoli	Sodelovanje	Vloga ŠSD
A6	v nekaterih primerih povezovati tudi z zunanjimi institucijami	Zunanje institucije	Sodelovanje	
A7	Moje naloge so zelo raznolike, učence vodim skozi poklicno orientacijo	Poklicna orientacija		Naloge ŠSD

A8	Urejam tudi vpise šolskih novincev	Vpis šolskih novincev	Delo z učenci	
A9	Delam z učenci, ki imajo učne težave,	Učne težave		
A10	vedenjske težave	Vedenjske težave		
A11	ko so kakšne težave se učitelji obrnejo name	Težave učiteljev	Delo z učitelji	
A12	Tudi za učence, ki imajo odločbo skrbim,	Učenci z odločbo	Delo z učenci	
A13	Moje delo je res zelo raznoliko.	Raznolikost	Raznoliko delo	Način dela ŠSD
A14	Ker smo majhna šola nisem za polni delovni čas zaposlena kot šolska svetovalna delavka.	Ne polni delovni čas	Zaposlitev kot ŠSD	Delež zaposlitve kot ŠSD
A15	Določim si neke naloge, ki jih moram opraviti, potem pa vmes prihajajo k meni učenci s svojimi težavami, ki jih je treba rešiti.	Naloge s prekinitvami	Učenci s svojimi težavami	Naloge ŠSD
A16	Staršem se v oporo, ko jo potrebujejo.	Opora	Starši in ŠSD	
A17	Nudim jim pomoč in nasvete	Pomoč in nasveti		
A18	Svetujem jim glede usmeritev,	Svetovanje glede usmerjanja	Starši in ŠSD	
A19	brez vednosti in podpisa staršev ne delam ničesar.	Vednost in podpis staršev		Sodelovanje z učenci, starši, učitelji
A20	Sodelovanje z učenci poteka na dnevni bazi. Učenci veliko prihajajo k meni po nasvete	Vsakodnevno sodelovanje in nasveti	Učenci in ŠSD	
A21	bistvo šolskega svetovalnega dela, da imaš čas za tistega, ki pride	Vzeti si čas za tistega, ki ima težave	Sodelovanje z vsemi	
A22	Menim, da z ostalimi strokovnimi delavci dobro sodelujemo, ko skupaj delamo z otrokom, ki potrebuje pomoč in podporo.	Sodelovanje	ŠSD in drugi strokovni delavci	Sodelovanje z ostalimi strokovnimi delavci
A23	Pri mojem delu mi največ težav povzroča preveč administracije.	Preveč	Administracija	Ovire, težave pri delu ŠSD
A24	Problem je, ker mi potem primanjkuje časa in energije za pravo socialno delo.	Pomanjkanje	Energija in čas za socialno delo	
A25	Menim, da je socialno delo na področju šolske svetovalne službe potrebno, saj	Potrebno in prava usposobljenost	Soc. delavec zna prisluhniti in slišati sogovornika	Pogled na socialno delo na področju ŠSS

	smo socialni delavci usposobljeni za to, da res prisluhnemo sogovorniku in, da ga tudi zares slišimo.			
A26	Socialni delavec lahko prinese prav ta boljši stik z ljudmi. Socialni delavci znamo vzpostaviti dober stik, kontakt z ljudmi in zato menim, da imamo manj težav pri sodelovanju s starši.	Boljši stik in kontakt z ljudmi	Stik in kontakt z ljudmi	Doprinos soc. delavca v ŠSS
A27	Menim, da je zaposljivost slaba		Slaba	Zaposljivost soc. delavcev v ŠSS
A28	pedagogu se lahko dodelijo individualne ure za delo z učenci, kar se socialnim delavcem ne more.	Individualne ure ne more	Pomanjkanje znanj in usposobljenosti	
A29	psihologi so usposobljeni, da opravljajo razne teste.	Opravljajo razne teste	Usposobljenost psihologov	
A30	Socialno delo znotraj šolske svetovalne službe bi se moralo bolj razvijati, vendar so za to potrebne spremembe že v času študija	Potrebne spremembe	Spremembe že v času študija	
A31	Šolske svetovalne delavke šol Zgornje Savinjske doline se srečujemo na aktivih	Srečevanje na aktivih	Aktivi ŠŠD Zgornje Savinjske doline	Timsko delo ŠSD
A32	kjer se pogovorimo o težavah, ki jih ima katera. Pogovorimo se o skupnih projektih, podelimo mnenja	Pogovor o težavah, projektih, mnenja		
A33	Supervizije se kdaj udeležim, ampak vsekakor premalo.	Premalo udeležujem		
B1	Univerzitetna diplomirana socialna delavka	Socialna delavka	Poklicni profil	izobrazba
B2	Socialni delavec, specialni pedagog, socialni pedagog, psiholog.		Socialni delavec, specialni pedagog, socialni pedagog, psiholog	Kdo je lahko zaposlen v ŠSS
B3	20 let		20 let	Zaposlitev na področju ŠSS
B4	Moja vloga je sodelovanje		Sodelovanje	Vloga ŠSD
B5	vključevanje		Vključevanje	
B6	posredovanje		Posredovanje	
B7	povezovanje		Povezovanje	

B8	dogovarjanje		Dogovarjanje	
B9	koordinacija dela		Koordiniranje dela	
B10	poklicna orientacija	Poklicna orientacija	Delo z učenci	Naloge ŠŠD
B11	vpisi šolskih novincev	Vpis šolskih novincev		
B12	delo z učenci, ki imajo učne	Učenci z učnimi težavami		
B13	vedenjske težave	Učenci z vedenjskimi težavami		
B14	učenci, ki izvirajo iz manj vzpodbudnega družinskega okolja	Manj spodbudno družinsko okolje		
B15	sodelovanje pri delu z učenci s posebnimi potrebami	Učenci s posebnimi potrebami		
B16	Delo s šolskimi novinci	Šolski novinci	Sodelovanje s starši	Sodelovanje z ostalimi strokovnimi delavci
B17	Poklicno usmerjanje	Izbira poklica učencev		
B18	pedagoške konference	Konferenca	Sodelovanje ŠSD z učitelji in ravnateljico	Sodelovanje z ostalimi strokovnimi delavci
B19	aktivni šolski svetovalni delavci	Timsko delo	Sodelovanje z ostalimi ŠSD drugih šol ZSD	Sodelovanje z zunanjimi institucijami
B20	sodelovanje z vzgojno-varstvenimi zavodi	Vzgojno-varstveni zavodi	Sodelovanje z zavodi	
B21	sodelovanje s centrom za socialno delo		Sodelovanje ŠSD in CSD	
B22	Opravljanje logističnega dela: evidence, poročila	Logistika	Urejanje evidenc, pisanje poročil	Druge naloge
B23	Vodenje projektov na šoli	Projekti	Vodenje projektov	
B24	Gre za medsebojno sodelovanje, pomoč	Medsebojna pomoč	Pomoč učencem, učiteljem, staršem	Sodelovanje s starši, učitelji, učenci
B25	Informacijo, nasvet	Informacija, nasvet	Informiranje in svetovanje učencem, staršem učiteljem	
B26	podpora pri učenju	Podpora pri učenju	Učenci in ŠSD	
B27	Poklicno: Kronično pomanjkanje časa zaradi izpolnjevanja in urejevanja raznih statističnih poročil ministrstvu, zavodu, posameznikom.	Čas	Pomanjkanje časa	Ovire, težave pri delu
B28	Osebnost: še vedno ne znam pustiti službene probleme v službi!	Službo nosi domov	Težave pri ločevanju službe in zasebnega življenja	

B29	Osebnostno menim, da socialni delavci lahko enakovredno in enako kakovostno opravljajo delo šolske svetovalne službe kot drugi profili.		Soc. delavci delo opravljajo enakovredno in enako kakovostno kot drugi profili	Pogled na socialno delo znotraj ŠSS
B30	Je pa potrebno veliko lastne angažiranosti,	Lastna angažiranost	SD se sami angažirati	
B31	dodatnega izobraževanja		SD se dodatno izobraževati	
B32	Vsekakor pri delu z družino je socialni delavec zelo dobrodošel profil v šolski svetovalni službi.	Dobrodošel profil	Delo z družino	Doprinos soc. delavca v ŠSS
B33	Po mojem ne kaže najbolje	Ne kaže najbolje	Slaba	Zaposljivost soc. delavcev v ŠSS
B34	Mislim, da nas bodo v bodoče »izpodrinili« določeni drugi profili.	Izpodrinjenost	Drugi profili bodo izpodrinili	Zaposljivost soc. delavcev v ŠSS
B35	Aktivi	Aktiv	Aktiv ŠSD	Timsko delo ŠSD
B36	Za intervizijo in supervizijo pa niti nimam časa, da bi se jih udeleževala (prevoz!, pomanjkanje časa, določen termin – takrat ko jaz ne utegnem ..	Pomanjkanje časa, problem je prevoz, določen termin, ko ni časa	Supervizija, intervizija	
C1	Diplomirana pedagoginja, profesorica sociologije	Pedagoginja, profesorica sociologije	Poklicni profil	Izobrazba
C2	Pedagog, socialni delavec, psiholog, socialni pedagog, specialni pedagog.		Pedagog, socialni delavec, psiholog, socialni pedagog, specialni pedagog	Kdo je lahko zaposlen v ŠSS
C3	28 let		28 let	Zaposlitev na področju ŠSS
C4	Večino nalog šolske svetovalne službe je možno izvesti le v sodelovanju z ostalimi strokovnimi delavci šole.	Sodelovanje	Sodelovanje ŠSD in drugih strokovnih delavcev	Naloge ŠSD
C5	Medsebojno sodelovanje vseh strokovnih delavcev in vodstva šole je nujno potrebno za doseg zastavljenih ciljev.	Medsebojno sodelovanje za doseg cilja		
C6	področja dela tako delo z učenci (učne težave, druge težave)	Učenci z učnimi in drugimi težavami	Delo z učenci z učnimi in drugimi težavami	

C7	sodelovanje s starši		Sodelovanje starši in ŠSD	
C8	sodelovanje z drugimi strokovnimi delavci šoli		Sodelovanje ŠSD in drugi strokovni delavci	
C9	sodelovanje z zunanjimi institucijami.		Sodelovanje ŠSD in zunanje institucije	
C10	Sodelovanje z učenci, ki imajo učne težave	Učne težave	Sodelovanje z učenci z učnimi težavami	Sodelovanje z učenci, starši in učitelji
C11	vedenjske težave	Težave vedenjem z	Sodelovanje z učenci z vedenjskimi težavami	
C12	kakršnekoli stiske	stiske	Sodelovanje ŠSD in oseb v stiski (učitelj, učenec)	
C13	Sodelovanje s starši učencev, predvsem takrat, ko so težave globlje, ko se mora raziskovati druge možnosti, da se otroka uvede v postopek usmerjanja.	Postopek usmerjanja	Sodelovanje ŠSD in starši	
C14	Z drugimi strokovnimi delavci sodelujem na dnevni bazi, predvsem z učitelji učencev, ki imajo takšne in drugačne težave, ko skupaj raziskujemo možne rešitve in, ko tudi sama raziskujem kako se učenec vede v razredu.	Dnevno, raziskovanje možnosti in rešitev	Sodelovanje ŠSD in učitelji	
C15	Sama sem zaposlena kot svetovalna delavka le 60%, 40% pa moram opravljati druga dela	Ne v celoti zaposlitev kot ŠSD	60% ŠSD, 40% druga dela	Ovire, težave pri delu ŠSD
C16	Vemo pa, da so razmere iz leta v leto težje in vsako leto potrebuje moja pomoč več otrok, staršev in kolegic, pa čeprav se število oddelkov manjša.	Več pomoči in podpore, več težav	Pomanjkanje časa	
C17	Šolska svetovalna delavka se pri svojem delu ves čas srečuje s socialnim delom		Srečevanje z soc. delom ves čas	Pogled na soc. delo znotraj ŠSS
C18	Vsekakor je socialno delo znotraj šolske svetovalne službe zelo dobrodošlo, predvsem na	Zelo dobrodošlo	Stik z vsemi sodelujočimi	

	področju tega stika z vsemi sodelujočimi.			Doprinos soc. dela v ŠSS
C19	Socialno delo je občutljivo za stiske in težave in zato zna pristopiti takoj, ko je potrebno in na pravi način.	Občutljivost za stiske in težave	Pravi pristop k stiskam in težavam.	
C20	Vsekakor so zelo pomemben del šolske svetovalne službe		Pomembni za ŠSS	Zaposljivost soc. delavcev v ŠSS
C21	vendar se mi zdi, da jih izpodrivajo drugi profili.	Izpodrivanje	Soc. delavce izpodrivajo drugi profili	
C22	Neprestano medsebojno sodelujemo, si pomagamo, izmenjujemo mnenja.	Medsebojna podpora	Medsebojno sodelovanje, pomoč, izmenjava mnenj.	Timsko delo ŠSD
C23	Šolske svetovalne delavke Zgornje Savinjske doline se srečujemo na aktivih	Srečevanje na aktivih	Aktiv ŠSD Zg. Savinjske doline	
D1	Univerzitetna diplomirana pedagoginja in profesorica sociologije	Pedagoginja in profesorica sociologije	Poklicni profil	Izobrazba
D2	Psiholog, pedagog, specialni pedagog, socialni delavec		Psiholog, pedagog, specialni pedagog, socialni delavec	Kdo je lahko zaposlen v ŠSS
D3	5 let		5 let	Zaposlitev na področju ŠSS
D4	potrebna je velika fleksibilnost.		Velika fleksibilnost	Vloga ŠSD
D5	poklicna orientacija	Poklicna orientacija	Delo z učenci	Naloge ŠSD
D6	vpis prvošolčkov	Vpis v šolo		
D7	organizacija roditeljskih sestankov		Organizacija roditeljskih sestankov	
D8	delo z nadarjenimi	Nadarjeni učenci	Delo z učenci	
D9	koordinacija dela otrok z odločbami	Koordinacija dela	Otroci z odločbami	
D10	pomoč razrednikom pri izboljševanju razredne klime	Izboljševanje razredne klime	Pomoč učiteljem	
D11	S starši sodelujem na roditeljskih sestankih	Roditeljski sestanki	ŠSD in starši	
D12	na individualnih pogovorih	Individualni pogovori		
D13	Govorilnih urah	Govorilne ure		
D14	timskih sestankih za otroke z odločbami	Timski sestanki, otroci z odločbami		
D15	Z učenci sodelujem pri urah ISP-ja	Ure ISP-ja	ŠSD in učenci	

D16	individualnih razgovorih ob stiskah, vzgojnih težavah.	Individualni razgovori		Sodelovanje z učenci, starši, učitelji
D17	Z učitelji sodelujem dnevno ob nastanku težav z učenci v razredu,	Dnevno sodelovanje	ŠSD in učitelji	
D18	pri usklajevanju dela z učenci z odločbami,	Usklajevanje dela z učenci z odločbami		
D19	na roditeljskih sestankih	Roditeljski sestanki		
D20	Pomanjkanje časa	Čas	Pomanjkanje časa	Ovire, težave pri delu ŠSD
D21	premalo znanj iz vseh področij, ki jih pokriva naše delo	Premalo znanja	Znanje	
D22	nimamo konkretne osebe, na katero se lahko obrneš po pomoč v zvezi s strokovnimi vprašanji iz našega področja.	Pomanjkanje pomoči	Ni konkretne osebe, ki bi ti pomagala v zvezi s strokovnimi vprašanji	
D23	Zato mora biti empatičen, začutiti težave in stiske, ter tako pomagati, kar socialni delavec najverjetneje ima.	Začutiti težave in stiske	Empatija	Pogled na soc. delo na področju ŠSS
D24	Socialni delavec je seveda dobrodošel v vsaki svetovalni službi, saj bi se na strokoven način in v okviru njegovega znanja in izkušenj s tega področja lahko dopolnjeval s šolskim pedagogom in psihologom.	Dopolnjevanje s pedagogom in psihologom.	Njegovo znanje in izkušnje	Doprinos soc. delavca v ŠSS
D25	Menim, da ta profil ni najboljša rešitev v šolski svetovalni službi v primeru, da je na šoli le ena oseba, ki opravlja delo šolskega svetovalnega delavca.	Če je na šoli le ena oseba, ki dela v ŠSS	Ni najboljši profil	Zaposljivost soc. delavcev v ŠSS
D26	Kadar je potreba po več svetovalnih delavcih, pa je seveda zelo dobrodošel v timu.	Ko je potreba po več ŠSD	Dobrodošel v timu	
D27	Me imamo aktive na ravni celotne Zgornje Savinjske doline, ker so šole majhne in je na vsaki zaposlena le ena svetovalna delavka.		Aktiv ŠSD Zg. Savinjske doline	Timsko delo ŠSD

D28	Na aktivih si pomagamo z izkušnjami, organiziramo skupne aktivnosti, se obveščamo o aktualnostih iz našega področja.	Izmenjava izkušenj, mnenj, skupne aktivnosti		
E1	Univerzitetno diplomirana psihologinja.	Psihologinja	Poklicni profil	Izobrazba
E2	Univerzitetno izobraženi psihologi, socialni delavci, pedagogi.		Psiholog, socialni delavec, pedagogi	Kdo je lahko zaposlen v ŠSS
E3	12 let		12 let	Zaposlitev na področju ŠSS
E4	Sodelujemo pri organizaciji dela na šoli na vseh nivojih	Organizacija dela	Sodelovanje	Vloga ŠSD
E5	Od sprejema prvošolcev	Sprejem prvošolcev	Delo z učenci	Naloge ŠSD
E6	urejanja vpisa otrok v šolo	Urejanje vpisa otrok		
E7	karierno orientacijo in svetovanjem.	Poklicna orientacija		
E8	vodje različnih kulturnih ali tehničnih dni	Kulturnih in tehničnih dni	Vodenje	
E9	Delujemo preventivno	Preventivne naloge	Preventiva	
E10	vodje različnih projektov	Različni projekti	Vodenje	
E11	Pripravimo vso dokumentacijo za začetek postopka usmerjanja.	Priprava dokumentacije	Postopek usmerjanja	
E12	Nadzorujemo in usklajujemo delo z otroki s posebnimi potrebami.	Nadzorovanje in usklajevanje dela	Otroci s posebnimi potrebami	
E13	Jaz se ukvarjam tudi z mednarodnimi projekti in s povezovanjem šol s iz tujine.	Povezovanje s šolami iz tujine	Mednarodni projekti	
E14	Usklajujemo delo z nadarjenimi učenci, jih usmerjamo in za njih pripravljamo udeležbo na delavnicah za nadarjene.	Usmerjanje in priprava na delavnice	Nadarjeni učenci	
E15	Poleg tega se izobražujemo in ta znanja po potrebi prenašamo tudi na ostale zaposlene na šoli.	Prenašanje pridobljenih znanj na druge zaposlene	Izobraževanje	

E16	Po odločbi Zavoda za šolstvo izvajamo tudi individualne ure dodatne strokovne pomoči (odvisno od profila).	Odvisno od poklicnega profila	Individualne ure dodatne strokovne pomoči	
E17	Ker sem psihologinja, izvajam tudi psihološko testiranje otrok – od sposobnosti, koncentracije, testov za odkrivanje nadarjenosti.	Poklicni profil psiholog	Psihološko testiranje otrok	
E18	Delo šolskega svetovalnega delavca je močno odvisno od profila, torej od same izobrazbe.		Odvisne od poklicnega profila	
E19	Sodelovanje poteka vsakodnevno, običajno preko razgovorov.	Vsakodnevni razgovori	ŠSD, učenci, učitelji	Sodelovanje z učenci, starši in učitelji
E20	Učenci prihajajo po potrebi,	Prihajanje učencev, ko čutijo potrebo po pogovoru	ŠSD in učenci	
E21	Izvajamo razgovore z učenci zaradi različne problematike ali stisk – učnih težav, osebnostnih stisk, tesnobe, družinskih težav, nasilja ...	Različne stiske - razgovori	učenci in ŠSD	
E22	Starši se na mene obračajo kadar prihaja do stisk ali pa potrebujejo pomoč ali kakšno informacijo.	Ko starši potrebujejo pomoč ali informacijo	Starši in ŠSD	
E23	S sodelavci občasno komuniciram tudi preko elektronske pošte – kadar gre za kakšna obvestila, navodila, razdeljevanje obrazcev, soglasij itd.	Elektronska pošta	ŠSD in učitelji	
E24	Največkrat nerealne zahteve in pričakovanja staršev.	Nerealne zahteve in pričakovanja	Starši	Ovire, težave pri delu ŠSD
E25	Pa tudi učiteljev.	Nerealne zahteve in pričakovanja	Učitelji	
E26	Starši se težko sprijaznijo, da ima otrok težave in, da bi ga bilo smiselno vključiti še v kakšno zunanjo obravnavo.	Težko sprijaznijo z vključitvijo otroka v zunanjo obravnavo	Starši	

E27	Težava je tudi pretirana birokracija.	Pretirana	Birokracija	
E28	Vidim ga v smislu podpore družinam, ki doživljajo različne socialno ekonomske stiske, pa tudi stiske v odnosih	Socialne, ekonomske stiske, stiske v odnosih	Podpora družinam	
E29	Predvsem je potrebno starše in otroke poslušati in jih potem po potrebi ustrezno napotiti v zunanjo obravnavo.	Potrebno poslušati starše in otroke	Ustrezna napotitev v zunanjo obravnavo	Pogled na soc. delo na področju ŠSS
E30	Verjetno pa so socialni delavci nekoliko manj opremljeni z veščinami svetovanja na področju učnih strategij in psiholoških stisk ter svetovanja.	Soc. delavci manj opremljeni	Veščine svetovanja na področju učnih strategij in psiholoških stisk ter svetovanja	
E31	Sistematično delo z družinami, ki potrebujejo celostno obravnavo.	Celostna obravnavo in sistematično delo	Delo z družino	Doprinos soc. delavca v ŠSS
E32	Verjetno je zaposljivost odvisna od vodstva – torej kakšen kader si ravnatelj želi.	Kakšen kader želi ravnatelj	Odvisna od vodstva	
E33	Verjetno ima vsak profil svoje prednosti.		Vsak profil ima svoje prednosti	Zaposljivost soc. delavcev v ŠSS
E34	Glede na to, da psihologov primanjkuje, bi rekla, da je delež socialnih delavcev v šolskih svetovalnih službah precej velik.	Pomanjkanje psihologov	Velik delež soc. delavcev v ŠSS	
E35	Supervizije na žalost ni, pa si jo zelo želimo.	Je ni, velika želja po njej	Supervizija	
E36	Potekajo študijske skupine, ki so v zadnjem času zaradi vsebin, ki jih pripravlja Zavod za šolstvo zelo neuporabne. Počutimo se neslišane.	Neuporabne, smo neslišane	Študijske skupine, ki jih organizira Zavod za šolstvo	
E37	Po mojem mnenju je še najbolj učinkovito in uporabno sodelovanje na aktivu – konkretno na aktivu Zgornje Savinjskih svetovalnih delavk –	Izmenjava izkušenj, težav, pomislekov	Aktiv ŠSD Zg. Savinjske doline	Timsko delo ŠSD

	kjer si vsaj lahko prosto izmenjamo konkretne izkušnje, težave in pomisleke. Dobimo kakšno novo informacijo, idejo predvsem pa se povezujemo.			
E38	Tega je premalo.		premalo	
F1	Diplomirana socialna delavka	Socialna delavka	Poklicni profil	Izobrazba
F2	Psiholog, pedagog, socialni delavec, socialni pedagog, ...		Psiholog, pedagog, socialni delavec, socialni pedagog,	Kdo je lahko zaposlen v ŠSS
F3	10 let		10 let	Trajanje zaposlitve na področju ŠSS
F4	Je zelo razgibano	Zelo	Razgibano	Delo ŠSD
F5	Če si na šoli, ki ima manj kot 20 oddelkov se seveda raznolikost dela poveča	Manj kot 20 oddelkov – raznolikost dela večja	Odvisno od velikosti šole	
F6	Ves čas smo vpeti v odnose družina-starš-šola-učitelj-učenec.		Vpetost v odnose družina-starš-šola-učitelj-učenec	Vloga ŠSD
F7	Osebn		Osebn	Sodelovanje z učenci, starši, učitelji
F8	individualno		individualno	
F9	vsi skupaj,		skupno	
F10	Manj bi bilo ovir, dilem, če bi imela na šoli tim svetovalnih delavcev	Manj ovir, če bi bil na šoli	Tim svetovalnih delavcev	Ovire, težave pri delu ŠSD
F11	V nekaterih primerih, situacijah se obnese zelo dobro.		Se zelo dobro obnese v nekaterih primerih	Pogled na soc. delo na področju ŠSS
F12	Opažam, da psihologi kar »nekaj izmerijo, testirajo« in imajo rešitev	Nekaj izmerijo in imajo rešitev	Psihologi	
F13	Socialni delavec mogoče v nekaterih situacijah pogleda širše, se pogovori z več vpletenimi,...	Pogovor z več vpletenimi	Širši pogled soc. delavca na situacijo	
F14	Upam, da se naš doprinos že pozna, odkar je svetovalna služba v OŠ.	Upam da se pozna	Doprinos pozna odkar je svetovalna služba v OŠ	Doprinos soc. delavca v ŠSS
F15	Ja, v šolah smo kar v manjšini. Menim, da raje zaposlijo kateri drug profil.	Smo v manjšini	Raje zaposlijo drug profil	Zaposljivost soc. delavcev v ŠSS
F16	Pri nas deluje aktiv šolskih svetovalnih delavk Zgornje Savinjske doline,		Aktiv ŠSD Zg. Savinjske doline	

F17	študijska skupina		Študijska skupina	Timsko delo ŠSD
F18	Intervizije/supervizije se udeležujemo nekatere.	Udeležujemo le nekatere	Intervizija/supervizija	
F19	Vendar vsekakor preredko, zaradi pomanjkanja časa	Preredko zaradi pomanjkanja časa	Intervizija/supervizija	
G1	To določa Pravilnik o izobrazbi učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževalnem programu osnovne šole.	Pravilnik o izobrazbi	Določa Pravilnik	Kdo je lahko zaposlen v ŠSS
G2	Če bi zaposlovala novega šolskega svetovalnega delavca bi gledala na to kako je oseba komunikativna		Komunikativnost	Spretnosti, reference pri zaposlovanju ŠSD
G3	pomembne so sposobnosti organizacije	Sposobnost organizacije	Organizacija	
G4	fleksibilnost		Fleksibilnost	
G5	veliko znanja iz različnih področij je zagotovo prednost	Veliko različnega znanja	Znanje iz različnih področij	
G6	Vsekakor je recimo prednost imeti psihologa, ki lahko opravi tudi različna psihološka testiranja.	Psiholog	Možnost psiholoških testiranj	
G7	Pomen šolskega svetovalnega delavca opisujem kot zelo velik	Zelo	Velik	Pomen ŠSD
G8	predvsem na področju težav s katerimi se učenci soočajo in izhajajo na primer že iz družine.	Soočanje učencev s težavami	Na področju težav, ki izhajajo že iz družine	
G9	Zelo pomembno na področju učnih težav	Zelo pomembno	Področje učnih težav	
G10	učenci s posebnimi potrebami.		Delo z učenci s posebnimi potrebami	
G11	Šolski svetovalni delavci vodijo poklicno orientacijo, kar je zelo pomembno, da se učenci pravilno odločijo in izberejo svojo nadaljnjo izobraževalno pot.	Da učenci izberejo pravo poklicno pot	Poklicna orientacija	
G12	Vpisi novincev		Vpis novincev	

G13	S šolsko svetovalno službo sodelujem na dnevni bazi, tudi če nisem neposredno vključena v določeno obravnavo, sem o vsem obveščena in vem kaj se dogaja./	Obveščanje o vsem	Poteka dnevno	Sodelovanje ravnatelja in ŠSD
G14	Prav vključim pa se takrat, ko tako učitelj kot šolska svetovalna delavka ne moreta več sama rešiti določene situacije	Neposredno vključena	Ko učitelj in ŠSD ne moreta več sama rešiti določene situacije	
G15	Menim, da je socialno delo na področju šolske svetovalne službe več kot dobrodošlo.		Zelo dobrodošlo	
G16	Ker imamo v vsaki generaciji takšne situacije, ki jih je dobro reševati s socialno delavskega položaja, da se pogleda na situacijo z vidika socialnega dela.	V vsaki generaciji takšne situacije	Situacije, ki jih je dobro reševati iz socialno-delavskega vidika	Pogled na soc. delo na področju ŠSS
G17	Prav to delo z družino, raziskovanje od kod izvirajo težave, ta širša slika, raziskovanje socialne mreže učenca.	raziskovanje socialne mreže učenca	Delo z družino	Doprinos soc. delavca v ŠSS
G18	Menim, da so socialni delavci zelo dobrodošli v šolski svetovalni službi.		Zelo dobrodošli v ŠSS	
G19	Se mi pa zdi, da sploh v mestih raje zaposlijo kakšnega specialnega pedagoga, socialnega pedagoga ali psihologa.	V mestu še posebej	Raje izberejo drug poklicni profil	Zaposljivost soc. delavcev v ŠSS
G20	Pri nas imajo učitelji in drugi strokovni delavci izobraževalni fond, določeno vrednost, ki jo lahko izkoristijo za razna izobraževanja, supervizije ipd.	Strokovni delavci lahko uporabijo za izobraževanja, supervizije ipd.	Izobraževalni fond	
G21	Supervizija kot takšna, da bi ji omogočila vsaka šola posebej, menim, da bi bila kar težava, sploh zaradi stroškov, ki jih to prinaša.	Preveliki stroški, da bi jo omogočala vsaka šola zase	Stroški	Supervizija/ intervizija

G22	Znotraj aktiva, ki ga imajo svetovalnega delavke šol Zgornje Savinjske doline, pa če bi izrazile to željo, pa menim, da bi se dalo kaj urediti in bi se vse šole dogovorile in bi vsaka nekaj prispevala za to, da bi se supervizija lahko izpeljala.	Na željo ŠSD, vsaka šola bi nekaj prispevala	Supervizijo možno organizirati znotraj aktiva ŠSD Zg. Savinjske doline	
H1	Pogoje za zaposlovanje svetovalnih delavcev predpisuje Pravilnik o izobrazbi učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževalnem programu osnovne šole.	Pravilnik o izobrazbi	Določa Pravilnik	Kdo je lahko zaposlen v ŠSS
H2	Bi pa poleg izobrazbenih pogojev	Izobrazbeni pogoji	Ustrezna izobrazba	Spretnosti, reference pri zaposlovanju ŠSD
H3	upošteval še socialne veščine		Socialne veščine	
H4	čut za otroke		Čut za otroke	
H5	Glede na zahtevnost posameznik situacij in področij dela povezanih z družino je socialni delavec izjemno pomemben.	Področja dela z družino	Socialni delavec zelo pomemben	Pomen ŠSD
H6	S socialno delavko sodelujeva vsakodnevno in sproti rešujeva skupne zadolžitve	Sprotno reševanje	Vsakodnevno	Sodelovanje ravnatelja in ŠSD
H7	Socialno delo je zagotovo pomemben del šolskega svetovalnega dela		Socialno delo pomembno	Pogled na soc. delo znotraj ŠSS
H8	doprinos socialnega delavca je predvsem pri raziskovanju socialne mreže otrok		Raziskovanje soc. mreže otrok	Doprinos soc. delavca v ŠSS
H9	sodelovanja z družino	Sodelovanje z družino	Delo z družino	
H10	Trga dela ne poznam.	Mi je nepoznan	Trg dela	Zaposljivost soc. delavcev v ŠSS
H11	Zaposljivost pa je povezana s kompetencami, ki jih posameznik obvlada in s certifikati tudi izkaže	Ki jih lahko izkaže	Kompetence in certifikati	

H12	Supervizorja je treba plačati in glede na to, da smo majhne šole si bi to težko privoščili.	Majhna šola – težko privoščiti	Stroški	Supervizija/ intervizija
H13	Nekateri strokovni delavci si tovrstne metode plačajo sami.	Nekateri strokovni delavci plačajo sami	Na stroške strokovnih delavcev	

9.3 Priloga 3: Osnovno kodiranje

INTERVJUJI S ŠOLSKIMI SVETOVALNIMI DELAVKAMI (Intervjuji A, B, C, D, E, F)

Izobrazba

- Poklicni profil
 - o Socialna delavka (A1, B1, F1)
 - o Pedagoginja, profesorica sociologije (C1, D1)
 - o Psihologinja (E1)

Kdo je lahko zaposlen v ŠSS

- Določa pravilnik
 - o Pravilnik o izobrazbi (A2)
- Socialni delavec, specialni pedagog, socialni pedagog, psiholog (A3, B2, C2, D2, E2, F2)

Zaposlitev na področju ŠSS

- 40 let (A4)
- 20 let (B3)
- 28 let (C3)
- 5 let (D3)
- 12 let (E3)
- 10 let (F3)

Vloga ŠSD

- Sodelovanje
 - o Z učenci, starši, strokovnimi delavci na šoli (A5)
 - o Z zunanjimi institucijami (A6)
 - o Pri organizaciji dela (E4)
- Sodelovanje (B4)
- Vključevanje (B5)
- Posredovanje (B6)
- Povezovanje (B7)
- Dogovarjanje (B8)
- Koordiniranje dela (B9)
- Velika fleksibilnost (D4)
- Vpetost v odnose družina-starš-šola-učitelj-učenec (F6)

Delo ŠSD

- Razgibano
 - o Zelo (F4)
- Odvisno od velikosti šole
 - o Manj kot 20 oddelkov – raznolikost dela večja (F5)

Naloge ŠSD

- Delo z učenci
 - o Poklicna orientacija (A7, B10, D5, E7)
 - o Vpis šolskih novincev (A8, B11, D6, E6)
 - o Učne težave (A9, B12, C6)
 - o Vedenjske težave (A10, B13)
 - o Učenci z odločbo (A12, D9)
 - o Manj spodbudno družinsko okolje (B14)
 - o Učenci s posebnimi potrebami (B15)
 - o Nadarjeni učenci (D8)
 - o Sprejem prvošolcev (E5)
- Delo z učitelji
 - o Težave učiteljev (A11)
- Pomoč učiteljem
 - o Izboljševanje razredne klime (D10)
- Sodelovanje s starši (C7)
 - o Šolski novinci (B16)
 - o Izbira poklica učencev (B17)
- Učenci s svojimi težavami
 - o Naloge s prekinitvami (A15)
- Sodelovanje ŠSD in drugih strokovnih delavcev (C8)
 - o Sodelovanje (C4)
 - o Medsebojno sodelovanje za dosego cilja (C5)
- Sodelovanje ŠSD in zunanje institucije (C9)
- Organizacija roditeljskih sestankov (D7)
- Vodenje
 - o Kulturnih in tehničnih dni (E8)
 - o Različni projekti (E10)
- Preventiva
 - o Preventivne naloge (E9)
- Postopek usmerjanja
 - o Priprava dokumentacije (E11)
- Otroci s posebnimi potrebami
 - o Nadzorovanje in usklajevanje dela (E12)
- Mednarodni projekti
 - o Povezovanje s šolami iz tujine (E13)
- Nadarjeni učenci
 - o Usmerjanje in priprava na delavnice (E14)
- Izobraževanje
 - o Prenašanje pridobljenih znanj na druge zaposlene (E15)
- Individualne ure dodatne strokovne pomoči
 - o Odvisno od poklicnega profila (E16)
- Psihološko testiranje otrok
 - o Poklicni profil psiholog (E17)
- Odvisne od poklicnega profila (E18)

Način dela ŠSD

- Raznoliko delo
 - o Raznolikost (A13)

Delež zaposlitve kot ŠSD

- Zaposlitev kot ŠSD
 - o Ne polni delovni čas

Sodelovanje z učenci, starši, učitelji

- Starši in ŠSD
 - o Pomoč in nasveti (A17, E22)
 - o Svetovanje glede usmerjanja (A18)
 - o Vednost in podpis staršev (A19)
 - o Postopek usmerjanja (C13)
 - o Roditeljski sestanki (D11)
 - o Individualni pogovori (D12)
 - o Govorilne ure (D13)
 - o Timski sestanki, otroci z odločbami (D14)
- Učenci in ŠSD
 - o Vsakodnevno sodelovanje in nasveti (A20)
 - o Podpora pri učenju (B26)
 - o Ure ISP-ja (D15)
 - o Individualni razgovori (D16)
 - o Prihajanje učencev, ko čutijo potrebo po pogovoru (E20)
 - o Različne stiske – razgovori (E21)
- Sodelovanje z vsemi
 - o Vzeti si čas za tistega, ki ima težave (A21)
 - o Vsakodnevni razgovori (E19)
- Pomoč učencem, učiteljem, staršem
 - o Medsebojna pomoč (B24)
- Informiranje in svetovanje učencem, staršem, učiteljem
 - o Informacija, nasvet (B25)
- Sodelovanje z učenci z učnimi težavami
 - o Učne težave (C10)
- Sodelovanje z učenci z vedenjskimi težavami
 - o Težave z vedenjem (C11)
- Sodelovanje ŠSD in oseb v stiski (učitelj, učenec)
 - o Stiske (C12)
- Sodelovanje ŠSD in učitelji
 - o Dnevno, raziskovanje možnosti in rešitev (C14, D17)
 - o Usklajevanje dela z učenci z odločbami (D18)
 - o Roditeljski sestanki (D19)
 - o Elektronska pošta (E23)
- Osebno (F7)
- Individualno (F8)
- Skupno (F9)

Sodelovanje z ostalimi strokovnimi delavci

- ŠSD in drugi strokovni delavci
 - o Sodelovanje (A22)
- Sodelovanje ŠSD z učitelji in ravnateljico
 - o Konferenca (B18)

Sodelovanje z zunanjimi institucijami

- Sodelovanje z ostalimi ŠSD drugih šol ZSD
 - o Timsko delo (B19)
- Sodelovanje z zavodi
 - o Vzgojno-varstveni zavodi (B20)
- Sodelovanje ŠSD in CSD (B21)

Druge naloge

- Urejanje evidenc, pisanje poročil

- o Logistika (B22)
- Vodenje projektov
 - o Projekti (B23)

Ovire, težave pri delu ŠSD

- Administracija
 - o Preveč (A23)
- Energija in čas za socialno delo
 - o Pomanjkanje (A24)
- Pomanjkanje časa
 - o Čas (B27, D20)
 - o Več pomoči in podpore, več težav (C16)
- Težave pri ločevanju službe in zasebnega življenja
 - o Službo nosi domov (B28)
- 60% ŠSD, 40% druga dela
 - o Ne v celoti zaposlitev kot ŠSD (C15)
- Znanje
 - o Premalo znanja (D21)
- Ni konkretne osebe, ki bi ti pomagala v zvezi s strokovnimi vprašanji
 - o Pomanjkanje pomoči (D22)
- Starši
 - o Nerealne zahteve in pričakovanja (E25)
 - o Težko sprijaznijo z vključitvijo otroka v zunanjo obravnavo (E26)
- Učitelji
 - o Nerealne zahteve in pričakovanje (E25)
- Birokracija
 - o Pretirana (E27)
- Tim svetovalnih delavcev
 - o Manj ovir, če bi bil na šoli

Pogled na socialno delo na področju ŠSS

- Soc. delavec zna prisluhniti in slišati sogovornika
 - o Potrebno in prava usposobljenost (A25)
- Soc. delavci delo opravljajo enakovredno in enako kakovostno kot drugi profili (B29)
- SD se sami angažirati
 - o Lastna angažiranost (B30)
- SD se dodatno izobraževati (B31)
- Srečevanje s soc. delom ves čas (C17)
- Empatija
 - o Začutiti težave in stiske (D23)
- Podpora družinam
 - o Socialne, ekonomske stiske, stiske v odnosih (E28)
- Ustrezna napotitev v zunanjo obravnavo
 - o Potrebno poslušati starše in otroke (E29)
- Veščine svetovanja na področju učnih strategij in psiholoških stisk ter svetovanja
 - o Soc. delavci manj opremljeni (E30)
- Se zelo dobro obnese v nekaterih primerih (F11)
- Psihologi
 - o Nekaj izmerijo in imajo rešitev (F12)
- Širši pogled soc. delavca na situacijo
 - o Pogovor z več vpletenimi (F13)

Doprinos soc. delavca v ŠSS

- Stik in kontakt z ljudmi

- o Boljši stik in kontakt z ljudmi (A26)
- Delo z družino
 - o Dobrodošel profil (B32)
 - o Celostna obravnava in sistematično delo (E31)
- Stik z vsemi sodelujočimi
 - o Zelo dobrodošlo (C18)
- Pravi pristop k stiskam in težavam
 - o Občutljivost za stiske in težave (C19)
- Znanje in izkušnje
 - o Dopolnjevanje s pedagogom in psihologom (D24)
- Doprinos pozna, odkar je svetovalna služba v OŠ
 - o Upam, da se pozna (F14)

Zaposljivost soc. delavcev v ŠSS

- Slaba (A27, B33)
- Pomanjkanje znanj in usposobljenosti
 - o Individualne ure - ne more (A28)
- Usposobljenost psihologov
 - o Opravljajo razne teste (A29)
- Spremembe že v času študija
 - o Potrebne spremembe (A30)
- Drugi profili bodo izpodrinili
 - o Izpodrinjenost (B34, C21)
- Pomembni za ŠSS (C20)
- Ni najboljši profil
 - o Če je na šoli le ena oseba, ki dela v ŠSS (D25)
- Dobrodošel v timu
 - o Ko je potreba po več ŠSD
- Odvisna od vodstva
 - o Kakšen kader želi ravnatelj (E32)
- Vsak profil ima svoje prednosti (E33)
- Velik delež soc. delavcev v ŠSS
 - o Pomanjkanje psihologov (E34)
- Raje zaposlijo drug profil
 - o Smo v manjšini (F15)

Timsko delo ŠSD

- Aktivni ŠSD Zgornje Savinjske doline (B35, D27, F16)
 - o Srečevanje na aktivih (A31, C23)
 - o Pogovor o težavah, projektih, menja (A32)
 - o Izmenjava izkušenj, mnenj, skupne aktivnosti (D28)
 - o Izmenjava izkušenj, težav, pomislov (E37)
- Supervizija, intervizija
 - o Premalo udeležujem (A33)
 - o Pomanjkanje časa, problem prevoz, določen termin, ko ni časa (B36)
 - o Je ni, velika želja po njej (E35)
 - o Udeležujemo le nekatere (F18)
 - o Preredko, zaradi pomanjkanja časa (F19)
- Medsebojno sodelovanje, pomoč, izmenjava mnenj
 - o Medsebojna podpora (C22)
- Študijske skupine, ki jih organizira Zavod za šolstvo (F17)
 - o Neuporabne, smo neslišane (E36)
- Premalo (E38)

INTERVJUJI Z RAVNATELJEMA (Intervjuja G in H)

Kdo je lahko zaposlen v ŠSS

- Določa pravilnik
 - o Pravilnik o izobrazbi (G1, H1)

Spretnosti, reference pri zaposlovanju ŠSD

- Komunikativnosti (G2)
- Organizacija
 - o Sposobnost organizacije (G3)
- Fleksibilnost (G4)
- Znanje iz različnih področij
 - o Veliko različnega znanja (G5)
- Možnosti psiholoških testiranj (G6)
- Ustrezna izobrazba
 - o Izobrazbeni pogoji (H2)
- Socialne veščine (H3)
- Čut za otroke (H4)

Pomen ŠSD

- Velik
 - o Zelo (G7)
- Na področju težav, ki izhajajo že iz družine
 - o Soočanje učencev s težavami (G8)
- Področje učnih težav
 - o Zelo pomembno (G9)
- Delo z učenci s posebnimi potrebami (G10)
- Poklicna orientacija
 - o Da učenci izberejo pravo pot (G11)
- Vpis novincev (G12)
- Socialni delavec zelo pomemben
 - o Področja dela povezana z družino (H5)

Sodelovanje ravnatelja in ŠSD

- Poteka dnevno
 - o Obveščanje o vsem (G13)
 - o Sprotno reševanje (H6)
- Ko učitelj in ŠSD ne moreta več sama rešiti določene situacija
 - o Neposredno vključena (G14)

Pogled na soc. delo na področju ŠSS

- Zelo dobrodošlo (G15)
- Situacije, ki jih je dobro reševati iz socialno-delavskega vidika
 - o V vsaki generaciji takšne situacije (G16)
- Socialno delo pomembno (H7)

Doprinos soc. delavca v ŠSS

- Delo z družino
 - o Raziskovanje socialne mreže učenca (G17)
 - o Sodelovanje z družino (H9)
- Raziskovanje soc. mreže otrok (H8)

Zaposljivost soc. delavcev v ŠSS

- Zelo dobrodošli v ŠSS (G18)
- Raje izberejo drug poklicni profil
 - o V mestu še posebej (G19)
- Trg dela
 - o Mi je nepoznan (H10)
- Kompetence in certifikati
 - o Ki jih lahko izkaže (H11)

Supervizija/intervizija

- Izobraževalni fond
 - o Strokovni delavci lahko uporabijo za izobraževanja, supervizije ipd. (G20)
- Stroški
 - o Preveliki stroški, da bi jo omogočala vsaka šola zase (G21)
 - o Majhna šola – težko privoščiti (H12)
- Supervizijo možno organizirati znotraj aktiva ŠSD Zg. Savinjske doline
 - o Na željo ŠSD, vsaka šola bi nekaj prispevala (G22)
- Na stroške strokovnih delavcev
 - o Nekateri strokovni delavci plačajo sami (H13)